

V Beogradu je bila podpisana pogodba o prijateljstvu, vzajemni pomoči in sodelovanju v miru med Federativno ljudsko republiko Jugoslavijo in Češkoslovaško

Beograd 10. maja. (Tanjug.) Včeraj ob 17.30 je bila podpisana v Beogradu pogodba o prijateljstvu, vzajemni pomoči in sodelovanju v miru med Federativno ljudsko republiko Jugoslavijo in Češkoslovaško republiko.

Pogodba je bila sklenjena z veljavo 20 let.

Pogodba je v imenu Prezidijske ljudske skupščine Federativne republike Jugoslavije podpisal predsednik ministrskega sveta FLRJ in minister za narodno obrambo maršal Jugoslavije Josip Broz-Tito, v imenu prezidenta Češkoslovaške republike pa predsednik vlade Češkoslovaške republike Zdenek Fierlinger.

POGODBA

o prijateljstvu, vzajemni pomoči in sodelovanju v miru med FLRJ in ČSR

Beograd 10. maja. (Tanjug.)

Prezidijske ljudske skupščine Federativne republike Jugoslavije in prezidenta Češkoslovaške republike sta se v želji, da se slovesno potrdijo vezi iskrenega prijateljstva, ki že od nekdaj spaja bratske slovanske narode Češkoslovaške in Jugoslavije in ki je bilo v tej zmagoviti vojni ponovno potrjeno v skupni borbi proti istemu sovražniku in isti nevarnosti,

glede na življenjski interes obeh držav do vzajemne obrambe v primeru, da bi Nemčija obnovila svojo napadalo politiko proti njuni svobodi, politični neodvisnosti in teritorialni nedotakljivosti,

v prepričanju, da je skupna obramba proti taki nevarnosti v interesu ohranjanja mednarodnega mira in varnosti, kar je tudi cilj ustanovne listine organizacije Združenih narodov, ki sta ju obe državi sprejeli,

in v odločnosti, da se še bolj utrdijo in poglobijo duhovne in ekonomske vezi, ki so bile že prej ustvarjene po skupnih naporih med obema deželama, odločila, da sklene pogodbo ter imenovala za svoja opolnomočenca:

Prezidijske ljudske skupščine Federativne republike Jugoslavije — predsednika vlade Federativne ljudske republike Jugoslavije — maršala Jugoslavije gospoda Josipa Broza-Tita, prezidenta Češkoslovaške republike pa — predsednika vlade gospoda Zdeneka Fierlingerja,

ki sta se, ko sta izmenjala svoja polnomočja, ki sta jih našla v dobri in pravilni, obliki, sporazumela v naslednjem:

Čl. 1. Visoki pogodbeni stranki sta se sporazumeli, da se bosta v interesu obeh držav in njihovih narodov združili v politiki preizkušene in trajnega prijateljstva, ki se bo utrjevalo s tesnim sodelovanjem med obema državama.

Čl. 2. Visoki pogodbeni stranki se obvezujeta, da bosta skupno podvzeli vse ukrepe, ki so v njihovi moči, da se onemogoči kakršna koli nova grožnja in da se prepreči ponovitev napada s strani Nemčije ali katere koli druge države, ki bi se z njo neposredno ali na kakršen koli drug način združila.

V ta namen se bosta visoki pogodbeni stranki v duhu najiskrenejšega sodelovanja udeleževali vseh mednarodnih akcij za vzdrževanje mednarodnega mira in varnosti ter bosta v celoti prispevali k temu, da bi se ta cilj uresničil.

Pri izpolnitvi te pogodbe se bosta visoki pogodbeni stranki držali svojih obveznosti, ki jih imata kot članici organizacije Združenih narodov.

Čl. 3. Ako bi se ena izmed visokih pogodbenih strank zapletla v sovražnost z Nemčijo, ki bi ponovila svojo napadalo politiko, ali s katero koli drugo državo, ki bi se z Nemčijo združila v cilju napadalne akcije, bi ji druga visoka pogodbeni stranka nemudoma nudila vojaško in drugo pomoč z vsemi razpoložljivimi sredstvi.

Čl. 4. Visoki pogodbeni stranki se obvezujeta, da nobena izmed njiju ne bo stopila v zvezo, niti da ne bo sodelovala v koaliciji, ki bi bila naperjena proti drugi visoki pogodbeni stranki.

Čl. 5. Visoki pogodbeni stranki bosta skupno in vsaka v krogu svoje dejavnosti utrjevali ekonomske, duhovne in druge vezi med obema državama in to na temelju pogodb in sporazumov, sklenjenih s tem namenom.

Čl. 6. Ta pogodba stopa v veljavo takoj po podpisu ter bo ratificirana v najkrajšem času. Ratifikacijski instrumenti se bodo izmenjali v Pragi čim prej mogoče.

Ta pogodba ostane v veljavi dvajset let od trenutka podpisa. Ako pa nobena izmed visokih pogodbenih strank 12 mesecev pred potekom 20 letnega roka ne sporoči, da želi, da veljavnost te pogodbe preneha, se njena veljavnost vsakokrat podaljša za naslednjih pet let, dokler ena izmed visokih pogodbenih strank 12 mesecev pred potekom tekočega petletnega obdobja pisмено ne sporoči svoje namere, da se pogodba razveljavi.

V potrdilo tega sta opolnomočenca podpisala to pogodbo in stavila nanjo svoja pečata.

Izdelano v dveh izvodih, v češkem in srbohrvatskem jeziku. Obe besedili imata enako veljavo.

V Beogradu 9. maja 1946.

Po pooblastilu Prezidijske ljudske skupščine Federativne ljudske republike Jugoslavije

Tito I. r.

Po pooblastilu prezidenta Češkoslovaške republike

Zd. Fierlinger I. r.

Podpisovanje pogodbe o prijateljstvu, vzajemni pomoči in sodelovanju v miru med FLRJ in ČSR

Beograd 10. maja. (Tanjug.) V veliki dvorani predsedstva ministrskega sveta je bila včeraj ob 17.30 slovesno podpisana pogodba o prijateljstvu, vzajemni pomoči in sodelovanju v miru med Jugoslavijo in Češkoslovaško.

To zgodovinsko listino je v imenu Prezidijske ljudske skupščine Federativne ljudske republike Jugoslavije podpisal predsednik ministrskega sveta in minister za narodno obrambo maršal Jugoslavije Josip Broz-Tito, v imenu prezidenta Češkoslovaške republike pa predsednik vlade Zdenek Fierlinger.

Slovesnemu podpisovanju pogodbe so prisostvovali člani delegacije češkoslovaške vlade: podpredsednik vlade Klement Gottwald, minister za zunanje zadeve Jan Masaryk, minister za pravosodje dr. Prokop Drtina, državni sekretar v ministrstvu za narodno obrambo general Mikulaš Ferjenčík, generalni sekretar ministrstva

za zunanje zadeve dr. Arnošt Heidrich, predsednik gospodarskega sveta inž. Edvard Outrata, načelnik predsedstva vlade Bohumil Červíček, višji svetnik ministrstva za zunanje zadeve dr. Jaroslav Zourek, sekretar ministrstva za zunanje zadeve dr. Jiří Špaček, sekretar kabineta predsedstva vlade dr. Aršum, svetnik ministrstva za pravosodje dr. Zdenek Marjanko in sekretar ministrstva za pravosodje dr. F. Čmelník. Slovesnemu aktu

Obisk podpredsednika vlade FLRJ Edvarda Kardelja pri predsedniku francoske vlade Felixu Gouinu

Pariz, 10. maja: Dopisnik Tanjug-a poroča: Včeraj popoldne ob 4. uri so obiskali podpredsednik vlade FLRJ Edvard Kardelj, pomočnik ministra za zunanje zadeve dr. Aleš Bebler, jugo-

slovanski poslanik v Washingtonu Sava Kosanović in poslanik v Parizu Marko Ristić predsednika francoske vlade Felixa Guina v predsedništvu vlade.

S strani češkoslovaškega poslaništva v Beogradu so bili navzoči veleposlanik dr. Josef Korbel, prvi svetnik Julij Horvat in tiskovni ataše Josef Marek.

S strani jugoslovanske vlade so bili navzoči: minister za zunanje zadeve Stanoje Simić, minister za notranje zadeve generalmajor Aleksander Ranković, minister za finance generalmajor Sreten Zujović, predsednik gospodarskega sveta in minister za industrijo Andrija Hebrang, minister za rudarstvo Bane Andrejev, minister za gradnje Vlada Zečević, minister za delo Veko Krstulović, minister za pravosodje Frane Frol, minister za kmetijstvo Vasa Čubrilo, minister za pomorstvo Ante Vrkljan, generalni sekretar predsedstva vlade Mitar Bakić in predsednik komiteta za kulturo in umetnost Vladislav Ribnikar.

S strani ministrstva za zunanje zadeve FLRJ so prisostvovali: pomočnik ministra za zunanje zadeve Vladimir Velebit, jugoslovanski veleposlanik v Pragi Darko Černe, načelnik političnega oddelka ministrstva za zunanje zadeve dr. J. Brilej in šef kabineta ministrstva za zunanje zadeve Rade Nikolajević. Poleg tega so bili navzoči tudi načelnik oddelka za tisk pri predsedstvu vlade Vekoslav Prpić, direktor Tanjuga in sekretar kulturnega društva Češkoslovaška - Jugoslavija Ivo Vejvoda ter predstavniki inozemskega in domačega tiska.

Ob priliki podpisovanja je imel maršal Tito naslednji govor:

»Gospod predsednik, gospodje ministri!

Med narodi Češkoslovaške in Jugoslavije so že od nekdaj obstajali najpristranejši odnosi. Ti odnosi so temeljili na vzajemnem spoštovanju, na bratski slovanski solidarnosti in na tesnem ekonomskem, kulturnem in političnem sodelovanju narodov obeh dežel. Zgodovina obeh dežel si je bila v marsičem podobna tudi v trpljenjih, ki jima jih je zadajal isti stoletni sovražnik — nemški osvajalec. In glejte, ta današnji zgodovinski akt, ki smo ga danes tukaj podpisali, je rezultat težnj narodov obeh dežel, da si zagotovijo vsestranski miren razvoj, da si zavarujejo svojo neodvisnost, da s tem zmanjšajo možnost poizkusov za nove napade s strani nemškega osvajačca ali njegovih zaveznikov, ki so našima deželama zadali zlasti v zadnji vojni ogromno škodo in žrtev.

Prepričan sem, da bo ta pogodba o prijateljstvu in vzajemni pomoči, ki je popolnoma v skladu s prizadevanji Združenih narodov, da se zagotovi mir po svetu, prav tako velik prispevek k prizadevanjem za utrjevanje mira po svetu.

Ta pogodba bo s poglobljanjem naših odnosov še bolj služila vsestranskemu sodelovanju med obema državama, in kar je izredno važno, ta pogodba bo močan jezik proti ponovnim poizkusom napada na svobodo in neodvisnost Češkoslovaške in Jugoslavije.

Ob gojitvi slovanske solidarnosti in delu z vsemi silami v skupnosti Združenih narodov s Sovjetsko zvezo na čelu za utrjevanje mira po svetu lahko narodi češkoslovaške demokratične republike in FLRJ mirno gledajo v svojo bodočnost.

Nato je spregovoril predsednik češkoslovaške vlade g. Zdenek Fierlinger, ki je rekel:

»Gospod maršal, gospodje!

Popolnoma se strinjam z besedami maršala Jugoslavije Josipa Broza-Tita. Srečen sem, da smo lahko podpisali to važno in zgodovinsko listino. Ta pogodba je velika ustanovna listina našega zavezništva in nova vez med našimi narodi. Ta pogodba bo trden temelj za naše medsebojne politične, ekonomske in kulturne zveze ter vzajemne odnose med našima bratskima armadama.

Ta pogodba odpira najlepše perspektive za obe naši državi. Prav tako bo

velik prispevek za poglobljanje vezi med vsemi slovanskimi narodi, kakor tudi med vsemi demokratičnimi in svobodoljubnimi narodi. Istočasno ostajamo tudi dobri člani velike organizacije Združenih narodov.

Se enkrat poudarjam, da je ta pogodba izredno dragocen prispevek za poglobljanje in utrjevanje vezi in solidarnosti velike slovanske družine.

Za časa podpisovanja te zgodovinske pogodbe se je zbrala pred poslopjem predsedstva ministrskega sveta velika množica Beograđanov, ki je priredila ob

priliki prihoda in odhoda predsednika češkoslovaške vlade dr. Fierlingerja in njegovih sodelavcev burne in dolgotrajne ovacije češkoslovaškemu ljudstvu, predsedniku dr. Benešu, predsedniku vlade dr. Fierlingerju in jugoslovansko-češkoslovaškemu prijateljstvu.

Burne ovacije so bile prirejene tudi maršalu Titu ob priliki njegovega prihoda v predsedstvo ministrskega sveta, kakor tudi ob priliki njegovega odhoda iz poslopja, kjer je bila podpisana ta pogodba o prijateljstvu in sodelovanju med bratskimi slovanskimi narodi Jugoslavije in Češkoslovaške.

Dnevno povelje generalisima Stalina na Dan zmage

Moskva, 10. maja. Tass poroča, da je generalisimus Stalin, minister oboroženih sil Sovjetske zveze izdal na Dan zmage naslednje

dnevno povelje:

Tovariši rdečearmejci in mornarji Rdeče mornarice, podoficirji in zastavniki! Tovariši oficirji, generali in admirali! Delovno ljudstvo Sovjetske zveze!

Danes slavimo prvo obletnico velike zmage našega ljudstva nad fašistično Nemčijo, ki je posegla po svobodi in neodvisnosti naše domovine.

V imenu sovjetske vlade in naše Komunistične partije vas pozdravljam in vam čestitam k dnevu vsenarodne svečanosti — prazniku zmage nad nemškim fašizmom.

V znak praznika zmage ukazujem:

Danes, 9. maja, naj se izvrše častne salve 50 topovskih strelav v glavnem mestu naše domovine Moskvi, v glavnih mestih zveznih republik, prav tako v Ljovnu, Königsbergu in v mestih — herojih — Leningradu, Stalingradu, Sevastopolu in Odesi.

Zivele naše oborožene sile, ki so ubranile čast in neodvisnost naše domovine in izvojevale zmago nad hitlerjevsko Nemčijo!

Zivele vsezvezna Komunistična partija, inspirator in organizator naših zmag! Naj živi naše veliko ljudstvo — ljudstvo zmagovalcev! Večna slava junakom, ki so padli v borbi za svobodo in neodvisnost naše domovine!

Minister oboroženih sil Sovjetske zveze:
generalisimus J. Stalin.

Brzjavka maršala Tita generalisimu Stalinu

Beograd, 10. maja. (Tanjug.) Maršal Jugoslavije Josip Broz-Tito je poslal generalisimu Josifu Visarionoviču Stalinu ob priliki Dneva zmage sledečo brzjavko:

»V imenu narodov in armade Federativne ljudske republike Jugoslavije prisrečno čestitam na dan velike zmage vam, herojski Rdeči armadi — osvoboditelji in narodom bratske nam Sovjetske zveze.

TITO.

Slovenski zastopniki delegacije Društva za kulturno sodelovanje Jugoslavije s SSSR so se vrnili v Ljubljano

Ljubljana, 10. maja. Po 26 dnevem bivanju v SSSR se je predvčeršnjim vrnila z letalom delegacija Društva za kulturno sodelovanje Jugoslavije s SSSR v Beogradu, od koder so prispeli v Ljubljano slovenski zastopniki delegacije: predsednik SNOS-a Josip Vidmar, podpredsednik SNOS-a Edvard

Kocbek, tajnik Društva za kulturno sodelovanje z SSSR književnik Mile Klopčič in članica IOOF Lidija Sentjurc. V času svojega bivanja je bila delegacija deležna najtoplejših sprejemov in vse ljubezni sovjetskega ljudstva ter se je vrnila z nepozabnimi vtisi iz bratske SSSR.

Slovensko zastopstvo na veliki proslavi Zmage 9. maja v Beogradu

Ljubljana, 10. maja. Velike proslave Zmage in mogočne parade v Beogradu 9. maja se je udeležilo tudi slovensko zastopstvo. Prezidijskega

zastopal predsednik Josip Vidmar in sekretar Franc Lubej, vlado LRS pa podpredsednik Marjan Breclj in minister za delo Tomo Brejce.

Generallajtnant Sava Orovič odlikovan z visokim češkoslovaškim odlikovanjem

Praga, 10. maja. ČKT. poroča, da je češkoslovaški minister za narodno obrambo general Ludvik Svoboda v

imeni predsednika dr. Beneša odlikoval zaslužene člane vojaških delegacij prijateljskih držav, ki so se udeležili proslave obletnice osvoboditve češkoslovaške. Jugoslovanski delegat generallajtnant Sava Orovič je bil odlikovan z Zvezdo za zmago I. stopnje.

Zdi se nam, da postaja občutek pravičnosti in resnične demokracije v mednarodni politiki redkost... Kdo ima več pravice zahtevati pomoč in razumevanje od zaveznikov: zaveznic Jugoslavija ali včerajšnji sovražnik — Italija?
E. Kardelj

Tudi bodoča pokolenja morajo biti hvaležna onim, ki so prelivali svojo kri, da bi ustvarili boljšo in srečnejšo bodočnost v FLRJ

Govor maršala Tiša ob otvoritvi Doma Jugoslovanske armade v Beogradu

Beograd, 10. maja. (Tanjug.) Maršal Jugoslavije Josip Broz-Tito je ob otvoritvi Doma Jugoslovanske armade v Beogradu imel naslednji govor:

»Tovariši oficirji in generali, tovariši in tovarišice!

Dan otvoritve Doma Jugoslovanske armade je svečan dan za našo armado, novo ljudsko armado. Tu bo bodoče žarišče in kraj za vojaško izpopolnjevanje, politično vzgojo, dvigovanje kulturne ravni, fizično in vsestransko vzgojo in izpopolnjevanje naših komandnih kadrov, naših oficirjev. Ob tej priliki bi rad nekaj poudaril. Ta dom, ki nosi ime Doma Jugoslovanske armade, mora tudi resnično biti dom armade. Armado pa tvorijo vojniki, podoficirji, oficirji in generali. Jasno je, da se bodo tega doma največ posluževali voditelji naše Jugoslovanske armade, ki morajo vzgajati našo vojsko, našo armado. V tem domu se morajo poleg že pridobljenih izkušenj, vojniških akademij in raznih šol tudi naprej izpopoljevati, da bodo lahko izpolnili svoje naloge, ki jih postavlja naše ljudstvo: da bi bili resnično pravi voditelji naše armade, ki se je oveločila s slavo v veliki osvobodilni vojni. Vzgojati se, visoko dvigniti svoj kulturni nivo, izpopoljevati se ob vojaški znanosti, proučevati zgodovino vojn, proučevati zlasti to veliko osvobodilno vojno, učiti se ob slavni tradiciji in zmagah naše bratske velike Rdeče armade z generalnim Stalinom na čelu, to je vaša naloga, tovariši oficirji in generali, ki boste obiskovali ta dom, odkoder boste prenašali izkušnje in znanje v vse predele naše države, v vse naše enote.

V tem domu se mora gojiti eno bratstvo in enotnost v vrstah naše armade, ki se je ustvarilo tekom te velike vojne. V tem domu se mora dvigati, se mora gojiti, se mora čuvati avtoriteta oficirjev, da bo na visoki stopnji, da bo neokrnjena.

Naši oficirji morajo še mnogo delati, da se izpopolnjuje, ker so izšli iz ljudstva in številni niso imeli prilike, da bi se prej šolali in se izpopolnjevali. Sami se morajo z delom izpopoljevati, da bodo lahko v celoti izpolnili svoje naloge.

Tu, v tem domu, se mora gojiti tudi disciplina in vojno tovarištvo brez pri-

mesi one familijarnosti, ki ji ni mesta v vojaških vrstah. Tudi brez primere familijarnosti obstoja lahko polno tovarištvo med oficirji; pa še več — ne samo med oficirji, ampak tudi med oficirji in vojniki. Utrjevati disciplino in vojski se ne pomeni izgubiti iskrenosti in tovariški stik z vojniki. Lahko obstoja najtrdnješa zveza na disciplino, medtem ko istočasno obstoja najbolj tovariško razmerje med oficirji in vojniki. Tako naj se vzgaja naš oficirski kader.

Tekom te vojne ste se naučili, v kakem razmerju morate biti vi, naši oficirji, in naša armada napram ljudstvu. Prav to razmerje, ki je bilo vedno odlično, vedno polno razumevanja, je rodilo v našem ljudstvu veliko ljubezen do vas. Gojite tudi vnaprej to razmerje, poglabljajte ga v naši vojski in v svojih vrstah.

Rad bi vam ob tej priliki rekel, da bo tudi ljudstvo po svoji strani ostalo prav tako polno razumevanja za vaše potrebe, da se bo ohranil oni stik, ki je bil ustvarjen v tej vojni, ako boste to razmerje, ki ste ga ustvarili v tej vojni, ohranili. Naj nobenega izmed naših vrst ne ovira, ako obstojajo še danes v naši državi gotovi elementi, ki hočejo z gotovimi drobnimi in nepravilnimi razmerji, čisto pa tudi s sovražnimi postopki napram oficirjem in vojakom, izzvati med ljudstvom mržnjo napram vojski in obratno, da bi s takimi postopki oddaljili in odtujili vojsko od ljudstva.

Naši oficirji, ki so prelivali kri z najboljšimi sinovi našega ljudstva, zaslužijo polno pozornost našega ljudstva, ne samo v prvih dneh po vojni, ampak za vse večne čase. Tudi bodoča pokolenja morajo biti hvaležna onim, ki so prelivali svojo kri, da bi ustvarili boljšo in srečnejšo bodočnost v FLRJ.

Prepričan sem, tovariši, da bo ta dom resnično mnogo prispeval k vašemu vsestranskemu vzgajanju in izpopolnjevanju, k iskrenemu tovarištvu v vrstah armade med vojniki in oficirji ter med oficirji samimi. Dom Jugoslovanske armade bo postal močna institucija ne samo za vsestransko vzgajanje vas samih, ampak tudi za vsestransko vzgajanje, ki se bo preko vas prenašalo na vso armado FLRJ.

Navdušen sprejem češkoslovaških gostov v Beogradu

Beograd 10. maja. (Tanjug.) V sredo, 8. t. m., je prišel v Beograd predsednik vlade Češkoslovaške republike dr. Zdenek Fierlinger v spremstvu podpredsednika češkoslovaške vlade Klementa Gottwalda, ministra za zunanje zadeve dr. Jana Masaryka, ministra za pravosodje dr. Prokopa Drtine in generalnega državnega sekretarja v ministru za narodno obrambo generala M. Ferjančiča. Z njimi so prišli tudi generalni sekretar ministarstva za zunanje zadeve dr. Heidrich, predsednik gospodarskega sveta dr. inž. Outrata, šef oddelka Cervinek, direktor agencije CTK F. Kraus, referent za tisk pri predsedstvu češkoslovaške vlade ter predstavniki češkoslovaškega tiska, kakor tudi člani spremstva.

Predsednik vlade Češkoslovaške republike je prišel v Beograd, da v imenu svoje države podpiše pogodbo o prijateljstvu in vzajemni pomoči ter sodelovanju med Češkoslovaško republiko in FLRJ.

Češkoslovaškim gostom je priredil Beograd veličasten sprejem, kakršnega zaslužijo predstavniki bratske Češkoslovaške republike. Beograd je bil ves okrašen z zastavami in zelenjem, medtem ko so bile ulice, ki držijo do železniške postaje, ter prostrani trg pred postajo nabito polni Beograđanov, ki so prišli v ogromnem številu, da sprejmejo in pozdravijo češkoslovaške državnike ob njihovem prihodu v Beograd, kjer naj bi podpisali pogodbo o prijateljstvu in vzajemni pomoči med obema bratskima republikama.

Zlasti svečano sta bila okrašena trg pred postajo in železniška postaja. Razen številnih češkoslovaških in jugoslovanskih zastav je bilo opaziti transparente, na katerih je bilo med drugim napisano: »Živela Češkoslovaška republika!«, »Živel predsednik Češkoslovaške republike dr. Beneš!«, »Živel predsednik češkoslovaške vlade dr. Fierlinger!«, »Živelo bratstvo slovenskih narodov!«

Na železniški postaji je predsednika češkoslovaške vlade sprejel predsednik vlade FLRJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito s člani zvezne vlade, v imenu Prezidija Ljudske skupštine FLRJ podpredsednik Josip Rus, predsednik kulturnega društva Jugoslavija-Češkoslovaška, predsednik Sveta narodov Ljudske skupštine FLRJ Josip Vidmar, predsednik vlade LR Srbije dr. Blagoje Nešković, predsednik vlade LR Bosne in Hercegovine Rodoljub Čolaković, načelnik generalnega štaba Jugoslovanske armade Koča Popović, veleposlanik Sovjetske zveze v Jugoslaviji Lavrentijev, poljski veleposlanik v Beogradu Jan Karol Wende, romunski veleposlanik Vianu, albanski opolnomočeni poslanik Hišni Kapo, letalski ataše britanskega veleposlanika Beamont ter drugi. Posebni vlak, s katerim so pripotovali češkoslovaški gostje, je prišel točno ob 16. uri. Ko je vojaška godba odigrala češkoslovaško himno in »Hej Slovanci!«, je

Obisk predsednika češkoslovaške vlade Zdenka Fierlingerja pri maršalu Titu

Beograd, 10. maja. (Tanjug.) V sredo, 8. t. m., ob 18. uri je obiskal predsednik češkoslovaške vlade Zdenek Fierlinger predsednika ministrskega sveta FLRJ maršala Jugoslavije Josipa Broza-Tita.

S predsednikom češkoslovaške vlade so bili podpredsednik Klement Gottwald, minister za zunanje zadeve Jan Masaryk, minister za pravosodje dr. Drpina, državni podsekretar general dr. M. Ferjančič in predsednik gospodarskega sveta dr. ing. Edvard Outrata.

Sprejemu so prisostvovali tudi generalni sekretar vlade FLRJ Mitar Bakić, veleposlanik Češkoslovaške republike v Beogradu dr. Josef Korbel in veleposlanik FLRJ v Pragi dr. Darko Černež.

Antifašistke SIZŽ Julijske Krajine Mednarodni zvezi demokratičnih žena v Parizu

Trst, 10. maja. Antifašistke Slovensko-italijanske ženske zveze Julijske Krajine so s svoje konferencie, ki se je vršila dne 5. maja 1946 v okraju Brda v goriskem okrožju, poslale Mednarodni zvezi demokratičnih žena v Pariz pozdravni brzojav s sledečo vsebino:

Pošiljamo vam borbene sestrskosti pozdrave. V času, ko se odloča usoda našega trpinčenega ozemlja, se naslanjamo z zaupanjem na krepko solidarnost antifašističnih žena vseh dežel, da podprejo našo upravičeno zahtevo po priključitvi celotne Julijske Krajine s Trstom k Federativni ljudski republiki Jugoslaviji, katere edina nam jamči demokratične pravice in uresničitev vseh naših teženj, za kar smo se požrtvovalno borile ramo ob ramo z našimi partizani.

Provokacije jugoslovanskih fašistov na Koroškem

Celovec, 10. maja. »Die neue Zeit« prinaša iz Špitale ob Dravi sledeče poročilo:

Predzrna provokacija jugoslovanskih fašistov se je dogodila v Lierski naselbini v Špitalu ob Dravi 1. maja dopoldne, medtem ko je bila večina prebivalcev naselbine na proslavi 1. maja. Okoli 30 jugoslovanskih fašistov se je pripeljalo na tovornem avtomobilu UNR-RA-e iz tri minute oddaljenega izseljeniškega taborišča ter snelo s pomočjo lestev tri rdeče zastave, med njimi eno s sovjetskimi znakom. Fašisti so bili oboženi s palicami in kamenjem, da bi nastopili proti morebitnemu odporu stanovalec. Orožništvo, ki je bilo takoj poklicano, ni moglo zasledovati skupine, ker je avstrijskemu orožništvu prepovedano voditi preiskave v taboriščnih inozemec.

List dostavlja, da pomeni ta napad izzivanje vseh avstrijskih državljanov in grobo kršitev gostoljubnosti.

Živelo bratstvo slovenskih narodov, ki nam varuje svobodo, neodvisnost in napredek

vojne in okupacije tudi ekonomsko nazadovala.

Jugoslavija je izšla iz te vojne na znatraj okrepljena in združena. Naši narodi so se zblížili še bolj. In sedaj smo prišli, da bi položili temu našemu stoletnemu prijateljstvu in zavezništvu nov trden temelj. Bratstvo za bratstvo, zvestoba za zvestobo!

Živela bratska Jugoslavija!
Živel maršal Tito!
Živela naša enotnost v vseh časih!

Pri izhodu železniške postaje je predsednika Fierlingerja in njegovo spremstvo sprejela množica ljudstva z burnim in navdušenim vzklikanjem. Ljudstvo je spontano vzklikalo češkoslovaškemu predsedniku vlade, bratstvu češkoslovaških in jugoslovanskih narodov ter zvezi z bratsko Češkoslovaško.

Profesor B. Kuznecov, poddirektor Instituta za zgodovino prirodoslovnih ved Akademije znanosti ZSSR, imetnik Stalinske premije:

Leninove ideje socialističnega tekmovanja žive in zmagojujejo

Lenin je bil velika osebnost v svetu znanosti. Razvil in izpopolnil je Maršov nauk o družbi. Ta nauk, ki služi za osnovo sodobnih družbenih idej, je pomenil rezultat vsega zgodovinskega razvoja znanstvene misli. Lenin je pisal, da zgodovine, politične ekonomije in socializma, vede povsem jasno kažejo, da v marksizmu ni ničesar, kar bi bilo podobno »sektarstvu«, nekakšnem zaprtemu nazadnjaškemu nauku, ki bi bil vzniknil izven glavne poti v razvoju svetovne civilizacije. Nasprotno, vsa Marxova genialnost je prav v tem, da je odgovoril na vprašanja, ki jih je bila napredna človeška misel že postavila. Njegov nauk se je pojavil kot direktno in neposredno nadaljevanje nauka največjih predstavnikov filozofije, politične ekonomije in socializma. Marx in Engels eta ustvarila novo gledanje na svet — dialektični materializem. Imenuje se tako, ker je njegovo pojmovanje naravnih pojavov, metod spoznavanja naravnih pojavov in proučevanja teh pojavov — dialektično, pojasnjevanje naravnih pojavov, pojmovanje naravnih pojavov, njegova teorija pa materialistična.

Največja Marxova zasluga je v tem, da je uporabil načela dialektičnega materializma v proučevanje družbenega življenja in ustvaril tako teorijo historičnega materializma. Marksizem je najvišja stopnja v razvoju svetovne znanstvene misli. Lenin in Stalin sta obogatila marksizem z novimi idejami in dognanji, ki so povzročila, da sta postali njuni imeni nesmrtni v zgodovini znanosti.

Tudi prirodoslovne vede so občutile vpliv Leninovega genija. Leninova knjiga »Materializem in empiriokritičizem« je znanstveniku, ki proučuje naravne pojave, še zdaj vir najpodozornostnejših idej.

Leta 1918, ko je preživljala revolucija težke in nevarne trenutke, je Lenin, zroč daleč v bodočnost, začrtal najširše perspektive za znanstveno ustvarjanje v zvezi z izgradnjo sovjetske države. Napisal je: »Skico za načrt znanstveno tehničnih ved za Akademijo znanosti, ki je v nji predlagal, naj se organizira iz znanstvenikov vrsta komisij, ki bi izdelale načrt reorganizacije industrije za gospodarski dvig Rusije. Lenin je poudaril, da mora obsegati ta načrt:

Racionalno razmestitev industrije v

Izjava predsednika češkoslovaške vlade dr. Fierlingerja jugoslovanskemu tisku

Beograd, 10. maja. (Tanjug.) Predsednik vlade Češkoslovaške republike dr. Zdenek Fierlinger je podal predstavnikom jugoslovanskega tiska naslednjo izjavo:

»Lahko vam povem, da te pogodbe prav za prav ni pripravila diplomacija. Ideja o sklenitvi take pogodbe je že dozorela v srcih ljudi tako pri nas, kakor tudi pri vas. Pred politiki se je torej nahajala samo naloga, da z besedami in pismeno izdelajo ono, kar je bilo že davno zapisano v mislih naših narodov.

Rad bi poudaril, da je srečna okoliščina, da je bil tolmač teh čustev prav vojak — maršal Tito. Na izredno naraven način in v primernem času je maršal Tito ob priliki svojega bivanja v Pragi formuliral idejo, da pride do te pogodbe. Ta ideja je tudi med nami že obstajala.

Prepričan sem, da bo ta pogodba kot osnova za naše bodoče politične, ekonomske in kulturne odnose dala najboljše rezultate. Ko bomo združili vse sile za izgradnjo naših držav in popolnoma mobilizirali vse prirodne vire

naših industrijskih možnosti, mislim, da bo ta pogodba v teku nekaj let pokazala ogromen prispevek za povečanje blagostanja naših dveh držav.

Istočasno bosta armadi, ki ju izgrajamo v novem demokratičnem duhu, stali na straži za ohranitev naših pridobljenih svobod, ki so nas stale toliko žrtv. Zagotovili nam bosta mir in obetek varnosti, ki sta nam nujno potrebna za naše ustvarjalne napore. S pomočjo bratske Sovjetske zveze, katere miroljubni cilji so zelo dobro znani, bo ta pogodba znatno prispevala k blagostanju, procvitu ter krepitvi resnične neodvisnosti vseh slovanskih držav.

Rad bi poudaril tudi to, da bomo ostali dobri člani organizacije Združenih narodov in da bomo vestno izpolnili vse svoje obveznosti, ki jih ta velika demokratična organizacija miroljubnih narodov nalaga našim narodom. V tem pogledu je ta pogodba dejansko prispevek k ugotovitvi sodelovanja med demokratičnimi in svobodoljubnimi narodi.

Pogreb tov. Ravnikarja, žrtve fašističnega terorja v Trstu

Na pokopališču pri Sv. Križu se je množica ljudstva poslovila od tovariša Ravnikarja, žrtve fašističnega terorja v Trstu.

V sredo popoldne je bil v Ljubljani pogreb tov. Jožeta Ravnikarja, ki je bil kot namestnik Ministrstva za zunanjo trgovino FLRJ zaposlen v Trstu. Kot borce za priključitev Julijske Krajine k Jugoslaviji ga je na povratku s predstave v gledališču dne 30. aprila napadla skupina fašistov in čez nekaj dni je zaradi težkih ran umrl.

Ze uro pred pogrebom so se na Zalah pri Sv. Križu zbirali ljudje iz vseh mestnih četrti, da izkažejo poslednjo čast tov. Ravnikarju, novi žrtvi fašističnega terorja v Trstu. Ob peti uri se je dolg žalni sprevod začel pomekati proti pokopališču Sv. Križa. Na čelu sprevoda so nosili slovensko in jugoslovansko zastavo, številne vence, ki so jih v čast pokojniku poklonile razne organizacije in mestne četrti. Sledila je krsta, posuta z venci in šopki. Železničarska godba »Sloga« je igrala žalostinko. Poleg svojcev so v žalnem sprevodu stopali zastopniki ljudske oblasti, Jugoslovanske armade, množičnih organizacij in velika množica ljudstva.

Ko so položili krsto v grob, je spregovoril tov. Stopar Viktor, ki je v imenu Mestnega odbora Osvobodilne fronte med drugim dejal: »Bratstvo med jugoslovanskimi narodi in ljudstvom Julijske Krajine je nezlomljivo. Vzniklo je v skupni osvobodilni borbi proti skupnemu sovražniku — fašizmu. Nova žrtve se je pridružila

žrtvam, ki so padle v partizanski borbi. Isti morilci, ki so morili v času narodno osvobodilne borbe, tudi sedaj, ker so premagani, zahrbtno ubijajo tržaške antifašiste, ki jasno in odločno izražajo voljo po priključitvi k Jugoslaviji.« Svoj govor je zaključil: »Tovariš Ravnikar, dal si življenje v borbi proti nacifašizmu, ker si se boril za pravične meje Julijske Krajine. Slava padlemu tovarišu!

Sledil je govor tovariša Juriča, zastopnika Glavnega odbora sindikatov, ki je poudaril, da se bo delovno ljudstvo borilo vztrajno, dokler ne bodo vsi ostanki fašizma dokončno uničeni, dokler ne bo dokončno rešeno vprašanje Julijske Krajine, dokler ne bo ljudstvo Julijske Krajine in Trsta svobodno v novi Titovi Jugoslaviji. Nato se je tov. Boje v imenu sodelavcev poslovil od padlega tovariša Jožeta Ravnikarja: »Tebe, dragi tovariš, moramo pustiti tu, ne bomo pa pustili zagrebsti v zemljo Tvoje misli o svobodi naše Julijske Krajine, o svobodi našega Trsta, tiste ideje, ki si ji Ti služil do svoje smrti. V miru počivaj, dragi tovariš Ribalč!

Po končanih govorih in žalnih svečanostih so se vsi navzoči poslovili od pokojnika. Množična udeležba pri pogrebu je dokaz velike ljubezni, ki jo goji slovensko ljudstvo do ljudstva Julijske Krajine, dokaz njegove odločne zahteve po priključitvi Julijske Krajine s Trstom k FLRJ.

Rusiji glede na oddaljenost surovin in možnost najmanjše izgube pri delu v postopnem predelovanju surovin, polfabrikatov tja do izdelkov.

Rusija naj bi bila v položaju, da bi se sama maksimalno preskrbovala z vsemi glavnimi surovinami in industrijskimi proizvodi. Treba je posvetiti največjo pozornost elektrifikaciji industrije in prometa ter uporabi električne energije v poljedelstvu.

Na Leninovo pobudo in pod njegovim vodstvom je bil leta 1920. izdelan načrt za elektrifikacijo, ki je predvideval načrtno uporabo najnovejše tehnike v proizvodnji.

Znanstveno-tehnične ideje Lenina in Stalina presenečajo po svoji emelosti. Te ideje služijo za vzore napredni znanosti, ki njeni predstavniki po besedah J. V. Stalina — »razumevajoč moč in pomen tradicij, ki so se ustale v znanosti in poslužujejo se jih v interesu znanosti, kljub temu nemožejo biti sužnji teh tradicij, in ta znanost je dovolj smela in odločna, da ruši stare tradicije, norme in načela, kadar zastare, kadar se spremenijo v cokol za napredek in ki zna ustvariti nove tradicije, nove norme in nova načela.«

Vsa zgodovina tehnike in znanosti dokazuje globok pomen teh besed. Bistvo znanosti je po Leninovem pojmovanju v odločnem zavračanju vsega, kar ni sodobno in kar je zastarelo. Znanost se imejuje znanost zato, ker ne priznava malikov, ker se ne boji udariti po tistem, kar ni sodobno, kar je zastarelo in ker pazljivo sledi izkušnjam in praksi.

Leninove in Stalinove znanstvene ideje se odlikujejo z izrednim zanosom. Postale so klasičen primer za napredno znanost. Leninova, kakor tudi Stalinova znanost sta ustvarili nov odnos do znanosti in prakse. V sovjetski državi, ki je bila ustvarjena pod Leninovim in Stalinovim vodstvom, sta se vloga in pomen znanosti dvignili na stopnjo, kakršne še nikoli ni bilo.

Socialna veda, obogatena z izkušnjami največjih zgodovinskih dogodkov, pomeni osnovo za načrtno preureditev družbenih oblik v življenju.

V ZSSR se naglo spreminjajo kultura, industrija, tehnologija ter baza energije in surovin za gospodarstvo in poljedelstvo. Osnova za to spremembo so uspehi sovjetske znanstvene znanosti. Obsežnost gospodarskih nalog sovjetske države zahteva od znanosti širokih dognanj, rešitve glavnih vprašanj. Najdrzejše znanstvene ideje najdejo pomoč v praksi — pomoč države in se lahko hitro uresničijo. V tem je realna svoboda znanosti, ki o nji niso mogli sanjariti ruski učenjaki pred Oktobrsko revolucijo. Izpolnitev nalog, ki jih je postavila sovjetska država pred znanost, vodi k rešitvi osnovnih znanstvenih problemov, ki se postavljajo pred človeštvo kot rezultat razvoja eksperimentalne vede v treh stoletjih, kakor so problem strukture materije, zemlje in zemeljske skorje, problem organskega življenja itd.

V razvoju znanosti bo Leninov in Stalinov nauk vedno pomenil gibalo neskončnega, zmagoječega napredka.

Vlada Jugoslavije smatra za svojo glavno obveznost pred svojimi narodi, tako često napadenimi in ogroženimi od Italije, da s pomočjo svojih zaveznikov končno zagotovi mir na svojih mejah

Govor podpredsednika jugoslovanske vlade Edvarda Kardelja pred Svetom ministrov zunanjih zadev 3. maja v Parizu

Gospod predsednik, gospodje! Ko je 19. septembra 1945. leta sklenil Svet zunanjih ministrov, da odpošlje komisijo ekspertov v Julijsko Krajino z nalogo, da proučijo vprašanje jugoslovansko-italijanske meje in »da izdelajo poročilo o liniji, ki bi v glavnem bila etnična linija in ki bi pustila minimum prebivalstva pod tujo vlad«, ni Jugoslavija z ničemer pokazala nerazpoloženja proti takemu sklepu, čeprav je šlo za proučevanje ozemlja, ki je sestavni del nacionalnih teritorijev Jugoslavije, čeprav se je s tem do gotove mere tretirala zavezniška država, kakor da je bila v taboru sovražnih držav. Ko je Jugoslavija postavljala svoje zahteve za popravilo rapalske krivice, je želela in se trudila, da se končno ugotovi dejansko stanje v Julijski Krajini, kar je storila s stališčem, da je proučevanje tega stanja v njenem lastnem interesu. In zares najbistvenejše ugotovitve poročila komisije ekspertov, posebno tiste, ki se nanašajo na osnovno etnično stanje, se strinjajo z glavnimi stališči jugoslovanske vlade, ki jih je iznesla v službenih dokumentih in izjavah.

Te osnovne ugotovitve so sledeče:

1. V pogledu zapadne in južne Istre, to je štirih istrskih okrajev, o katerih poročilo govori, je komisija ugotovila, da se »nahaja italijanski element v glavnem v mestih, na obali ali blizu obale«, da »živi hrvaško in slovensko prebivalstvo v glavnem po vaseh«, da se »nahaja v mnogih primerih okrog mest, naseljenih z Italijani«, da se »to prebivalstvo širi proti obali v treh glavnih smereh«, v zapadni in južni Istri in da je »nemogoče govoriti o jasni etnični demarkacijski liniji«. Komisija ni niti imela naloge proučevati in ni proučevala, kar je povsem naravno, ostalih področij Istre, za katera je splošno znano, da so čisto hrvaška in da tam Italijanov praktično ni. V ekonomskem pogledu je komisija ugotovila, da je v dobi med dvema vojnama, to je za časa italijanskega gospodstva nad Istro, agrikultura nazadovala zaradi italijanske konkurence. Kakor je znano, je jugoslovanska vlada, če abstrahiramo gotove razlike, iznesla prav iste ugotovitve v pogledu etničnega in ekonomskega stanja zapadne in južne Istre, ki se v nobenem primeru ne more deliti od istrskega polotoka.

2. Kar se Trsta tiče, ugotavlja komisija ekspertov, da »izgleda, da je center mesta skoraj popolnoma italijanski, večina predmestij, ki ležijo v neposredni zvezi s mestom, imajo slovensko večino, naselja na periferiji pa so popolnoma in izključno slovenska«. S tem je ugotovljeno ne samo to, da je Trst etnični otok na slovenskem ozemlju, ampak da tudi sam center mesta predstavlja italijanski etnični otok, ki med slovenskimi predmestji ni povsem čist. V ekonomskem pogledu trdi komisija, da je Trst važno pristanišče za okoliška področja, to je za Julijsko Krajino, za dežele donavskega bazena in Srednje Evrope. Tudi v vprašanju Trsta se stališče komisije ekspertov v svojem bistvu ne razlikuje od ugotovitve jugoslovanske vlade.

3. Za Kanalsko dolino je ugotovljeno, da so tamkajšnji današnji Italijani priseljeni po l. 1940. Za Rezijo in Beneško Slovenijo je rečeno v poročilu komisije, da se govori tukaj jezik, ki ima slovansko osnovo. O Gorici se govori, da je etnično mešana, da so njena predmestja in okolica slovenska z nebstveno izjemo ene edine vasi — Ločnika. O ekonomskem stanju Gorice je komisija ugotovila, da je v glavnem trg za srednjo in zgornjo dolino Soče, za Vipavsko dolino in za Brda, torej za čisto slovenske predele, ki tvorijo zgodovinsko pokrajino Gorice. V poročilu je rečeno za Gorico poleg ostalega tudi to, da vodi njena glavna

železniška proga na Tolmin, Jesenice in Beljak, to je skozi slovenske pokrajine. Za področje med Gorico in Devinom pravi komisija, da so občine Miren, Doberdob in Opatje selo po svoji sestavi popolnoma slovenske, kar pomeni, da je slovensko prebi-

valstvo kompaktno naseljeno do morja. Za Tržič ugotavlja poročilo, da je to trg in kraj zaposlitve slovenske okolice. Pomeni, da se tudi v tem pogledu ugotovitve komisije ekspertov bistveno ne razlikujejo od ugotovitev naše vlade.

V predlogu komisije je niz napačnih tolmačenj dejstev

Komisija je morala opraviti naporno delo in mi moremo dati samo priznanje članom in svetovalcem komisije, ki so nedvomno mnogo doprinesli k temu, da je mogoče bolje razumeti dejstva o položaju v Julijski Krajini.

Vendar pa moramo istočasno opozoriti Svet ministrov, da se v poročilu komisije nahaja vrsta napačnih tolmačenj dejstev, netočnosti in protislovij, o čemer bom govoril kasneje. To, kar je najbolj čudno v poročilu komisije, so brez dvoma predlogi posameznih delegacij v komisiji o bodoči jugoslovansko-italijanski meji. Vsi ti predlogi, izveniški predlogi Sovjetske zveze, ne kršijo samo interesov in nacionalnih pravic Jugoslavije, ne postavljajo samo pod oblast tuja znatnega dela hrvaškega in slovenskega naroda, ampak so v nasprotju s samim dejanskim stanjem, katerega je v svojem poročilu ugotovila sama komisija, kot sem malo prej navedel. Ta protislovja, netočna tolmačenja dejstev v poročilu, kakor tudi nasprotja med ugotovitvami, ki jih vsebuje poročilo, in med predlogi za razmejitve, katere so dale posamezne delegacije v komisiji, moremo pojasniti samo na ta način, da se je ves čas iskal kompromis med različnimi stališči, in to na škodo dejstev samih. Kljub svojim pozitivnim stranem je poročilo vendar polno nedoslednosti in protislovij. Naj naštejemo v ilustracijo samo najvidnejše: ko ugotavlja pomen posameznih predelov zaledja za Trst, oziroma odgovarja jočih interesov posameznih predelov zaledja proti Trstu, in to na osnovi železniškega prometa l. 1912, določa poročilo sledeči red: Češka in Moravska, Goriško-gradiščanska, Kranjska, Spodnja Avstrija, Štajerska, Ko-

roška itd. — in seštevja pri tem promet Češke in Moravske, ki sta bili dve ločeni pokrajini, ter oddvaja promet Kranjske, Štajerske, Koroške in ostalih jugoslovanskih dežel. V enem in istem primeru uporablja torej poročilo dve različni metodi. Edini razlog za seštevjanje prometa Češke in Moravske je ta, da sta obedve deželi prišli po prvi svetovni vojni v sestavo nove države. Toda isti razlog bi moral veljati tudi za vse dežele, ki so postale po prvi svetovni vojni sestavni del Jugoslavije. Ako to storimo, bomo videli, da so bile današnje jugoslovanske pokrajine pri železniškem prometu daleč pred pokrajina-mi današnje Češkoslovaške, da so daleč na prvem mestu pred vsemi državami — naslednicami Avstro-Ogrske. In obratno, t. j. ako naštejemo posamezne pokrajine bivše Avstrije posebej, potem so zopet na prvem mestu — in to daleč pred Češko in Moravsko — slovenske pokrajine, Kranjska in Goriško-gradiščanska.

Nedopustno, neznanstveno in netočno je uporabljati v istem primeru in za isto stvar istočasno dvojne različnih metod. Neznatnost tega postopka se vidi posebno dobro v luči števil. Če seštejemo podatke — kot je to napravljeno za Češko in Moravsko — ki se nanašajo na jugoslovanske dežele, potem so bile te dežele udeležene v zadnjem normalnem letu 1912/13 v prometu Trsta s 34% in so pustile daleč zadaj vse druge dežele, ki so nastale po prvi vojni. Za njimi pride Avstrija z 25,8%, Češkoslovaška z 20%, nato šele Madžarska s 5,7%, Italija pa je s svojimi 3% med zadnjimi. Če pa vzamemo vsako deželo posamezno, potem je Kranjska s svojimi 317.000 tonami na prvem mestu pred vsemi nekdanjimi pokra-

jinami Avstro-Ogrske. Drug primer: ko govori o geografskem položaju Trsta, vztraja poročilo na dejstvu, da leži Trst pod obronki kraških hribov, ki otežkočajo s svojo višino in strmino dostop Trstu iz kopne strani. Poročilo poudarja te hribe nad Trstom toliko, da je popolnoma spregledalo osnovne geografske faktorje položaja Trsta — namreč dejstvo, da leži Trst na kraju, kjer se je Jadransko morje najgloblje utisnilo v kopno, in da se nahaja za Trstom najugodnejši prehod preko Dinarskega oziroma Alpskega gorskega venca, prednost, ki je tako velika, da je promet stoletja dolgo premagoval kraški rob, samo da bi se lahko posluževal prehoda pri Postojnskih vratih. Poročilo predvideva — zopet na škodo jugoslovanske teze — geografsko dejstvo, ki je determiniralo ves razvoj Trsta in zaradi katerega je prav Trst postal velika luka. Naravnost smešno bi bilo trditi, da je igrala geografska povezanost Trsta s Furlansko nižino kakršno koli vlogo v razvoju Trsta, ko je znano, da je bil Trst vedno, pa tudi v času svojega največjega procvita do 1918. leta izven mej Italije.

Tretji primer: tudi ta iz geografije — s področja, ki je lahko rečeno najmanj primerno za samovoljo. Poročilo ugotavlja v Istri gorski venec, ki naj bi se raztezal od Kopra, Bui do Plomina. Na tej črti pa ni takega gorskega venca. Tak izmišljen venec seka prav vse plodne doline istrskih rek, dolino Dragonje, dolino Mirne, dolino Pazinske Drage in dolino Raše. Hribovje je po tej ugotovitvi raztegnjeno, prav za prav premeščeno iz severo-vzhoda na severo-zapad in globoko v center Istre, kjer ga sploh ni. Razumljivo, da so tudi ta geografska »odkritja« na škodo jugoslovanske teze. Tudi v tem primeru se jugoslovanska delegacija ne more iznebiti vtisa, da je tudi ta gorski venec skonstruiran zato, da bi pojasnil predložene tri razmejitvene linije, katere se sicer nikakor ne morejo niti upravičiti niti pojasniti na osnovi dejstev, ki so iznešena v samem poročilu komisije.

Vlada FLRJ nikakor ne more v celoti osvojiti predloženega predloga

Ti trije primeri kažejo, da so predsodki in težnja za kompromisom med različnimi stališči dovedli ponekod prav do absurda. Te primere navajam zaradi tega, da poudarim, da vlada FLRJ, ko je sprejela znaten del poročila, nikakor ne more sprejeti v celoti razloženo poročilo. Popolnoma nemogoče je navesti vse številne netočnosti in nepravilnosti, bodisi zaradi kratkega roka, ki ga je imela naša vlada na razpolago za proučevanje poročila, bodisi zaradi omejenega časa, ki ga imamo danes na razpolago. Vlada FLRJ si zaradi tega pridržuje pravico predložiti svoje stališče tudi v pisni obliki.

V poročilu manjka dalje bistveni element, ki bi v smislu navodil Sveta ministrov moral obstajati in bi bistveno olajšal moje naloge. V smislu točke 5 navodil, ki komisija moral, kakor govorijo ta navodila — »proučiti ekonomske in geografske karakteristike teh teritorijev ter obrniti posebno pažnjo spremembam, ki bi mogle nastopiti v ekonomskem položaju mest in vasi v primeru, če bi ta mesta ali vasi bile dodeljene Jugoslaviji ali pa prepuščene Italiji.« O tem ni v poročilu niti sledu, kar predstavlja težko napako, njegovo osnovno pomanjkljivost. Zopet moram ugotoviti, da se tudi ta pomanjkljivost ponovno javlja na škodo Jugoslavije in v korist Italije. V zvezi s tem moram poudariti, da vladi FLRJ ni bil dan na razpolago ves material, po katerem je komisija izdelala svoje poročilo — kar bi bil bistven po-

goj za popolno oceno, in pa to, da se v arhivu komisije ne nahajajo nekateri važni dokumenti, ki podpirajo jugoslovansko tezo.

Po sklepu Sveta ministrov iz septembra 1945. leta, bi moral doseči predlog meje za razmejitve med Jugoslavijo in Italijo, da pride čim manjše število Jugoslovancev pod Italijo in obratno. Toda namesto tega predstavljajo predlogi tako ameriških kot angleških in francoskih strokovnjakov očitno krivico našemu ljudstvu v Julijski Krajini in težak udarec interesom Jugoslavije. Evo, konkretnih slik etničnih razmerij, ki bi nastala, če bi bil sprejet kateri koli od navedenih treh predlogov!

Po predlogu ameriških ekspertov v komisiji, bi na prostoru, ki ga ta predlog prepušča Italiji, po štetju iz leta 1910 (t. j. po štetju, ki je netočno in neugodno za Jugoslavoane, katerega pa jemljejo eksperti kot osnovo za svoje sklepe) — bi ostalo v Italiji 209.025 Jugoslovancev, v Jugoslaviji pa 55.548 Italijanov. Po štetju iz leta 1945 bi ostalo 277.965 Jugoslovancev v Italiji in 46.584 Italijanov v Jugoslaviji.

Po predlogu britanske delegacije ekspertov v komisiji bi ostalo na prostoru, ki ga prepušča ta predlog Italiji, po štetju iz leta 1910 188.457 Jugoslovancev v Italiji, 83.911 Italijanov pa v Jugoslaviji. Po štetju iz leta 1945 bi ostali v Italiji 244.404 Jugoslovanci in 49.823 Italijanov v Jugoslaviji.

Po predlogu francoske delegacije ekspertov v komisiji bi ostalo na prostoru, ki ga prepušča ta predlog Italiji, po štetju iz leta 1910 139.572 Jugoslovancev v Italiji in 130.972 Italijanov v Jugoslaviji. Po štetju iz leta 1945 bi ostalo v tem primeru v Italiji 181.947 Jugoslovancev, v Jugoslaviji pa 88.912 Italijanov.

Vsi predlogi so po navedenih številkah popolnoma v nasprotju s postavljenim kriterijem — da je treba izvesti razmejitve v glavnem na bazi etničnega načela. Izjaviti moram, da so taki predlogi popolnoma iznenadili in začudili jugoslovansko vladu. Ne moremo razumeti, zakaj se zahteva od Jugoslavije, ki je bila v dveh vojnah na strani zaveznikov, da pristane na takšno tolmačenje septembrskih sklepov Sveta zunanjih ministrov, ki daje očitno prednost agresorju pred zaveznikom. Vlada FLRJ je mišljenja, da je zaslužila Jugoslavija od svojih zaveznikov vsaj to, da postopajo proti njej nepristransko, če že menijo, da ji ne morejo biti bolj naklonjeni kakor agresorju. Žal, da se vsi ti trije konkretni predlogi za mejo, ne samo ne držijo sklepov septembrske seje ministrov za zunanje zadeve, ampak dajejo očitno prednost dovčerašnjemu agresorju v zaslužjevanju čistih jugoslovanskih teritorijev, ko dajejo Italiji celo do petkrat več Jugoslovancev, kakor pa prepuščajo Italijanov Jugoslaviji.

Predložene mejne črte trgajo brez vsakega razloga geografsko celoto Julijske Krajine. Postavljajo mejo, ki bi ustvarila nepremagljive težave v ekonomskem in kulturnem razvoju te pokrajine. Po predlogih ameriške, britanske in francoske delegacije se na primer mesto Gorica, ki je stoletja glavno mesto goriške pokrajine, gospodarski in kulturni center te pokrajine, iztrga iz te pokrajine, ker je baje vezano s Furlanijo. Toda znano je, da gravitira vsa Furlanija k Udinu, mnogo važnejšemu in večjemu centru, medtem ko bi vsa goriška pokrajina ne imela niti enega mesta.

Kraji med Trstom in Tržičem so čisto slovenski, celo po današnjih italijanskih podatkih, in vendar bi morali biti po teh predlogih odtrgani od Jugoslavije.

Predložene mejne črte delijo Istro, trgajo zapadno obalo Istre in sekajo vse povprek rečne doline, ustja rek,

(Nadaljevanje na 4. strani.)

Vlada FLRJ je mišljenja, da je zaslužila od svojih zaveznikov vsaj to, da postopajo proti njej nepristransko, če že menijo, da ji ne morejo biti bolj naklonjeni kakor agresorju

(Nadaljevanje s 3. strani.)

ceste, železnice in druge prometne zveze, vodovode od mest, katerim dajejo vodo. Na ta način ogrožajo te linije ves normalni gospodarski razvoj in materialno eksistenco velikega dela istrskega prebivalstva. To je tembolj nevarno, ker je znano, da so mesta zapadne Istre že dosedaj, ko so bila pod Italijo, stalno propadala

Prepušitev Trsta Italiji bi bila največja krivica

Najbistvenejše pri teh linijah, ki so predlagane, je naravno to, da prepuščajo največje mesto cele pokrajine — Trst Italiji. Če bi se potegnili taka meja, bi bila to največja krivica in ukrep z najtežjimi ekonomskimi in političnimi posledicami. Prvič — bi bila to krivica. Komisija sama je ugotovila, da je Trst absolutno etnični otok, sam pa da je etnično mešan, Komisija pa na žalost ni ugotovila, čeprav bi to lahko storila, da so se Tržičani različnega materinskega jezika borili v vrstah narodno-osvobodilne vojske Jugoslavije za priključitev svojega mesta k Jugoslaviji, kako složno so gradili svojo demokratično oblast in kako neutrudljivo zahtevajo danes v veliki večini priključitev k Jugoslaviji. Priključitev Trsta k Italiji bi pomenila katastrofo za večino njegovega prebivalstva in bi izzvala beg 100.000 ljudi iz Trsta, ki so skozi 25 let italijanskega gospostva na svojih plečih preizkusili teror italijanskih osvajačev. Kje na svetu je meja, ki bi trgala takšen etnični otok in to proti jasno izraženi volji prebivalstva, iz pokrajine, katere sestavni del je, ker je njeno glavno mesto. Drugič — bi bila takšna meja usodna za ekonomsko bodočnost mesta in bi bila težak ekonomski udarec za tiste pokrajine, katerim je Trst naravna luka in važen sestavni del njihovega industrijskega sistema. Nihče do sedaj, niti znanstvenik niti politik ni trdil, da je Trst pristanišče Italije. Tudi komisija tega ni mogla reči in tega tudi ni rekla. Toda s pomočjo spretne matematike je postavila med dežele, ki se poslužujejo Trsta kot luke, na prvo mesto Češko, čeprav zavzemajo po teh statistikah prvo mesto jugoslovanske pokrajine: Kranjska, Goriška, Istra in druge. Tukaj moram spomniti na to, da so se vlade Českoslovaške republike, Poljske in Madžarske že izjasnile o svojem stališču do bodoče usode Trsta in da smatrajo kot najugodnejšo rešitev za sebe, da naj Trst pripada Jugoslaviji. Stališče teh vlad je naravno, ker pomeni Trst Jugoslaviji zanje eno mejo manj med njimi in med Trstom, ker pomeni to procvit Trsta, ker se bo to gotovo ugodno izražalo v tarifah jugoslovanske železnice in luke same itd., a te zemlje so v tržaškem železniškem prometu 1912. do 1913. leta — ne jemajoč tu v poštev udeležbo jugoslovanskih dežel — imele 78%, a z Jugoslavijo (upoštevajoč v količniku tudi udeležbo Jugoslavije, op. prev.) — 62,30%. To so tisti, katerim je luka dejansko potrebna, katerih interese je treba v prvi vrsti upoštevati.

Toda je še drug ekonomski moment, katerega se rado pozabi. Trst je povezan s svojim naravnim zaledjem samo z železnico, ne leži kot večina evropskih pristanišč na ustju velike reke. Sorazmerno drag prevoz v notranjost je privedel do tega, da se je v mestu razvila predelovalna industrija. Polfabrikati te industrije so služili kot surovine za industrijo v zaledju in to baš v Sloveniji. Tako rapalska meja kakor te današnje linije sekajo ta naravno nastali sistem. Toda najtežje z moralno-politične

in so imela leta 1938 manj prebivalcev kot pa leta 1914. Taki so predlogi, čeprav je v poročilu komisije ugotovljeno, da se ne more potegniti jasnih etničnih linij in da so Hrvati in Slovenci naseljeni na zapadni obali, Italijani pa omejeni samo na mesta. Taki so predlogi, čeprav je Jugoslavija zaveznik, Italija pa včerajšnji agresor.

bi bila največja krivica

strani je to, da se daje Italiji mesto, ki ji je služilo kot osnovno oporišče za njene agresije proti Jugoslaviji, proti Srednji Evropi in Balkanu, mesto, ki je bilo eno izmed važnih industrijskih centrov za pripravo in za vodstvo vojne proti zaveznikom sploh. Komisija sama je ugotovila, da so bile prav vojne ladje šestina vsega brodograjskega dela v Trstu in Tržiču. Dodati je treba, da je bilo v Trstu in Tržiču zgrajenih za Italijo le 40%, za druge dežele pa 60% brodograjskega dela, ne odštevši pri tem vojniških ladij od tonaže trgovskih ladij. Trst torej ni ladjedelnica Italije, razen za vojno floto.

Italijanski predstavniki bodo verjetno poudarili ugotovitev komisije, da se je Trst, ki je pod Italijo, kar je naravno, nazadoval kot luka, razvil v industrijsko mesto. Toda ta argument se obrača proti Italiji, ker je znano, da je bil industrijski razvoj Trsta kot perifernege mesta v sistemu diriganega fašističnega gospodarstva ravno dokaz agresivnih namenov Italije. Mislim sem, da te predloge mejne luke ocenim tudi s stališča vojaške varnosti Jugoslavije.

V zgodovini smo bili mnogokrat žrtev italijanskih napadov v tej ali oni obliki, tako tudi v tej vojni. V politiki Italije proti Jugoslaviji se stalno ponavlja težnja po odvzemanju naših nacionalnih teritorijev. Naj spomnim na nekoliko dejstev. Italija je 1915. leta izsilila z londonskim paktom pristaneke Antante, da si prisvoji velike dele našega nacionalnega teritorija za ceno vstopa v vojno proti Nemčiji in Avstriji, medtem ko se je istočasno mešetarsko pogajala z Avstrijo in Nemčijo. Pozneje, ko se je situacija spremenila, je vsilila Jugoslaviji rapalsko pogodbo, s katero je dobila v posest Julijsko Krajino, ki jo je uporabila kot bazo za napad na Jugoslavijo v tej vojni. Septembra 1. 1945 je gospod De Gasperi, predstavnik Italije, pojasnjeval ta predlog meje med Jugoslavijo in Italijo »s stališčem varnosti« in kot »poslednjo možnost za zagotovitev minimuma sistematične obrambe«. S temi besedami je, poleg ostalega, poizkušal opravičiti zahtevo po našem nacionalnem teritoriju. Ko govori danes g. De Gasperi o tem, da je Italiji potrebno zavarovanje pred Jugoslavijo, ki je trikrat manjša po številu prebivalstva, ko ima Italija mnogo močnejši potencial in ko na račun svoje obrambe od Jugoslavije zahteva popolnoma jugoslovanska ozemlja, potem to pomeni, da se Italija še ni odrekla svojih zavojevalnih namenov proti Jugoslaviji. Mnogo primerov za to je v italijanskem tisku in v izjavah bolj ali manj odgovornih ljudi v Italiji. Predlagane mejne linije dajejo Italiji vse vojaške prednosti, Jugoslavijo pa kot deželo, ki se je vedno odlikovala s svojo miroljubnostjo, postavljajo direktno pod udar eventualne nove italijanske agresije. Predlagane mejne linije so prav vse meridionalne in sekajo vse komunikacije ter prepuščajo Italiji vrsto važnih križišč v operativnem smislu kakor na primer: Trbiž, Pontabelj, Tarcent, Gorica.

Obmejni prostor Italije se pri tako potegnjeni meji naslanja na najbolj komunikativno zaledje v Evropi, ki je bilo stoletja pripravljeno za potrebe benečanskih bojišč, in nudi Italiji ogromne prednosti za hitro izvajanje koncentracij in za neomejeno razmeščanje letalskih sil.

Italiji se prepušča Kanalska dolina, ki je proti vzhodu zvezana z dolino reke Savé Dolinke. Tako postavljena meja ogroža varnost ljubljanske kotline. Toda Kanalska dolina ni bila nikdar italijanska, niti ni sedaj, kar priznava poročilo komisije in očitno je, da je potrebna Italiji le zaradi agresivne strategije. V pretekli vojni je Italija pričela svoj napad na Jugoslavijo prav skozi to dolino. Zato je prav zaradi varnosti potrebno, da se Kanalska dolina priključi miroljubni Jugoslaviji.

Najočitnejši je primer s koridorjem v zapadni Istri. Iz samega poročila je jasno, da bi tak koridor po

Jugoslavija ostane pri svojem predlogu meja, ki je bil predložen Svetu zunanjih ministrov septembra 1945. leta

Zaradi vse teh razlogov moram v imenu vlade FLRJ izjaviti, da Jugoslavija ne more sprejeti niti enega od teh predlogov in da vztraja na svojem predlogu meje, ki je bil predložen Svetu ministrov za zunanje zadeve v septembru 1. 1945. Po vsem tem so predlogi ekspertov Amerike, Velike Britanije in Francije takšni, da dajejo prednost Italiji, za Jugoslavijo pa so neugodni. Italiji se daje ozemlje, ki je etnično jugoslovansko. Daje se ji luka Trst, brez katere lahko živi in ki ji nikakor ne pripada, ki je pa za Jugoslavijo naravni izhod na morje in ji je zaradi tega nujno potrebna. Poleg vsega tega je Trst otok, in je tudi kot otok etnično nehomogen, v morju Jugoslovancov. Mesta se trgajo od svojih zgodovinskih pokrajin, pristanišča pa od svojega zaledja. Hočeš nočeš se mora človek vprašati — med kakšnimi dvema deželama se postavlja nova meja? Katera je bila napadena in je bila zaveznik, katera pa je bila vojni hujskač, agresor in sestavni del osi? Ni potrebno ponovno poudarjati ogromnih žrtev, herojskega vojnega napora jugoslovanskih narodov — zvestih zaveznikov demokratičnih narodov v vojni proti nacistični Nemčiji in njenim zaveznikom. Ta napor in te žrtve so vam znane in vsi zavezniški odgovorni faktorji so jih nešteto krat poudarili. Toda zdi se, da je treba spomniti na to, da je bila Italija glavni zaveznik Nemčije v Evropi, da je bil njen strateški položaj in njen vojni potencial eden od odločilnih faktorjev, ki so omogočili hitlerjevo hegemonijo na kontinentu. Prav tako mislim, da je treba spomniti na to, da je bila Jugoslavija glavno bojišče italijanske vojske. Tukaj je, v vojni proti njej, besnela, streljala in požigala. Jugoslavija je izgubila mnogo svojih sinov, ki so dali svoja življenja za svobodo in za zmago zavezniške stvari.

Poleg tega moram še poudariti, da vlada Jugoslavije ni dobila vtisa, da so v Italiji popolnoma uničene korenine agresije in fašizma. Zaradi tega smatra vlada Jugoslavije za svojo glavno obveznost pred svojimi narodi, ki so bili tolikokrat napadeni in ogroženi od Italije, da s pomočjo svojih zaveznikov končno zavaruje mir na svojih mejah. Predlaga se nekak koridor od Italije skozi živo meso našega etničnega ozemlja vzdolž naše obale. Cel narod — slovenski — se popolnoma odreže od morja, in to par kilometrov od obale, čeprav je naseljena z njegovim prebivalstvom.

zaprotni Istri, kakršnega predlagajo eksperti Amerike, Velike Britanije in Francije bil neupravičen v etničnem pogledu, v nasprotju s sklepi zunanjih ministrov od 15. sept. 1945, v ekonomskem pogledu bi bil monsturn, ki nima primere v svetu in bi vodil k popolnemu osiromašenju velikega dela Istre. Če imamo vse to pred očmi, potem je jasno, da bi imel ta koridor za Italijo samo en smisel: da ga izkoristi kot odskočno desko za eventualno novo agresijo proti Jugoslaviji. Predlagane mejne linije bi prepustile Italiji mostobran vzdolž zapadne obale Istre, dva predloga pa celo vojno luko Pulj.

Ta mostobran z omenjeno luko resno ogroža varnost kvarnerskega prostora, pri čemer se ne sme pozabiti, da bo Italija kljub temu, da ji bo deloma odvzeto vojno brodograjsko morje, še vedno močnejša ko Jugoslavija.

Po prejšnji vojni je bil ustvarjen nek sličen koridor. To je bil koridor na Danzig. Dan je bil zavezniku — Poljski — da se ji odpre prehod k morju. Tukaj pa se ustvarja nek koridor, zavezniku zapira dostop k morju, ki ga ekonomsko slabi in ki v največji meri privilegira agresorja. Poleg tega se daje koridor preko ozemlja, ki je tudi po poročilu komisije v etničnem pogledu priznано jugoslovansko. Dovolite, da ob tem dejstvu izrazim prepričanje, da bi občutili naši narodi določanje meje, ki bi ustvarila koridor preko naše zemlje, kot globoko žalitev in v nebo vpijočo krivico, storjeno Jugoslaviji. Predlagane meje bi dejansko pomenile kazen za Jugoslavijo, za njeno poštrevnost in delež pri izvajanju zmage skupne zavezniške stvari. Kazen izročeno od zaveznikov! Mir, ki se ustvarja, bi pa moral biti pravičen mir. Moral bi biti tudi trajen. Zaradi tega bi meje med državami v čim večji meri morale zavarovati miroljubne narode pred možnostjo bodočih agresij. Tudi cilj se na drugih mestih upošteva. Od japonskih posesti do Porurja — povsod imajo zavezniki pred očmi nalogo, da morajo pri določanju končne posameznih teritorijev težiti za tem, da preprečijo ponovitev agresije s strani tistih dežel, ki so izzvale vojno in vrgle svet v nesrečo. Čemu se potem dela izjema za našo mejo? Čemu se prav tukaj ne misli na varnost zaveznika, ki je bil poleg tega glavna žrtev italijanskega agresorja, temveč se dajejo Italiji nova oporišča? Čemu se dela izjema za naše meje, ko je vendar očividno, da zahtevamo samo svoje etnično ozemlje, samo tisto, kar bi nam moralo pripasti po vseh načelih — etničnih, ekonomskih, geografskih in političnih?

Vztrajali bomo trdno pri tem, da je naša dežela v polni meri zaslužila, da se ji ponovno vrnejo vsi njeni kraji, ki so bili s krivičnim mirom po pretekli vojni dani deželam, ki so povzročile to vojno, ter bomo ostali odločno pri svojih upravičenih zahtevah, ki smo jih postavili in ki jih bomo postavili, ker smatramo, da po tolikšnih žrtvah in trpljenju, ki smo ga prestali v tej vojni na strani zaveznikov, nima nihče več pravice zahtevati od nas novih žrtev. Mi zahtevamo samo tisto, kar je naše in ničesar več, a ugoditev našim pravičnim zahtevam pomeni prav tako velik doprinos miru in dobrih odnosom v bodočnosti. TITO

Na koncu ponavljam, da ne goji Jugoslavija nikakega sovraštva proti italijanskemu narodu in ne postavlja svoje zahteve kot maščevanje za grozodejstva italijanskih zavojevalcev. Pripravljena bi bila celo, da na prijateljski način revidira svoje stališče glede višine reparacij s strani Italije, če bi bila Jugoslaviji vrnjena njena ozemlja, da bi se s tem olajšala vzpostavitev prijateljskih odnosov z Italijo. Prav tako je Jugoslavija pripravljena dati vse potrebne mednarodne garancije glede pravic italijanske manjšine in glede zagotovitve imovine in gospodarske iniciative v Trstu.

Na koncu mi dovolite, da citiram pisanje londonskega »Observerja« od 6. aprila 1919. leta, v zvezi s takratnimi italijanskimi zahtevami proti Jugoslaviji: »Proti pravici je tudi prirodna ljudska sila nemočna. Orlando in Sonnino naj izvedeta londonski pakt s svojimi sredstvi, če hočeta, da se do pike izpolni. Tedaj bo Italija postala glavni povzročitelj nove vojne in izgubila bo vse, kar je dobila. Mi smo največji prijatelji Italije in želimo ji veličino in srečo. Toda pravica človeka je enaka za vse kulture in za vse narode.

Ko zahteva, da se 700.000 Slovanov kot živina preda iz avstrijskega v italijansko suženjstvo, se Italija poslužuje najhujših nemških metod. Anektirani Jugoslovanci se ne bodo nikdar pokorili. Srbi, Hrvati in Slovenci bodo pozabili bi, Hrvati in Slovenci bodo pozabili na vse svoje prepire, da bi iztrgali Italiji Jadransko obalo. Postopali bodo po načelu Cavourja in Mazzinija. Borili se bodo in zmagali bodo, ker je nagon po zedinjenju nepremagljiv. Italija se brani z zgodovinskimi in strateškimi razlogi, toda tudi Nemčija je na ta način vzela Elzas. Tako je mislil tudi Metternich. Londonski pakt za Italijo ni zavarovanje, ampak samomor. Princip ali oportunist londonskega pakta bo fatalen i za Italijo i za Evropo.

Zgodovina te vojne je potrdila predvidevanja »Observerja«. Mislim, da te resnice ni treba trikrat postavljati na preizkušnjo. Predvsem pa bi bilo za vse bodoče mirno sodelovanje med narodi fatalno, če bi se morali mali narodi kakor jugoslovanski razočarati v svojih zaveznikih in ne verjeti pisanim besedam in demokratičnim deklaracijam mednarodnih konferenc. Zaradi vsega tega apeliram na Svet ministrov, da ne sprejme odločitve o razmejitvi med Italijo in Jugoslavijo proti volji narodov Jugoslavije in brez soglasja jugoslovanske vlade, odločitve, ki bi izročala jugoslovansko nacionalno ozemlje pod tujo oblast. Narodi Jugoslavije ne bi mogli nikdar soglašati s tako odločitvijo svojih zaveznikov, ki bi ponovno vrgla pomemben del našega ljudstva na milost in nemilost pod tujo oblast in zatiranje.

Proslava Dneva zmage v Ljubljani

Manifestacije za Julijsko Krajino, Trst, pravičen mir . . .

Maršal Tito izvoljen na slavnostni seji MLO za častnega meščana mesta Ljubljane

Ob 9 dopoldne so se zbrali v sejni dvorani MLO odposlanci mestne skupščine in ne plenuma OF Ljubljane k slavnostni seji v proslavo dneva zmage.

Tov. Fran Albreht, predsednik MLO, je pozdravil vse navzoče med njimi goste tov. Miha Marinka kot predstavnika IOOF, dr. Neškoviča Milutina, člana IO-LF Jugoslavije, Sretana Stojanoviča, zastopnika MLO Beograd, Božo Tomića, člana GO ESZD Jugoslavije, Rado Radovanoviča, zastopnika GO AFZ iz Beograda, in Pavla Kaporčiča, člana MLO iz Zagreba.

Tov. polkovnik Vrhovec, podpredsednik MLO, je v svojem govoru orisal pot jugoslovanskih narodov v težkih štirih letih narodno osvobodilne borbe. V tej borbi se je porajala naša narodna vojska, ki je popisala mnogo slavnih strani naše narodne zgodovine. Ta naša JA je najboljši porok naše svobode, naše enotnosti, naše moči in našega razvoja. Tako, kakor smo vztrajali v narodno osvobodilni borbi pod vodstvom maršala Tita,

tako bomo tudi naprej z njim korakali od zmage do zmage. Še so predeli naše zemlje pod tujim gospodstvom, a tudi tokrat bomo borbo nadaljevali z vso odločenostjo, dokler ne bodo vsi kraji, kjer prebivajo naši narodi, združeni v skupni domovini.

Zbor odposlancev mestne skupščine in plenuma OF je nato z viharim odobravanjem soglasno sprejel sklep, da se maršalu Titu, najvrednejšemu sinu jugoslovanskih narodov, v znak hvaležnosti podeli naslov častnega meščana mesta Ljubljane.

Odposlanci so stoji z navdušenim vzklikanjem pozdravili ta predlog. »Živel maršal Tito!«, »Živel prvi častni meščan svobodne Ljubljane!« je odmevalo po dvorani.

Ob zaključku seje je tov. Fran Albreht prečital resolucije: predsedstvu vlade LRS, IOOF in komandantu IV. armije generalmajoru Lekiću, ki so bile sprejete z navdušenim odobravanjem.

Pozdravna resolucija tov. Edvardu Kardelju

S slavnostnega zborovanja na Kongresnem trgu v Ljubljani je bila odposlana tov. Kardelju v Pariz naslednja resolucija:

Podpredsedniku vlade FLRJ Edvardu Kardelju

Vaše rodno mesto Ljubljana Vam k današnjemu Dnevu zmage ob prvi obletnici svoje osvoboditve pošilja s svečnega zborovanja plantič pozdrav. Na vedro radost današnjega dneva pa lega mračna senca in težka skrb. Slovenski narod, ki se je v štiriletni vojni izkazal s svojo borbo in svojimi žrtvami kot polnovredni tovariš Združenih narodov, naj bi bil po računih nekaterih politikov znova brezdušen predmet vnanjepolitičnih kombinacij, njegova zemlja brezlastniška roba, s katero je mogoče prosto razpolagati. Proti takemu naziranju mora Ljubljana, mora slovenski narod najodločneje protestirati! Mi ne razumemo, ne moremo verovati, da bi mogel biti kak narod kaznovan in obojen na smrt zaradi tega, ker je maloštevilen narod! In za nas brez Trsta, brez Julijske Krajine in Istre ni življenja! Zaupamo v vest demokratičnega sveta in smo prepričani, da bodo visoki razsodniki spoznali, da slovenski narod ne sme umreti, da odločno zahteva svojo pravico, svoje življenje in da si je pravico do tega svojega življenja tudi pošteno zaslužil. Slovenski in jugoslovanski narodi ne zahtevajo nagrade ali darila, kakor ga je zahtevala Italija za svojo udeležbo v prvi svetovni vojni, ampak zahtevajo samo priznanje tega, kar je bilo njegovo že skoraj polstotlet in kar mu je bilo krivično odvzeto. Zato bi pomenilo vsako odrekavanje tega priznanja nezasišano krivico, ki bi utegnilo postati vir novih nesreč. Mi pa hočemo živeti, delati in ustvarjati v miru!

Zato: pravico narodu!

in podpredsedniku zvezne vlade tovarišu Kardelju v Pariz.

Množica ga je spet in spet prekinjala z vzkliki in ko je čital resolucijo tovarišu Kardelju, je odmevalo: »Brez Trsta, brez Slovenskega Primorja ni za nas življenja!«, »Trst je naš!«, »Trsta ne damo!«, »Pravico za Trst!«, »Mi smo ga osvobodili, mi ga hočemo!« Navdušenih klicev ni bilo konca.

Tov. Stojanovič, član MLO iz Beograda, je prinesel zborovalcem pozdrave iz naše prestolnice. »Bodite prepričani, da bo Beograd vedno enotno z vami, in da bo naša enotnost najboljša garancija miru in obnove naše nove demokratične države.«

Zastave so se dvignile v pozdrav. Godba je zaigrala državno himno in močna reka ljudstva se je jela razlivati po mestnih ulicah. Obletnica Dneva zmage je bila močna manifestacija enotnosti naših narodov, močna manifestacija za našo Primorje, našo ljudsko vojsko, naši najboljši zavezniki bratski Sovjetski zvezi, njeni slavni Rdeči armadi in velikima voditeljema generalisimu Stalinu in maršalu Titu.

Beograjski in zagrebški gostje na grobovih talcev

S slavnostnega zborovanja so se podali beograjski in zagrebški gosti na pokopališče k Sv. Križu. Spremljala sta jih predsednik MLO tov. Fran Albreht in tov. Leopold Krese. Gosti so položili na grob Toneta Tomšiča krasen venec z napisom: »Borec za svobodo — Mestni ljudski odbor Beograd.«

Slavnostno zborovanje na Kongresnem trgu

Na zbirališčih četrti, pred šolami in podjetji so se pričele že v zgodnjih dopoldanskih urah zbirati praznično razpoložene skupine. Z zastavami, s transparenti, s Titovimi in Stalinovimi slikami, s cvetjem in pesmijo so se pripravljale, da skupno krenejo proti Kongresnem trgu. Po ulicah so se pojavile močnejše ljudske reke. Delavci iz tovarn so nosili napise »Živela KP — organizatorica narodno osvobodilne borbe!«, »Unitimo ostanke fašizma!«. Z jugoslovansko in sovjetsko zastavo na čelu so stopale skupine terenov, tovarn, različnih podjetij, državnih ustanov in šol. Posamezne skupine pozivljale narodne noše. Po ulicah so odmevali klici Jugoslovanski armadi, Sovjetski zvezi, generalisimu Stalinu, maršalu Titu, enotnosti jugoslovanskih narodov, enotnosti svobodoljubnih sil sveta.

Ob 10 so zagrmeli z Gradu topovski streli.

Na okrašenih tribuni so se medtem zbrali številni predstavniki vlade, zastopniki vojske, univerze, kot gostje predstavniki ljudske oblasti iz Beograda in Zagreba, predstavnik GO ESZD Boža Tomić, za GO AFZ iz Beograda Rado Radovanović, angleški in češkoslovaški konzul ter člani MLO.

Tov. Krese Leopold, sekretar MLO, je otvoril slavnostno zborovanje v proslavo Dneva zmage in pozdravil vse navzoče, še prav posebej predstavnike oblasti, vojske, ustanov in goste iz drugih federalnih enot. Ko je sporočil sklep slavnostne seje plenuma mestnega odbora, da je bil maršal Tito izvoljen za prvega častnega člana svobodne Ljubljane, je val navdušenja preplaval vso večdesetstislovno množico manifestantov. »Živel maršal Tito!«, »Živel prvi častni meščan svobodne Ljubljane!«

V imenu JA je spregovoril podpolkovnik Bulović, ki je med ostalim dejal: »Danes slavimo obletnico velike zmage vseh svobodoljubnih narodov sveta, h kateri je doprinesla največji delež bratska Sovjetska zveza s slavno Rdečo armado. V tej veliki borbi so tudi narodi Jugoslavije doprinesli z več kot poldrugim milijonom žrtev svoje velik delež.« Tov. podpolkovnik je orisal razvoj JA, ki je zrasla iz skromnih slabo oboroženih partizanskih enot, ki pa so bile rekrutirane iz najboljših sinov naših narodov. Naša vojska se je danes razvila v modiferno armado. Dolžnost vseh borev in oficirjev je, da s svojim znanjem koristijo naši deželi, da bo vojska tako postala resnični čuvár neodvisnosti naše dežele in svobode naših narodov. Na današnji dan se tem bolj zavedamo, da je moč naše dežele v enotnosti naših narodov, v bratstvu in edinstvu vseh Jugoslovancev ter v moči in moralni trdnosti naše slavne in junaške armade.«

V imenu Ljudske vlade Slovenije je govoril tov. Janez Hribar, minister za gozdove in kmetijstvo, ki je med drugim dejal:

»Z veličastno zmago pred letom dni so bili ustvarjeni pogoji za miren razvoj človeštva. Zaslužni narodi so se oddahnili in si začeli graditi novo življenje na principu prave ljudske demokracije. Ta razmah prave demokracije pa je preplasil ostanke poraženih klik, ki so se začele bati demokratične rasti osvobodjenih narodov. Danes ne moremo iti mirno preko dejstva, da se zmagoviti Jugoslaviji, ki se je tako junaško borila ob strani zaveznikov, prav z njihove strani o-
sporava ozemlje, za katero so narodi Jugoslavije prelili toliko krvi. To je ozemlje Primorske in Trsta,« je nadaljeval tov. minister, »ozemlje, ki je 25 let ječalo v suženjstvu. Fašizem je 25 let uporabljal vsa mogoča sredstva, da bi uničil Slovence iz tega koščka slovenske zemlje. Toda vsa ta sredstva niso mogla omajati ljudstva in uničiti njegove narodne zavesti. Ko so začele po razpadu stare Jugoslavije pokati prve partizanske puške, se je tudi primorsko ljudstvo strnjeno organiziralo v Osvobodilni fronti. V boju proti fašizmu in v borbi za priključitev k Jugoslaviji je dalo to ljudstvo velike žrtve. Vse delovno ljudstvo Jugoslavije s Primorsko izjavlja, da zahteva svoje pravice in da mora biti Primorska priključena k Jugoslaviji. Vsako drugo

Nad 30.000 ljudi je v Mariboru proslavilo Dan zmage

Ze v zgodnjih dopoldanskih urah so se začeli zbirati ljudje pred svojimi četrtinimi odbori, sindikalnimi podružnicami, pred tovarnami, na ulicah in cestah, z zastavami, transparenti in slikami. Mariborske ulice so bile okrašene z zastavami, slikami in zele-
njem. Proti 10. uri so se množice od

vseh strani zbrale na Glavnem trgu, kjer je bilo slavnostno zborovanje.

Ob 10 se je pričelo zborovanje. Vojaska godba je zaigrala himno »Hej Slovanci« in himno Sovjetske zveze. Zastopnik jugoslovanske armade je spregovoril o pomenu praznika zmage in na koncu govora naglasil, da se

Zastopniki vlade LRS, JA, IOOF, beograjski in zagrebški gostje na častni tribuni.

Slavnostna seja Plenuma Mestnega odbora OF in MLO, na kateri je bil maršal Tito izvoljen za častnega meščana mesta Ljubljane.

Častna četa IV. Armije sprejema zastavo, ki ji jo je izročil Mestni odbor AFZ.

mora vprašanje Trsta in Primorske rešiti pravično. Po govoru je ljudstvo viharno vzklíkalo: »Življenje damo, Trsta ne damo!«, »Živel 9. maj, praznik zmage!«.

V imenu MLO Maribor je govoril predsednik MLO tov. Reberšek, ki je med drugim dejal: »Obletnica zmage ni samo naš praznik, praznujejo ga vsi narodi, ki so zmagali nad fašizmom. Za Primorsko in Trst ne prosimo milosti in nagrade. Zahtevamo samo pravico.«

Kot zastopnik Osvobodilne fronte je govoril član OOOF Maribor tov. Lampret. »Leto dni je od tega, kar je vojna končana. Sovražniki so nam po-

žgali domove, razrušili domovino. Kakor so se delavci, kmetje in poštena inteligenca združeno borili proti sovražnikom, tako danes združeno obnavljajo ruševine. Nasprotniki skušajo še vedno rušiti naš mir, ki smo si ga priborili, mi bomo pa znali ta mir ohraniti. Krepili bomo našo novo državo in našo mlado jugoslovansko armado, ki nam je priborila svobodo in mir.« Njegovemu govoru je sledilo dolgotrajno vzklikanje.

Ob koncu je vojaška godba zaigrala himno »Naprej zastava Slavec«. Po proslavi se je razvilo ljudsko rajanje. Vojaki, mladina in pionirji so zaplesali »Titoovo kolo« in narodne ples.

Za proslavo Dneva zmage je ogromna množica ljudstva napolnila Kongresni trg.

Pokrajinski NOO za Slovensko Primorje in Trst maršalu Titu ob obletnici zmage

Trst, 10. maja. Dopisnik Tanjug-a poroča:

Ob prazniku zmage, dne 9. maja, je Pokrajinski narodno osvobodilni odbor za Slovensko Primorje in Trst poslal maršalu Titu naslednje pismo:

»Dne 9. maja praznuje Federativna ljudska republika Jugoslavija praznik zmage v spomin na vojaško uničenje nacifašizma ter na herojske borbe narodov Jugoslavije, ki so pod Vašim genialnim vodstvom dosegli svoj narodni preporod in uničenje vsega, kar je bilo nezdravo, moralno propadlo in koruptivno v stari Jugoslaviji. Ljudstvo Slovenskega Primorja in Trsta je doprineslo v tej borbi svoj maksimalni delež, ki pa ne bi mogel imeti nik-

dar tega uspeha, če ne bi sodelovalo v zmagoviti jugoslovanski armadi, ki je v maju preteklega leta osvobodila Trst in vso Julijsko Krajino preko Soče do Furlanske nižine. Zato je Vam, tovariš maršal, kakor tudi zmagoviti jugoslovanski armadi ljudstvo Slovenskega Primorja globoko hvaležno. Izrabimo priliko praznika zmage, da Vam ponovno izrazimo svoje obdobje in vdanost v trdnem upanju, da ni daleč čas, ko bo vse Slovensko Primorje s Trstom v bratskem združenju z ostalimi narodi Jugoslavije lahko dokazalo ta svoja čustva v plemenitem tekmovalstvu za obnovo domovine in procvit delovnega ljudstva vseh narodov Jugoslavije.«

Mladinske delegacije na III. kongresu USA-OJ-a

Prihod sovjetske mladinske delegacije v Beograd

Beograd, 10. maja. (Tanjug.) Včeraj ob 4. uri popoldne je prispela na zemunsko letališče delegacija sovjetske mladine, ki se bo udeležila tretjega kongresa antifašistične mladine Jugoslavije. V delegaciji je tudi sekretarka Antifašističnega komiteta sovjetske mladine Vojnovna. Na letališču so delegacijo sprejeli člani USA-OJ-a Mile Neoritič in Milorad Pešić, sekretar sovjetskega veleposlanstva Grigorijev in predstavniki tiska.

Predstavniki svobodne av- strijske mladine na III. kon- gresu mladine Jugoslavije

Beograd, 10. maja. (Tanjug.) V Zagreb so prispeli predstavniki svobodne avstrijske mladine, da se udeležijo tretjega kongresa ljudske mladine Jugoslavije. V delegaciji je tudi Walter Melach, član delovnega vodstva svobodne avstrijske mladine in predsednik Pokrajinskega odbora organizacije za Spodnjo Avstrijo. Kongresa se bo udeležil kot predstavnik kat. mladine v organizaciji svobodne avst. mladine. Ob priliki svojega prihoda so delegati iz Avstrije izjavili: »Prinašamo najtoplejše in borbene pozdrave mladini Jugoslavije, ki nam je bila vedno vzor. Naša mladinska organizacija je ponosna, da se ji je nudila čast, da je lahko poslala svoje delegate na tretji kongres mladine Jugoslavije.«

**Z rešitvijo vprašanja, ki ga je iznesla
Jugoslavija, mora Svet zunanjih ministrov
dati zaslužen priznanje herojskemu zavezni-
ku — jugoslovanskemu ljudstvu ter iti na roko
njegovi upravičeni želji.**

Molotov

Dan zmage je ljudstvo Maribora in okolice proslavilo z veličastno manifestacijo na Glavnem trgu.

Slovensko gledališče v Julijski Krajini ima za seboj bogato zgodovinsko tradicijo

(Razvoj slovenskega gledališča v Julijski Krajini do nastopa fašizma)

V mnogih slovenskih krajih so domačini predstavljali v slovenskem jeziku »Pasijon« že v srednjem veku; ta navada se je marsikje dolgo ohranila. Da so imeli tudi Slovenci v Julijski Krajini svoj »Pasijon«, nam izpričuje dejstvo, da so pred cerkvijo sv. Kvirina pred Čedadom vsako leto na veliki petek »ab immemorabile« predstavljali domačini Kristusovo trpljenje. Zadnjič so igrali leta 1792; besedilo te predstave pa nam ni ohranjeno, kakor so nam ohranjena podobna besedila iz drugih slovenskih krajev.

V Idriji so prirejali domačini redne gledališke predstave od leta 1770. Idrijsko dramatično društvo je gotovo eno najstarejših, ako ne prav najstarejše tovrstno društvo med Slovenci. Od tistih dob se razteza njegovo delovanje skoraj neprekinjeno do današnjih dni — z bridko zarezjo fašistične dobe, ki je ohromila tudi to panogo ljudske prosvete v Julijski krajini.

V Trstu so ustanovili Slavjansko čitalnico leta 1848, in trditi smemo, da segajo začetki dramatičnega udejstvovanja tržaških Slovencev tja v tisto dobo, dasi se je redno gledališko življenje v Trstu začelo za Slovence šele leta 1880, ko je Delavsko podporno društvo priredilo svojo prvo predstavo v gledališču »Fe-

Naša trgovinska delegacija odpotovala v Sovjetsko zvezo

Beograd, 10. maja. (Tanjug.) Pred tremi dnevi je odpotovala z zemunskega letališča v Moskvo naša delegacija za sklopanje sporazuma o zamenjavi blaga za l. 1946. med Federativno ljudsko republiko Jugoslavijo in Sovjetsko zvezo. Delegacija vodi minister za zunanjo trgovino pri zvezni vladi ing. Nikola Petrovič. V delegaciji se nahajajo: minister za promet pri zvezni vladi Todor Vujasinović, predsednik vlade Ljudske republike Slovenije Boris Kidrič, pomočnik ministra industrije pri zvezni vladi Branko Zlatarič, pomočnik ministra za rudarstvo ing. Tadija Popović, kakor tudi precejšnje število strokovnjakov in tehnične osebe. Delegacija so na zemunsko letališče spremljali: minister za rudarstvo pri zvezni vladi Vlada Zečević, generalni sekretar vlade Mitar Bakić in pomočnik ministra za zunanjo trgovino Bogdan Crnobrnja.

Od strani sovjetskega veleposlanstva so bili navzoči: veleposlanik Lavrentijev, svetnik Kozevnikov, šef sovjetske vojaške misije generalmajor Kiseljov in generalajtnant Golovko.

Naša trgovinska delegacija prispela v Moskvo

Moskva, 10. maja. Tass poroča: 7. maja je prispela v Moskvo jugoslovanska trgovinska delegacija, ki jo vodi minister za zunanjo trgovino Nikola Petrovič. V delegaciji se nahajata predsednik vlade Todor Vujasinović, predsednik vlade LR Boris Kidrič in minister za promet pri zvezni vladi Todor Vujasinović.

Na letališču so delegacijo pričakovali: namestnik ministra za zunanjo trgovino Semčasnov, pomočnik načelnika oddelka za trgovinske pogodbe pri istem ministrstvu Armazajev, pomočnik šefa oddelka za Balkan pri ministrstvu za zunanje zadeve Vlasov, pomočnik trgovinskega zastopništva v Jugoslaviji Čekmarev in drugi uradnihi raznih ministrstev. Delegacija je pričakoval tudi jugoslovanski veleposlanik Vladimir Popović s člani jugoslovanskega veleposlanstva. Z delegacijo je prispel tudi trgovinski zastopnik ZSSR v Jugoslaviji Lebedev.

Britanski minister Noel Baker smatra, da bo Draža Mihajlo- vič pravično sojen

London, 10. maja. Reuter poroča: Minister brez listnice Philip Noel Baker je danes v Spodnjem domu izjavil, da smatra, da bo Draža Mihajlovič v Jugoslaviji sojen pravično. Baker je dejal: »Dana so nam bila zagotovila, da se bo razprava vršila javno, da bo inozemskemu tisku dovoljeno prisostvovati in da si bo obtožene lahko sam izbral svojega zagovornika.«

BRATSKE MANIFESTACIJE NA JUGOSLOVANSKO- BOLGARSKI MEJI PRI CAREVEM SELU

Beograd, 10. maja. (Tanjug.) Ob 43. obletnici smrti makedonskega revolucionarja Koste Delčeva je bil na jugoslovansko-bolgarski meji pri Carevem selu skupni miting predstavnikov oblasti iz obeh strani meje. Med delegati iz Gornje Džumaje so bili Donče Lisilski, član pokrajinskega odbora Domovinske fronte, Krste Stojčev, sekretar Pokrajinskega komiteta bolgarske delavske stranke — (komunistov) in narodni poslanec Sotir Čalakov, predsednik bolgarske narodne delavske zveze za Gornjo Džumajo, zbor delavske mladinske zveze iz Gornje Džumaje, predstavniki mladinskih srednjošolskih organizacij in drugi.

Govorniški oder je bil okrašen z jugoslovanskimi, makedonskimi in bolgarskimi zastavami, slikami generalisima Stalina, maršala Tita, Georgija Dimitrova ter z borbenimi parolami. V častno predsedstvo mitinga so bili izvoljeni generalisimus Stalin, maršal Tito, Georgij Dimitrov, Lazar Kuliševski in Kimon Georgijev.

Ko je bilo izvoljeno delovno predsedstvo, je dobil besedo Edepinonda Popandanov, ki je poudaril pomen tega

Veličastna proslava Dneva zmage v Beogradu

Beograd, 10. maja. (Tanjug.) Prvo obletnico zmage nad fašizmom in njegovimi pomagači je svobodoljubno beograjsko prebivalstvo proslavilo na veličasten način. Poleg mogočnega števila delovnega ljudstva iz Beograda so se proslave udeležile tudi številne delegacije delavcev in kmetov iz vseh krajev Ljudske republike Srbije, kakor tudi iz ostalih ljudskih republik.

Na trgu v središču mesta in na periferiji so bile zgrajene tribune, na katerih so razne folklorne skupine in pevski zbori izvajali razne točke programa. Posebno razkošno je bil okrašen boulevard Rdeče armade, po katerem je danes sel največje defile, kar jih pozna Beograd.

V bližini študentskega doma je bila na boulevardu Rdeče armade zgrajena slavnostno okrašena slavnostna tribuna. Poleg nje so imeli ob mimohodu čet častno stražo oficirji JA.

Ob 8.50 je prispel komandant parade generalajtnant Velimir Terzić. Generalmajor Branko Obradović je raportiral generalajtnantu Terziću, ki je nato pregledal razvrščene čete. Ob 8.53 so fanfare naznanile prihod vrhovnega komandanta JA maršala Tita. Z maršalom je v avtomobilu prispel tudi predsednik čsl. vlade Fierlinger. V maršalovem spremstvu so se nahajali šef generalštaba generalajtnant Koča Popović, člani čsl. delegacije, čsl. veleposlanik v Beogradu dr. Jože Korbel in člani maršalovega štaba.

Prihod maršala in predsednika Fierlingerja je množica pozdravila z dolgotrajnim aplavzom in vzkliki maršalu Titu ter bratski Čoskoslovski.

Na centralni tribuni so poleg maršala Tita bili še minister za notranje zadeve FLRJ generalajtnant Aleksander Ranković, šef generalštaba generalajtnant Koča Popović, člani Zvezne vlade in člani generalitete. Levo od maršala Tita so na tribuni bili člani Prezidija Ljudske skupščine FLRJ na čelu s predsednikom dr. Ivanom Ribarjem, generaliteta in višji oficirji ter šefi in člani tujih vojaških organizacij.

Desno od maršala Tita so zavzeli mest: predsednik česke vlade dr. Zdenek Fierlinger, čsl. minister za zunanje zadeve dr. Jan Masaryk in ostali čsl. državniki, ki so prispeli v Beograd. Poleg njih so bili šefi inozemskih diplomatskih zastopnikov v Beogradu z vojaškimi zastopniki in člani poslanstev.

Parada naše vojske v Zagrebu

Zagreb, 10. maja. (Tanjug.) Okrog 9. ure popoldne so se nepregledne množice Zagrebčanov nabrle na vseh krajih, mimo katerih so kasneje korakale čete naše armade v svečani paradi. Na centralni tribuni na Strossmayerjevem trgu so bili predstavniki Jugoslovanske armade, Narodnega sabora in vlade LR Hrvatske;

Ob 9 so topovske salve naznanile pričetek velikega mimohoda čet. Nad boulevardom Rdeče armade so krožili naši lovci in bombniki, vojaške godbe pa so zaigrale jugoslovansko himno. Komandant parade generalajtnant Velimir Terzić je prijelil s svojim štabom pred tribuno in raportiral maršalu, da so čete pripravljene za pričetek parade.

Parada se je pričela. Na čelu je bil komandant generalajtnant Velimir Terzić, za njim pa generalmajor Branko Obradović s svojim štabom.

Ljudstvo je neprenehoma s cvetjem obsipavalo zastave, pod katerimi so se naši borci borili polna štiri leta na strani zaveznikov proti okupatorju in fašističnim osvajačom, zasipalo je s cvetjem komandanta parade generalajtnanta Terziča in ostale vojaške voditelje, ki so se udeležili parade.

Nato je defilirala pehota, orožena s prvovrstnim pešaškim orožjem in oblačena v nove uniforme. Za njo so defilirali letalski oddelki, za njimi zopet pešadija in nato vojna mornarica v modrih mornarskih uniformah z belimi čepicami, orožena s puškornarstvom. Prihod mornarice je izzval burno navdušenje pri vseh navzočih. Nato so se vrstili pehota, radiotelegrafisti, minirji, pontonirji. Oddelku milice je v krasnem koraku sledil oddelk bolničark Rdeče armade, ki je izzval burno navdušenje in aplavz.

Potem je prišla konjenica. Njej je sledil oddelk motociklistov in oddelki lahke in srednje artilerije, minometalci in lahka poljska artilerija, ki je vozila v hitrem tempu. Mimohodu lahke motorizirane artilerije je takoj sledilo težko topništvo. Traktorji so vlekli mošnjake in težke metelce. Nato je bilo videti divizije najtežje motorizirane artilerije, protiletalske, lahke protiletalske artilerije, 4cevne topove, težko protiletalsko artilerijo, reflektorje in oddelke za obrambo napada iz zraka.

Pojavili so se prvi tankovski oddelki. Aplavz množice in vzklici »Živeli!«. Najprej so defilirali tovorni avtomobili s pešadijo, ki spremlja tanke, nato telegrafisti, pontonirji, oklopni avtomobili, napadali oklopni topovi in končno veliko število težkih tankov.

Mimohod oddelkov Jugoslovanske armade se je končal ob 11.13.

odposlanec maršala Tita generalajtnant Gošnjak, predsednik Sabora LR Hrvatske Vladimir Nazor in sekretar Mile Počuča, predsednik vlade dr. Vladimir Bakarić s podpredsednikom in ministri, člani konzularnega zbora, kulturno-umetniški delavci in drugi. Na drugi strani trga so bili vojni invalidi. Na levi strani tribuna so bili delegati mladine in raznih držav, ki so prišli na tretji kongres mladine Jugoslavije v Zagreb, na desni strani pa narodni heroji.

Točno ob 11. uri, ko so zagrmeli topovski strelji, je prijelal pred centralno tribuno generalmajor Nikola Karanović, ki je podal raport odposlancu maršala Tita generalajtnantu Ivanu Gošnjaku. Po raportu je godba zaigrala himno, nakar so trobentači dali znak za pričetek parade.

Kot prvi so nastopili zastavonoše, ki so nosili 16 vojnih zastav. Zbor zastavonoše se je razvrstil na levi strani centralne tribune. Nato so prikoračili oddelki pehote, enote za zvezo, inženirske enote in sanitetni oddelki. Nato je nastopil oddelk jugoslovanske mornarice. Ozračje je odmevalo od grohkih navdušenih vzklikov. Za njo so nastopili eskadroni konjenice, ki so jim sledile topniške enote vseh vrst. Končno je prišlo motorizirano in težko topništvo. Ko so drdale mimo topniške enote, so pod nebom krožila letala našega letalstva.

Med vso parado je razigrana množica meščanov navdušeno vzklikala. Z defilejem tankovskih enot se je zaključila ta veličastna parada, kakršne Zagrebčani še ne poznajo.

Obisk tujih novinarjev

Beograd, 10. maja. (Tanjug.) Na povabilo UNRRA-e je prispela te dni v Split skupina angleških, ameriških, sovjetskih in holandskih novinarjev. Na svojem potovanju so obiskali t. novinarji Karlovac, mnoge kraje v Kordunu, Bihać, Split ter mesto in otok Hvar. Na svojem potovanju so se razgovarjali s krajevnim prebival-

stvom. Na Hvaru so imeli konference z okrajnimi ljudskimi odbori, nato pa so se razgovarjali s skupino naših beguncev, ki so vrnili iz El Sata. Novinarji bodo iz Splita odpotovali v Mostar.

stvenih domov ali drugih dvoran na razpolago, so igrali na prostem ali pa v kakih večji šupi, kakor v Herpeljah pri »Barču«.

Kaj so uprizarjali? Repertoar je bil po deželi pač ljudski: Govekarjeve dramatizacije Jurčevićevih povesti so bile stalno na sporedu, Finžgarjeve ljudske igre, Krekove in Meškove igre in igrice, Ogričeve in druge, vmes pa so uprizarjali tudi klasične igre svetovnega repertoarja. Domača gledališka produkcija se je omejevala na šaljeve igre in prikaze Jake Štoka, vendar sta Bevk in Remec zato obogatila slovensko dramsko literaturo s prav znamenitimi deli. Kolikor ni bilo natismenih iger, napredaj, so si jih društva izposojevala v rokopisih pri večjih odrih v Trstu in Gorici, pa neredko tudi v Ljubljani.

Gostovanja ljubljanskega gledališkega ansambla v Julijski Krajini so bila pred svetovno vojno reden pojav v letnih turnejah, posamezni znameniti igralci pa so tudi sicer nastopili na večjih odrih, zlasti v Trstu in Gorici, kot gostje domačih ansamblov. Poleg dramatične šole Gusti Danilove velja omeniti tudi Skrbnikovsko dramatično šolo v Trstu, ki je vzgojila lepo število poklicnih slovenskih igralcev.

Po požigu Narodnega doma v Trstu so igrali redno še v dvorani pri Sv. Jakobu, v Škedinju in v Barkovljah, dokler niso morali ti in vsi slovenski odri po deželi zaradi pritiska fašizma drug za drugim poslednjič spustiti zastore.

z enakim razvojem po vsej slovenski domovini. Iz prosvetnega dela v društvih, ki obsega poleg gojitve glasbe zlasti še dramsko panogo, so v samem Trstu zrasli še drugi slovenski odri, ki so delovali od leta 1880 dalje, nekateri daljšo, drugi krajšo dobo. Gotovo je, da so bile gledališke predstave, bodisi v dvoranh prosvetnih društev, bodisi na prostem, bistvene kulturne prireditve slovenskega življa, saj so prirejale prosvetna društva redne predstave v Barkovljah, v Bojanu, pri Sv. Ivanu, v Lonjerju, na Katinari, v Škedinju in pri Sv. Jakobu. V samem Trstu (Via Risorta) so si zgradile slovenske služkinje svoj dom z lepo gledališko dvorano, kjer so bile vsako nedeljo gledališke predstave. Ta oder je imel tudi bogato gledališko garderobo kostumov in rekvizitov.

V Gorici so prirejali Slovenci predstave v Trgovskem domu in v dvorani »Centralac«. Poleg rednih gostovanj ljubljanskih in tržaških poklicnih igralcev so nastopali tu domači ljubitelji, ki so spet gostovali po drugih podeželskih odrih. V repertoarju in v izvajanju so dokazale gledališke prireditve gorških Slovencev prav lepo višino. Najznamenitejši odri na deželi pa so bili v Ajdovščini, v Kanalu, v Tolminu, v Vipavi, v Bovu, Stanježu, Sežani, na Proseku, v Ilirski Bistrici in v Postojni; pa tudi v manjših krajih so imeli svoje odre.

Trdit smemo, da je ni bilo vasi v Julijski Krajini, kjer ne bi domačini uprizarjali iger in koncertov. Kjar ni bilo dru-

poleg znamenitih del svetovnega slovenskega uprizoril zaokrožen ciklus slovenskih izvršnih odrskih del z vsem Cankarjevim dramskim opusom v središču. Po njegovem odhodu je vodil tržaški oder leto dni Emil Kralj z mladimi, a izvršnimi odrskimi umetniki vse do požiga Narodnega doma leta 1920.

S tem je bil zadan slovenskemu gledališkemu življenju v Trstu smrtni udarec, dasi še ni takoj povsem zamrl. Poklicni igralci in igralke z rednimi izjemami so se morali izseliti v Ljubljano in Maribor, kjer so pri slovenskih državnih gledališčih našli zavetje, se uvrstili v domače ansamble in so še danes nekateri prav odlični predstavniki slovenske odrske umetnosti.

Zlasti ob tržaškem gledališču je treba poudariti, da v poslednjih letih njegovega obstoja ni šlo več za dobro ljubiteljsko skupino, kakršnih je bilo in je po vsej slovenski zemlji mnogo, ampak za povsem resno umetniško ustanovo, enakovredno osrednjemu slovenskemu gledališču v Ljubljani. Zato je bil udarec požiga Narodnega doma v Trstu, sedanja tega gledališča, težak udarec za razvoj slovenske gledališke umetnosti sploh.

Tržaški oder bo ostal v zgodovini slovenskega gledališča nadvse pomemben pojav.

Poleg tega pa moramo omeniti delovanje raznih dramatičnih društev v Julijski Krajini, ki pri Slovencih niso nekaj osamljenega, marveč tesno povezana

Milovan Djilas:

OB OBLETNICI ZMAGE

Pred letom je utihnil vojni vrvež v Evropi. Mesta in vasi, ki so bila več let v temi, so ponovno zasijala. Toda svetloba, po krvi, gladi in trpljenju, ni bila tako radostna in neposredna, kakor bi naj bila po šestih letih strašne teme. Od prvega dne je bilo v njej tudi nekaj neveseliga, nekaj, kar je budilo skrb; radost, ki jo je prinesla, ni bila popolna; ljudem se je zdelo, čeprav je bila vojna končana, da vendar ni bilo vse tako, kakor bi moralo biti. V duše ljudi so se prikradli dvom, nezaupanje, omahovanje. Do vsega tega je prišlo zaradi tega, ker so se takoj pojavili glasniki zla — ki so napovedovali, da je na vidiku nova vojna. Pojavili so se intriganti, sleparji in »moralisti«, ki so bili dotlej potlačeni s poletom zmagovitih množic, ter so začeli braniti fašizem, ovirali na vse mogoče načine njegovo popolno uničenje — pod izgovori, ki poštenemu človeku ne more priti niti na misel in jih ne more razumeti, kakor si ni mogel zamisliti in ne razumeti zločinov fašistov.

Toda kljub temu je zmaga, ki je bila izvojevana s tolikimi napori in ki so jo milijoni navadnih, malih ljudi pričakovali s korenjenjem dolga leta, krvaveč po bojiščih, umirajoč po taboriščih in ječah — bila in ostala ena največjih in največja stvar, ki jo je zgodovina voja in vseh narodov najusodnejša, kar jih je človeštvo doseglo. Nič ne more zmanjšati njenega pomena in močivosti, kakor ne more nihče zatajiti ter izbrisati ogromnih pridobitev, ki jih je dala narodom.

Katero so te pridobitve in v čem je njihov pomen?

Prvič. Smoter zavojevalcev, predvsem Nemčije, je bilo svetovno gospodarstvo. Glavna ovira za doseg tega smotra je bila Sovjetska zveza. Vojna Nemčije proti svobodoljubnim narodom ni bila navadna vojna. To ni bila le vojna za uničenje narodnostne neodvisnosti in za odvzem demokratičnih svobod. Vojna Nemčije proti Sovjetski zvezi ni bila samo vojna za ugrabitev tujega ozemlja, za uničenje narodnostne neodvisnosti narodov Sovjetske zveze, temveč je bila hkrati tudi vojna za uničenje Sovjetske zveze kot države novega tipa, države, ki je postala najmočnejša privlačna sila in najmočnejše oporišče za vse napredne, demokratične sile, za vse zatirane narode. Tako so gledali na to vojno zasluženi narodi, pa tudi narodi Jugoslavije, in tako je tudi dejansko bilo. Zmaga svobodoljubnih sil na čelu s Sovjetsko zvezo je bila zaradi tega zmaga sil napredka nad silami reakcije. Zmaga pomeni okrepitev glavne sile naprednega človeštva — Sovjetske zveze in uničenje glavnih žarišč imperialističnih vojn in svetovne reakcije nemško - italijansko - japonskih zavojevalcev. Sovjetska zveza je izšla iz vojne kot prvorazredna svetovna sila, ki jo mora ne le sleherni upoštevati, temveč ki se brez nje ne more storiti nič pomembnejšega na svetu.

Drugič. Z zlomom Nemčije, Italije in Japonske je bil številnim okupiranim narodom omogočen svobodni notranji razvoj, bilo je omogočeno, da ustvarijo takšen notranji red, ki ne bo le branil pred novimi zavojevalnimi vojnami, temveč hkrati — zaradi svoje ljudske demokratičnosti — tudi notranja podlaga za uspešen odpor proti napadalcem, za obrambo nacionalne neodvisnosti pred imperialisti.

Tretjič. Zmaga nad nemškimi, italijanskimi in japonskimi imperialisti

označuje hkrati tudi zmago nad vsemi fašističnimi in reakcionarnimi silami na svetu. Vse te sile, ki so v vseh deželah (razen v ZSSR, kakaj tam jih ni bilo) želele zmago Nemčije in njenih zaveznikov, pa tudi tiste, ki niso bile za nemško svetovno zmago, toda v vsakem primeru za to, da hitlerjevska Nemčija, fašizem, ne bosta uničena, da ostaneta za različne kombinacije — vse te reakcionarne, fašistične in profašistične sile je doletel hud udarec. Zmaga nad Nemčijo in njenimi zavezniki je bistveno spremenila sliko mednarodnih odnosov v korist demokratičnih sil, okrepila je demokratične sile v vseh deželah, v nekaterih pa je te sile tudi skoraj povsem osvojila.

Cetrtič. Zmaga nad Nemčijo in njenimi zavezniki, ki je bila izvojevana v imenu načel demokracije, oziroma pravice narodov do nacionalne neodvisnosti, je odkrila vso gnusnost kolonialnega zatiranja, ohranila in zganila kolonialne narode, da se borijo za svoje pravice.

Skratka: zmaga nad hitlerjevsko Nemčijo in njenimi zavezniki je povzdignila mednarodno vlogo in pomen Sovjetske zveze, omogočila celovito dežel svobodno notranji razvoj, okrepila demokratična gibanja v teh deželah in narodnostna gibanja v kolonijah.

Zato so z zmago in njenimi rezultati lahko nezadovoljni le zakrknjeni reakcionarji — fašisti, imperialisti, sovražniki demokracije in miru med narodi.

Vsiljuje se vprašanje: odkod in zakaj ta neveseli vtis ob zmagi, ta senca na veličastnem sijaju zmage?

Od tod, ker hočejo reakcionarji — fašisti in njihovi prijatelji omalovaževati pomen te zmage, da bi izmučeno človeštvo, utrjeno zaradi vojne, in nesreč, pokrili s senco nove vojne, da bi zmago objasili s pošastnim sijajem atomske bombe, s pridivom nove vojne — še strašnejše, še bolj rušilne. Poraz Nemčije je tako silen, tako »stalen«, da so reakcionarji zbrali vse sile, vse, kar so mogli spraviti na noge, da bi kolikor mogoče »popravili« katastrofo hitlerjevske Nemčije in njenih zaveznikov, katastrofo, ki je spremenila odnose na svetu v korist svobode narodov in demokracije. Poraz Nemčije je bil namreč večji in bolj črn od vseh pričakovanih reakcionarjev. Izjalovile so se vse spekulacije in kombinacije, da bi Nemčijo potolkli le na pol, da bi ne razdeljali njene vojaške in gospodarske vojaške sile. Vse te kombinacije in načrti so bili izdelani, ne da bi se vodilo račun o Rdeči armadi in njeni moči; zasuti so bili pod udarci Rdeče armade, pod razvalinami vojaške moči tretjega rajha. Zdjaj so reakcionarji prisiljeni, da preidejo na drug teren, da si poiščejo druga sredstva v borbi proti demokratičnim in miroljubnim silam. Predvsem podpirajo fašiste in razne profašistične skupine ter pripravljajo nova ognjišča vojn in vojnih spopadov. Zdjaj že lahko vidimo celo vrsto takšnih ognjišč in celo linijo podpiranja raznih fašističnih skupin. Ogledamo si samo nekaj primerov:

Grčija je bila nasilno zasedena in oblast v njej izročena fašističnim in profašističnim skupinam; v Italiji nudijo vsestransko pomoč imperialističnim skupinam, a z zakrknjenimi fašisti ravna v rokavicah; v Nemčiji se ovira korenita likvidacija fašizma in s tem daje podpora nemškimi imperialistom, da še nadalje rovarijo ter

Milovan Djilas, minister brez listnice vlade FLRJ

sanjajo o obnovi svoje moči po novi vojni med zavezniki; v Spaniji nudijo podporo Francu, za čigar režim izmišljajo formulacije, češ da ni nevaren za mir, čeprav je ta režim bil in ostal režim Hitlerja in Mussolinija; za Trst in Julijsko krajino predlagajo takšne rešitve, ki bi dejansko pomenile, da bi italijanskemu imperializmu še nadalje pustili odskočno desko za nove napade; v Indoneziji se vojskujejo, da bi zatrli gibanje za neodvisnost; na Kitajskem pa hrabrijajo in oborožujejo najbolj reakcionarne skupine, da bi razvalili državljansko vojno in dušijo demokratično gibanje itd. itd. Vrh vsega pa napenjajo vse sile, da bi kompromitirali organizacijo Združenih narodov, v katero so narodi polagali toliko vere in upov. Delajo najrazličnejše poizkuse, da bi iz te organizacije napravili orodje ene ali dveh držav, ali skupine držav, da bi druge države ne bile v njej enakopravne. Skandalozen primer za to je razprava v Varnostnem svetu v tako imenovanem iranskem vprašanju. Čeprav sta Iran in ZSSR že vodila pogajanja za odpravo vseh spornih vprašanj, je vendar prišlo to vprašanje na dnevni red. In celo, ko je bil že sklenjen sporazum med ZSSR in Iranom, to vprašanje namenoma in premišljeno ni bilo odpravljeno z dnevnega reda. Zdjaj reakcionarni tisk trobenta o »moralni zmagi« nad ZSSR. Vse to je podobno tistem staremu načinu »držite tate«, t. j. obdolžiti pred svetovno javnostjo ZSSR nečesa, kar počenjajo drugi na vseh koncih sveta. To stvari torej povzročajo, da se narodi ne čutijo varne. Senca na sijaj zmage niso vrgla neizbežna nesoglasja med velikimi silami, ampak jo je vrgla uporaba metod, podobnih metodam imperialistične Nemčije — metod, ki so jih narodi spregledali in preizkusili v tej vojni. Najjasnejši in najmanj slavni primer za to je rasistični in hujskaški Churchillov govor v Ameriki.

Kako je treba pojasniti vse te pojave po vojni, v kateri so se narodi v resnici borili za svobodo in demokracijo, za narodnostno neodvisnost in pravičen mir med narodi? Če je vojna nadaljevanje politike z drugimi sredstvi, z orožjem, je mir nadaljevanje

politike z drugimi — »miroljubnimi« sredstvi. To pomeni, da sile, ki so zavlečale vojno, ki so zavlečale na primer drugo fronto — delujejo tudi zdaj. In kakor ni bila v njihovem interesu popolna in skorajšnja zmaga, zdaj ni v njihovem interesu tudi uresničenje skorajšnjega in pravičnega miru. Toda te reakcionarne sile so se sedaj uračunale — zmaga je vendar prišla, čeprav nekoliko pozneje. Kar se tiče miru, zadeva ni tako obupna, med drugim tudi zato ne, ker bi vsakdo, ki bi ga skušal omajati ter bi sanjal o svetovnem gospostvu in tepal svobodi, ki so jo narodi ubranili pred fašisti, doživel končno žalostno usodo nemških avanturistov. Sile miru so zdaj močnejše kakor kdaj koli in neprestano naraščajo, kljub vedno bolj brezobzirnemu postopku nosilcev zatiranja narodov, podpihovalcev vojnih spopadov in ustvarjalcev nepravičnega miru, ki naj bi v marsičem ohranil žarišča novih imperialističnih vojn.

Vedeti je treba, da je v naravi kapitalizma izbruh vojne od časa do časa in ugrabljanje tujih ozemelj, kakor je v volkovi naravi, da trga ovce. Toda če so imperialistične vojne v kapitalizmu neizbežne, zlasti dandanes v njegovi zadnji imperialistični fazi, to ne pomeni, da ljudje, organizirane množice, narodi, demokratične države ne morejo udariti po prstih podpihovalcev imperialističnih vojn. Čeprav se imperialisti pogosto uračunajo, vendar morajo računati z odnosi sil. Zato je okrepitev sil miru dejansko okrepitev borbe proti imperializmu, proti ostankom fašizmu, proti izizvalcem vojne, za svobodo in neodvisnost narodov. Pri tem pa ne smemo pozabiti, da ne gre za mir, v katerem bi podrejali in zatirali narode, ki so se borili za svobodo, za mir, ki bi bil le oddih med vojnami, temveč za pravičen mir, ki ga je treba doseči in ki bo zatiranim narodom omogočil svobodni razvoj. Španski narod na primer ne potrebuje miru pod Francovim jarmom, ter ima pravico in se mora bojevati, da bi dosegel mir svobodnega naroda. Danes lahko rečemo, da so sile, ki hočejo tak mir, močnejše kakor so bile pred letom dni, ker so izgleli mnogih narodov za demokratičnizacijo, za svobodni razvoj in neodvisnost prav tako velike, kakor je bil velik poraz hitlerjevske Nemčije in njenih zaveznikov. To ne pomeni, da so se zmanjšale provokacije bojeviten in avanturističnih krogov. Prav zaradi tega, ker se je vojna proti Nemčiji in njenim zaveznikom končala drugače, kakor so si ti imperialistični krogi domisljali, so postale provokacije številnejše. Ti krogi se pač ne morejo sprijazniti s tem, da svet ne bo urejen po njihovem — imperialističnem — vzorcu t. j., da bi se osvobodila vojna narodov proti fašizmu končala drugače in ne z imperialističnim mirom. Vojna je bila osvobodilna in se ni razvijala kakor so si želeli, v njej so marsikaj izgubili in zato se jezijo. Toda ni nobenega izgleda, da bi bil lahko mir po svojih osnovnih oblikih drugačen kakor je bila vojna. Vojna je bila osvobodilna in mir je za narode, ki so se borili za svojo osvoboditev, lahko samo pravičen, ali pa ne bo pravi mir, temveč ohranitev premaganih zavojevalcev in izizvalcev nove vojne.

V odnosih, ko še niso in še dolgo ne bodo povsem iztrebljene korenine zavojevalnih vojn in fašizma, mora vsaka resnično miroljubna in demokratična država, ki želi ohraniti svojo neodvisnost, napeti ne le vse sile za krepitev organizacije Združenih narodov (takšne, kakršna je bila zamišljena in uresničena že med osvobodilno vojno), temveč tudi hkrati gojiti svojo vojno in utrjevati ter nadalje razvijati demokratični notranji red. To zlasti velja za našo državo, ki bi jo zaradi neurejenih notranjih razmer, zaradi reakcionarne politike njenih vodij lahko ne le v lahkom pomandrali, temveč tudi povsem uničili, če bi ne bilo osvobodilnega gibanja. Če nečemo, da se ponovi usoda, kakršna nas je doletela leta 1941 — ki se ne sme nikdar več ponoviti — moramo napeti vse sile, da okrepimo našo armado, ki je hkrati tudi armada bratstva in miru med narodi.

Naša armada je vznikla iz ljudske vstaje. Ustvarjena je na razvalinah stare Jugoslavije pod Titovim vodstvom in je nezlomljiva ljudska sila.

V zgodovini težko najdemo primer takšne ljubezni ljudstva do vojske, do kakršne je prišlo pri nas med narodno osvobodilno vojno.

Naša armada je že prešla pomemben del poti, da postane armada najodobnejšega tipa, tako po svoji vojni doktrini, kakor po organiziranosti in pripravljenosti njenih kadrov. Toda

ne smemo se slepiti: prave moderne vojne na bojiščih, s kompliciranim sistemom vodstva in oskrbovanja, smo se šele začeli učiti ob koncu vojne in moramo se še mnogo in mnogo učiti. Učiti se pa moramo predvsem od Rdeče armade, ki je v vojni pokazala — vrednost armade se končno preizkusi na bojišču —, da je najpopolnejši tip organizacije in vojne spretnosti. To pomeni, da je treba v miru nadomestiti vse, česar se nam ni posrečilo med vojno, ter da ne smemo pozabiti dragocenih izkušenj iz vojne, ne zamemarjati neizčrpnega rezervoarja vojne partizanske spretnosti, drznosti, pogumnosti in povezanosti z ljudstvom, ki so pripomogli, da smo postali nepremagljivi.

Kaj predvsem daje silo neki armadi? To sta predvsem notranja ureditev in ekonomska moč dežele.

Zgodovina je pokazala, da so bile države, v katerih so osnovne ljudske množice podpirale notranjo ureditev, navadno nepremagljive. Nihče ni mogel potolči armade francoske revolucije, dokler se ni končno ločila od revolucije, od ljudskih množic, dokler ni postala zavojevalna armada. Rdeča armada je nepremagljiva prav zaradi tega, ker je ljudska armada, ker je rasla in se razvijala iz enotnosti ljudskih množic.

Jugoslavija ima zdaj že notranjo ureditev, ki jo podpirajo osnovne ljudske množice, delavski razred in kmečko prebivalstvo, ureditev, ki ustreza interesom in željam teh množic. To je hkrati podlaga enotnosti, moralne trdnosti in homogenosti naše armade.

Toda zgodovina nas tudi uči, da so bile premagane armade, ki so bile slabo opremljene zaradi ekonomske zaostalosti ter nerazvisti, zaradi nezadostnih virov oskrbe, čeprav so se borile za velike in plemenite smote. Razumljivo je, da ekonomska moč in razviten nista nekakšen absoluten in neizpremenljiv činitelj in ljudje ga lahko do neke mere izpreminjajo med samo vojno. Glavno so ljudje, odločeni, da ne podležejo, da zmagajo in da izvojujejo svobodo. Med to vojno smo imeli zelo malo virov, toda ljudstvo, ki se je odpovedovalo do zadnjega grizljaja, je obdržalo svojo armado. Toda ne smemo izgubiti izpred oči, da se prav zaradi tega, ker nismo imeli dovolj virov (tovarni orožja, obleke itd.), nismo mogli lahko in hitro spremeniti v sodobno armado in tudi ne vojaško do konca razviti in uporabiti tiste žive sile, ki jo je narod stalno dal vojski.

Potemtakem je zgraditev dežele, obnova dežele eden najpomembnejših pogojev za izpopolnjevanje naše armade.

Zdjaj, ko se je končala vojna, se mi zdi, da mnogi pozabljajo na pomen armade. Gledajo na armado kot na nekaj posebnega, ločenega od ljudstva in ljudske življenja in kar je zdaj celo nekaj postranskega ter manj pomembnega. Armadi je potrebna organizacija, toda armada je pri nas oborožena sila ljudstva, oboroženo ljudstvo. To izhaja iz tega, ker smotri, zaradi katerih armada obstoja in zaradi katerih se organizira, povsem ustreza interesom ljudstva. Toda ne le to. Naša armada je svet ljudstva. Kaj lahko človek žrtvuje še razen življenja? Naša armada pa obstoja tudi zaradi tega, da se, če treba, žrtvuje za obrambo ljudskih interesov, za obrambo neodvisnosti dežele. Takšna armada mora biti obdana z ljubeznijo vsega ljudstva; sveti so grobovi njenih borcev in svete so poti, ki jih je prehodila in ki jih hodi, v njo je ljudstvo dalo in daje vse, kar ima najboljše. Vsa podcenjevanje armade, vsaka brezčutnost do nje je dejansko podcenjevanje ljudstva in njegovih naporov, brezčutnost do ljudstva, njegovih muk, nesreč in prizadevanj, podcenjevanje in malomarnost do tiste sile, ki omogoča našemu ljudstvu, da živi in se razvija in ustvarja boljše življenje.

Naša armada nam je prinesla zmago — brez njene borbe bi ne bilo ljudske oblasti in naprednih družbenih odnosov, armada varuje naš mir in stoji na braniku miru med narodi ramo ob ramo z bratsko Rdečo armado in armadami drugih demokratičnih držav.

Ob obletnici najpomembnejše zgodovinske zmage se moramo spomniti, da so za to zmago dali svoja življenja stotine Jugoslovani hkrati z milijoni borcev drugih dežel, in da stotine Jugoslovani skupaj z milijoni borcev drugih dežel stojijo trdno na straži miru, demokracije in svobode narodov ter da bodo tudi znali obravnavati pridobitve velike vojne narodov proti fašizmu.

Z Gubčevo brigado proti Ljubljani

Danes poteka leto dni, kar je bilo celotno jugoslovansko ozemlje osvojen. Ko se oziramo nazaj, je pred nami spet živa doba zadnjega napora vseh sil, zadnjih težkih borb in velikega dne dokončne zmage.

Spomladi 1945 je postalo slovensko ozemlje izredno važno področje za sovražnika. Preko njega so se umikale fašistične hordy pred zmagovito jugoslovansko armado. Iz tega razloga je sovražnik izredno močno zavaroval vse komunikacije, vodeče na sever. Toda naše enote mu niso dovolile tega. V tem času so se razvijale na slovenskem ozemlju borbe velikega obsega. Na Dolenjskem in Notranjskem je operiral naš VII. korpus. Imel je veliko nalogo, rušiti komunikacije in napadati sovražnika s strani in s hitrimi proboji povzročati preplah med umikajočimi se švabsko-ustaško-nedičevskimi tolpmi.

Sredi aprila se je težišče borb, ki je bilo skoraj ves januar, februar in marec v Suhi krajini, preneslo na teren južno od Kočevja. VII. korpus se je skoncentriral na tem ozemlju v frontalni liniji, na desnem krilu je imel stik s hrvaškimi enotami, na levem pa se mu je bližala IV. armija, ki je prodirala iz Hrvaškega Primorja v smeri proti Istri in Trstu. Ozemlje južno od Kočevja je bilo kaj hitro očistočeno. Ljudstvo je z navdušenjem sprejelo osvoboditelje. Sovražnik se je povlekel v neposredno okolico Kočevja in močno zastražil progo Kočevje-Ljubljana. Nemci so hoteli kriti svoj umik. Kočevje samo je bilo obdano z bodečo žico in z dobro utrjenim obrambnim sistemom. Za nekaj časa sem je veljalo Kočevje že zaradi svoje za obrambo naravno ugodne lege, kot eno najtrših postojank na poti v Ljubljano.

Gubčeva brigada je dobila nalogo, da zavzame Kočevje. Gubci so pričeli z obkoljevalnim pritiskom po hribovju in višinah nad mestom. Nemce so potiskali iz grebena na greben, dokler

se ti niso umaknili v samo mesto. Dne 3. maja je bilo Kočevje obkoljeno. Žične ovire so se zloščile svetilkele v spomladanskem soncu. Očesa velikanskih bunkerjev so pošastno zrla v nas. V zraku je vladalo moreče vzdušje. Na obeh straneh so čutili, da se bliža odločilni udarec.

Nenadoma je zadonel klic »jurij« po vsej dolini. Gubci so se z jurijem vrgli na bunkerje. Vnel se je srdit boj. Iz vseh bunkerjev so sipali šarci svoj smrtonosni ogenj. Posamezni borci so prispeli do žičnih ovir, a dalje niso mogli. Strojniški ogenj jih je vrgel nazaj. Trejčaji pa so se oglasili naši brzostrelni topi. Visoko so zaplavale topovske krogle in udarjale ob stene bunkerjev. Prst in omet so brizgali kvišku. Se nekaj dobro merjenih strelcev in močno grajeni bunkerji so se spremenili v klavnerne razvaline. Fašisti so pričeli polagoma odstopati. Gubci so jurijali za njimi in redčili njihove vrste. Bunker za bunkerjem je padal v roke naših borcev. Sovražnik se je branil samo še z minami, katere je spuščal nekje iz sredine mesta. A Gubčev tudi to ni moglo zadržati. Z nočjo je bila utrjena črta pred mestom predrti in boj se je nadaljeval po ulicah. Tu in tam je iz kakakega poslopja padel posameznik strel prasnila ročna bomba, se oglasil še kakšen samotni rafal. Iz posameznih stavb so prihajali preplašeni »frici« z kvišku dvignjenimi rokami. Ob zori je bilo Kočevje svobodno.

Gubčeva brigada je v osvobojenem Kočevju zaplenila veliko množino municije, hrane in različnega orožja. Osvoboditev Kočevja je bila ena najslajnejših podvigov Gubčeve brigade. Toda utrjeni Gubci niso poznali počitka. Se istega dne so udarili na bežečimi švabsko - belogardističnimi tolpmi. Na desnem krilu je v smeri Ribnice prodirala Cankarjeva brigada, na levem krilu XVIII. divizija. V sovražnikovih vrstah se je pojavila dezorganizacija. Sovražnik ni nikjer več

nudil urejenega odpora. Posamezne skupine so sicer še žilavo branile sleherni korak svojega umika, a naše edince jim niso dovolile, da bi prišle do duška. V navdušenem pohodu so drvele naše brigade preko Ribnice, Velikih Lašč, Turjaka v smeri Ljubljane. Povsod smo srečevali požgane domove, sledove švabsko-domobranskega besa.

Gubčeva brigada se je vse bolj bližala Ljubljani. Zasedla je položaje na cesti Grosuplje-Ljubljana. Visoko s hriba so zrl borci v dolino. Nenadoma se je pojavila na cesti dolga nemška kolona, bežeča z Gorenjske.

»Masčujemo naše tovariše, ki so jih ubili ti, ki sedaj tako klaverno beže!«

Dva bataljona sta se zagnala na cesto. Kot bi trenil je bila kolona razbita, in nekaj naduti nemški frici, so se preplašeni skrivali in razbežali. A naši borci so jim onemogočili beg. Manjša edinica je prevzela to dolgo vrsto ujetnikov.

Medtem pa je nemško poveljstvo skušalo organizirati poslednji odpor pred samo Ljubljano. Na Orle so poslali nekaj SS čet z nalogo, da za vsako ceno zadržijo prodiranje partizanskih enot. Pridružili so se jim še nekateri oddelki Rupnikovih domobrancev. Dne 7. maja je izvidnica Gubčeve in Levstikove brigade naletela na te zbrane fašistične čete. Vnel se je srdit boj, ki je po svoji zagrizenosti prekosil borbo za Kočevje. Z obeh strani se je oglašalo topništvo. Grebeni okrog Orle in vas sama sta večkrat menjali gospodarja. SS-ovci so padali pod krogami partizanskih pušk, a tudi marsikateri naš borec je v srditem boju izgubil življenje.

Dne 8. maja so okrog Ljubljane stali pripravljene partizanski minometalci in brzostrelni topi, da bi posegli v borbo. Dne 9. maja pa so borci XV. in XVIII. divizije vkorakali v svojo belo Ljubljano. S tem je bila zaključena slavna pot naših brigad od prvih dni borbe za osvoboditev. Zgodovina Gubčeve brigade hrani mnogo dokazov junaštva svojih borcev, med njimi je tudi najlepši — pot do dokončne osvoboditve.

U. M.

Veliki ljudski koncert

Sostakovičeva VII. simfonija (Leningrajska)

bo zopet izvajana

v nedeljo, 12. t. m., ob pol petih popoldne v letnem gledališču v Tivolli.

Sodelujejo trije orkestri s 116 člani pod vodstvom dirigenta

JACOVA CIPCIJA.

Vstopnina: sedeži po 10 din, stojišča po 5 din.

Vstopnice se dobijo v soboto in tudi v nedeljo od 10. do 12. ure popoldne v Matični knjigarni na Kongresnem trgu ter eno uro pred začetkom koncerta pri blagajni letnega gledališča.

K tednu naše ceste

S prostovoljnim delom na cestah bomo koristili našemu gospodarstvu

Z vsako množično akcijo lahko dosežemo uspeh, če je načrtno pripravljena, če resnično zajame množice, ki jih je treba pripraviti o pomenu akcije, in če končno spremljamo izvedbo z vsestranskim nadzorom, s stalnim poročanjem, s prikazovanjem napak in uspehov.

Ministrstvo za gradnjo LRS je dalo pobudo za izvedbo tedna za naše ceste in ta pobuda je bila prenesena tudi na ostale republike, tako da bo akcija izvedena istočasno po vsem državi. Trajala bo od 12.—19. maja, ko bodo prostovoljne delovne skupine pod strokovnim vodstvom pripomogle k hitrejšemu zboljšanju našega cestnega omrežja. Organizacijo vodi ministrstvo za gradnjo s svojo direkcijo cest preko okrožnih cestnih uprav, cestnih baz in cestno-vzdrževalnega osebja s pomočjo vseh naših množičnih organizacij.

V Sloveniji imamo od vseh zveznih in federalnih cest komaj 5 odstotkov moderniziranih, dočim je ostalih 95 odstotkov makadamskih, to so ceste z gramoznim estetičnim. Ker se makadamske ceste hitro poškodujejo in jih voda zelo razjeda, pa tudi promet je danes mnogo večji kot nekdanj, jih je treba stalno in sprosti popravljati. Na zanemarjenih cestah nastajajo globoke kolesnice in kotanje ter druge okvare, katere otežujejo promet, hkrati pa prevozne stroške in kvarijo v ogromni meri prevozna sredstva.

Za redno vzdrževanje zveznih in federalnih cest v Sloveniji nam je potrebno letno okrog 166 milijonov din. Od letnega proračuna pa so na razpolago le skromna denarna sredstva, ki bodo zadoščala le za najnujnejša krpanja cest, ne pa za splošno popravilo mestoma do tlaku izrabljenega estetičnega, niti ne za valjanje in razne druge obnove. Iz vsega tega vidimo, kako važna je akcija, pri kateri bomo vsi sodelovali in z lastnimi silami ter prostovoljnim delom pomagali pri vzdrževanju cestnega omrežja.

Prostovoljne delovne skupine se bodo lotile onih del, ki jim po danih priključkih najbolj odgovarjajo in pri katerih je mogoče doseči najboljše uspehe. Največje obremenitve letnega proračuna za vzdrževanje cest tvorijo postavka za dohavo gramozu. Ako upoštevamo dejstvo, da stane 1 kub. m na cesto postavljenega gramozu povprečno 300 din, tedaj bomo znali preceniti pomen prostovoljnega dela, ko bo pripravljeno in na cesto navožen znaten del one količine posipnega materiala, ki nam je letno za neizogibno vzdrževanje cest potreben.

V kratkem navajamo navodila za delovne skupine, ki bodo potem podrobneje še obveščene in ki jih bo vodil poseben delovodja ali cestar.

V glavnem bodo delovne skupine razdeljene v tri vrste: za delo v kamnolomih ali gramoznih jamah, za nakladanje

in prevažanje gramozu in za delo na cesti pri posipanju in krpanju.

V kamnolomih ali gramoznih jamah bodo skupine tolkle gramoz s kladivi na dolgih ročajih, in sicer je treba kamnite kose drobiti v gramozna zrna, največ 4 cm debele. Kjer pa je na razpolago drobilec, bodo skupine 10—15 ljudi nakladale in dovažale v samokolnicah kamne do drobilca, potem pa odvažale nadrobljeni gramoz izpod drobilčeve mreže na pripravljena mesta. V kamnolomih, kjer je gramoz že pripravljen, bodo z lopatami nakladali gramoz na vozove ali tovorne avtomobile za takojšen odvoz na ceste. Za nakladanje je treba dodeliti primerno število prostovoljcev, tako da bo delo hitro napredovalo. Vozniki naj po možnosti dostavijo dva voza, da bodo v času razvažanja nakladali rezervni voz, pri povratku pa bo voznik preprekel živino iz praznega voza v že naloženi voz.

Pri dovozu gramozu na ta to določene prostore in obcestna skladišča bodo pripravili 2—4 prostovoljci z lopatami in železnimi grabljami, da zložijo gramoz na primeren način in v oblike, katere ne ovirajo cestnega prometa. Kjer bodo dani pogoji za posipavanje cest in krpanje kotanj, kar zavisi od zadostne vlažnosti ceste, bo dodeljena primerna skupina za razvažanje gramozu s samokolnicami in podobnim do mesta uporabe.

Skupine, ki bodo z lopatami in železnimi grabljami razgrinjale gramoz po cestah, se morajo ravnati točno po navodilih cestarja. Cesta mora dobiti primeren prečni padec zaradi pravilnega in hitrega odтока vode. Cestar bo dal tudi navodila, kako je treba odpraviti koruzo obliko, ki nastane zaradi obrabe estetičnega, tako da je sredina nižja od cestnih robov. Kjer so ceste blatne, bodo skupine greble blato s cestišča ob rob ceste, ga z lopato skladale na kupe ali nakladale na vozove. Ker je cestno blato dobro gnojilo, je dobro, če ga vozniki odpeljejo na njive ali vrtove. Za delo na cesti je še vse polno podrobnosti, kako je treba pripraviti odtok vode, kako urediti obcestne jarke, bankine, kaj je treba narediti za osušenje ceste itd. Pri vsem tem se morajo prostovoljne delovne skupine ravnati po navodilih strokovnega vodstva.

Po okrožnicah, ki so jih dobile množične organizacije, po navodilih v dnevnem časopisu in po navodilih strokovnega vodstva pri delu samem bomo v tednu za naše ceste lahko dosegli znatne uspehe v pospeševanju obnove in vzpostavitve cest v povoljno stanje, uspehe pa tudi v štedni in izvedbi našega letnega proračuna. Pri delu pa nas bo vodila zavest, da delamo v splošno korist našega gospodarstva, v svojo lastno korist.

Gospodarski del razstave

»Osvobodilne fronte« v domovinski vojni

Vsakdo, kdor si ogleduje razstavo osvobodilnega gibanja, strmi nad množino zanimivega materiala, ki prikazuje razvoj naše vojske in vzporedno z njo rasti ljudske oblasti. Od slik prvih partizanskih akcij in težko priborjenega orožja, preko zemljevidov in grafikovov razpredenosti narodno-osvobodilnih odborov, pa do dokazov moderne urejene armade in prevzema oblasti, je najbolj zanimiva gospodarska plat razstave. Kajti z razvojem gospodarstva je tesno zvezan razmah vojske, utrditev oblasti in reševanje mnogih problemov, ki so služili pri graditvi osvobodilne domovine.

Ze kmalu v začetku razstave opozori poseben napis: »Z nastankom osvobodilnega ozemlja se loči civilna oblast od vojaške. 15. IX. 1943 se ustanovi upravna komisija z odsekom za industrijo, kateri organizira in vodi industrijo na osvobojenem in okupiranem ozemlju v korist osvobodilnega gibanja.« In potem še drug napis: »15. oktobra 1943 prvi sestanek komisije za načrtno gospodarstvo na osvobojenem ozemlju.«

Vse, kar je bilo pred tem, ko je šlo predvsem za prehrano vojske in civilnega prebivalstva na ozemlju, zasledeno od partizanov, je ponazorjeno v slikah in statistikah. Zbiranje denarnih sredstev, oblačil, hrane, sanitetnega materiala in d. je ohranjeno v starih zapiskih, seznamih in bonih narodnega davka in posojila. V omarah je razstavljen dragocen material, ki dokazuje, kako je zlasti Ljubljana že v prvih poletjih pomagala svojem borbem. In zemljevidov je razvidno kje in koliko kanalov je delovalo za oddajo zbranega materiala. Mnogo slik je ohranjenih s terena, ko kmetje oskrbujejo svojo vojsko in jo zalagajo s poljskimi pridelki in živino. Ves čas osvobodilne vojne je kmečko prebivalstvo prenašalo največja bremena za prehrano narodno-osvobodilne vojske in partizanskih odredov. »Obdelajmo vsak kosček zemlje!« je bilo njihovo geslo in tega so se držali kljub pomanjkanju živine, orodja, semen, kljub bojem, ki so divjali po njihovih poljih in vaseh, kljub temu, da je manjkalo tudi delovne sile. Vsega tega razstava ne more dovolj nazorno prikazati, jasno pa postane vsakemu, kolikih naporov je bilo potrebno za rešitev teh nalog.

Poseben del razstave pa je posvečen najrazličnejšim izdelkom, ki so nastali v partizanskih delavnicah. To so uspehi neverjetne partizanske iznajdljivosti, iniciative in spretnosti, ki se je kazala v reševanju mnogih problemov

in prav izdelki partizanskih delavnic so najboljši dokaz tega. Ze v prvih orožarskih delavnicah, ki so nastale kmalu po prvih partizanskih bojih in rasle vzporedno z vojsko, so orožarji iz nič delali čudeže, popravljali brez najnujnejšega orodja puške in strojnice, kmalu pa začeli izdelovati posamezne manjkajoče dele orožja, pripravljati nabojne, bombe itd. Orožarske delavnice so ostale vodilne in središče vseh partizanskih delavnic, zato vzbujajo tudi razstavljeni orožje in predmeti iz orožja prav posebno zanimanje. Ze s primerom partop je viden razvoj delavnice. Partop iz leta 1942 je primitiven, za silo sestavljen. Z reorganizacijo in razširitvijo delavnice, je tudi partop dobival drugačne, popolnejše oblike. Iz ostalih delavnic je povečini razstavljeno isto kot v Crnomlju pomladi 1943. Takrat je bila razstava prirejena sredi zadnjih in najhujših bojev za osvoboditev in je vsakdo predmet, slične razstavljenim, dnevno uporabljali, se z njimi bojevali in od njih živeli. Zdaj pa je razstava zgodovinsko dejstvo, ki izpričuje, kakšne so bile težave in kako so jih premagali ljudje v osvobodilni vojni. Zato so izdelki mehaničnih, kolarskih, mizarskih, krojaških i. dr. delavnic toliko bolj dragoceni, ker kažejo napore in uspehe takratnih težkih in skromnih priilik.

Iz aviona, ki se je zrušil na našem ozemlju, je nastalo v delavnicah toliko različnih predmetov, da ni mogoče opisati, še manj pa vseh razstaviti. Toda vsak borec je imel nekaj iz tega materiala, vsak aktivist, vsaka bolnišnica in tudi stroji v delavnicah samih so imeli predmete iz aluminija porušenega aviona. Padalo, s katerim so nam zavezniki spuščali material, je bilo uporabljeno do zadnje nitke. Izdelovali so iz njega perilo, posteljino, nočnice, vrvice so razpletli v nitke in delali nogavice, rokavice itd. V kotu dvorane so razstavljeni smučji, ki so jih uporabljali kurirji, bolničarji in posebne enote, da so jim bili pozimi prihranjeni naporu na dolgih poteh. Toda pred izdelavo smučji je bilo treba marsikaj premisliti. Zanje je najboljši jesenov les in vojaški oblasti je prisločila na pomoč civilna oblast s svojimi gospodarskimi komisijami in nakazala potrebne količine lesa ter oskrbela prevoz v kolarske in mizarske delavnice. Kovinske dele so izdelovali v ključavničarskih delavnicah iz zavrnjene pločevine ob železnih tih, pozneje tudi iz aluminija. Jermena in ostale usnjene dele so prispevali strojarji in sedlarji. Tako so s skupnimi

Kongres inženirjev in tehnikov Jugoslavije

Vsak uspeh tehnikov in izumiteljev pospešuje obnovo države

V nedeljo se je začel v Zagrebu kongres inženirjev in tehnikov, ki je trajal od 5. do 7. t. m. Ta kongres je velikega pomena za našo državo in za njen nadaljnji gospodarski razvoj.

Kongresu so pristostovali: minister za industrijo zvezne vlade, Andrija Hebrang, predsednik Glavnega odbora Enotnih sindikatov Djuro Salaj, zastopnik JA polkovnik Mijalko Todorović, minister za delo Hrvatske Karlo Mrzović, finančni minister Anka Berus, gradbeni minister Canica Opačić, minister za kmetijstvo in gozdarstvo Stjepan Prvčić in pomočniki ministrov zvezne vlade in vlade Hrvatske.

Govor ministra Andrija Hebranga

Po izvolitvi delovnega predsedstva je spregovoril minister za industrijo in predsednik komisije za gospodarski načrt Andrija Hebrang, ki je naglasil velike razlike med staro in novo Jugoslavijo; v novi Jugoslaviji je zaradi velikih sprememb v družbenem, političnem in gospodarskem življenju namenjena inženirjem in tehnikom nova vloga. Znanstveno in tehnično-organizacijsko delo ne more biti več zasebna zadeva posameznikov, učenjakov, tehnikov in izumiteljev. Zdjaj je dobilo vseljidski pomen; vsak uspeh na tem področju pospešuje obnovo države in daje državi več cenejših in bolj-ših izdelkov.

Ko je govoril o stališču tehnične inteligence v novi Titovi Jugoslaviji, je govornik dejal: »Številni inženirji in tehniki so stopili takoj po osvoboditvi države v službo ljudstva. Brez njih, brez njihovega požitvalnega dela ter prizadevanj, bi ne mogli doseči tako velikih uspehov, kakršne smo dosegli pri obnovi naše industrije, rudarstva, prometa, kmetijstva in vseh drugih strok. Vendar stoji še vedno del tehnične inteligence ob strani ali sabotira, omahuje, čaka nečesa, prisluskuje raznim neumnostim, krade bogu čas ali se peča z nečastnimi posli. S tega kongresa mora prodreti močan klic: Dovolj je bilo omahovanja in jalovega kritiziranja ob strani! Sramota je, nedostojno za državljana naše republike, da stoji ob strani, da ne nudi svojemu ljudstvu svojega znanja in svojih sposobnosti in s tem zadržuje obnovo opustošene domovine ter njen napredek. Pristopite, posvetite skupno z nami svoje znanje in napore za obnovo države in za ustvaritev boljšega življenja! Če ne boste prišli kmalu, se vam lahko zgodi, da boste zamudili, mi bomo pa nadaljevali tudi brez vas.«

Ko se je dotaknil novega položaja tehnične inteligence in njene nove vloge, je minister nadaljeval: »Tehnična inteligence mora predvsem napraviti konec z ostanki starih pojmovanj in spremeniti svoj odnos do dela, do delavcev ter do delovnega ljudstva sploh. Delavci morajo prav tako prenehati z ostanki starega nezaupanja do tehničnih strokovnjakov, ki svoje znanje in sposobnosti nudijo pošteno v službo ljudstva. Sprito skupnega ustvarjalnega dela v korist ljudstva, skupnega tovariškega sodelovanja, medsebojne pomoči in spoštovanja, mora izginiti tudi stara razdvojenost med tehnično inteligenco in proletariatom ter se umakniti zblizevanju in strjevanju.

Zlasti je treba opozoriti na tiste inženirje, tehnike in delavce, ki utirajo nove poti in ki se ne dajo ovirati s konservativizmom nekaterih zastarelih strokovnjakov.

Nešteto primerov zapuščenja starih pojmovanj, starih norm in metod dela na tehničnem področju je. Dovolj je, če omenimo le nekatere. V Trepiči je bila izročena v obrat turbina, ki pred vojno in med vojno ni delala zaradi neke konstrukcijske napake. — Te napake pred vojno niso mogli odkriti angleški strokovnjaki, med vojno pa tudi ne nemški. Odkrili, in odstranili so jo naši inženirji in delavci. Skoraj ni stroke, kjer bi ne prišlo do večjih ali manjših tehničnih odkritij in izpopolnjevanj metod in organizacije dela. Ta odkritja izpopolnjujejo stare nazore in delovne metode, zmagujejo tudi nad navadnimi časovnimi normami ter delovnimi metodami in nas osvobodjajo monopola tujih strokovnjakov. Številni so primeri, da se stara Jugoslavija ni mogla odpovedati tujih strokovnjakov. Nova odkritja so nam

napori nastale smučji, ki so koristile mnogim borbem in aktivistom.

Potem imajo na razstavi svoj delež tudi partizanski veterinarji, ki pokažejo, kako je bila organizirana veterinarska služba v vojski. Konje in mule je vseskozi uporabljala naša vojska in skrb zanje se je razširila od konjevodca do dobro urejenih bolnišnic, raznih delavnic in veterinarskih odsekov. Razstavljeni so modeli živinskih bolnišnic na osvobojenem ozemlju, v naravni velikosti je prirejena plinska razkuževalnica, razstavljeni so izdelki podkovskih in sedlarskih delavnic in vse pozivljajo številne slike.

Skrb za prehrano vojske in civilnega prebivalstva, organizacija in kontrola industrije, delavnice in obrti, reševanje vsakovrstnih gospodarskih problemov, od vsega tega je razstava osvobodilnega gibanja marsikaj prikazala in obenem dokazala, kako smo se znali vseh teh težav lotiti in zmagati. Prav zaradi tega je gospodarski del razstave pomemben in poučen v današnjem času, ko nam pri reševanju sedanjih gospodarskih težav ne sme manjkati prav nič tiste partizanske požitvalnosti in iznajdljivosti, ki je takrat bila vodilo vseh uspehov.

prinesla še eno veliko korist, tako da že zdaj v kemični, tekstilni in drugih strokah izdelujemo, česar ni bilo mogoče pred vojno in med zasedbo.

Delovno ljudstvo na čelu s proletariatom je pokazalo, da mu ni žal truda in ne žrtve, ne časa, da obnovi kar je razdejano in da izdela kar potrebujemo. Spoznalo je, da je lepše in boljše življenje odvisno od čim večje proizvodnje. Tovariši in tovarišice, naslonite se na delovni polet množic in na dosežene uspehe! Korakajte še bolj pogumno naprej, pomagajte s svojimi odkritji ter iznajdbami, z novimi metodami in z izpopolnjevanjem organizacije dela, da bomo delali hitreje, bolje in bolj produktivno.

Ko je minister navajal napake upraviteljev podjetij, je nadaljeval: »Upraviteljem podjetij smo dali velika pooblastila in odgovorni so za usodo podjetij. S tem smo jih tudi zaščitili, da bi se ne vmešavali koder koli v vodstvo podjetij, toda s tem jih nismo hoteli ločiti od delavcev ali jih oprostiti delavske kontrole. Nasprotno, s tem smo hoteli samo razdeliti delo, da krepimo medsebojno kontrolo ter da povečamo odgovornost, zakaj, kjer mnogi upravljajo, kjer se vmešavajo mnogi v upravljanje, se ta odgovornost izgublja. Prizadevanja za dobre in sposobne upravitelje podjetij se morajo nadaljevati z nezmanjšano odločnostjo.«

Ko je naglasil, da se gospodarska, tehnična in organizacijska vprašanja ne morejo rešiti samo s pridobljenim znanjem, temveč da se je za to treba posvetovati tudi z delavci, ki imajo večje delovne izkušnje, je minister naglasil, da je v mnogih primerih mogoče načrte strokovnjakov uresničiti šele s pomočjo bogatih izkušenj. Naša tehnična inteligence se mora v polni meri posluževati izkušenj delavcev, na delavstvo pa prenašati svoje strokovno znanje.

Ob koncu svojega govora se je minister dotaknil delovnih pogojev inženirjev in tehnikov ter naglasil, da so njihove precej težavni položaji povzročile splošne razmere. »Takšen položaj nam pogosto onemogoča, da ne moremo posvetiti vseh sil, kakor bi jih lahko za svoje delo, toda prišel bo kmalu čas, ko boste delali v boljših in ugodnejših razmerah, dotlej pa morate vzdržati.«

Pozdravi in brzojavke

Po govoru ministra Hebranga je zborovalce pozdravil v imenu Glavnega odbora Enotnih sindikatov predsednik tov. Djuro Salaj. Spregovoril je tudi minister za delo vlade LR Hrvatske Karlo Mrzović-Gaspar, potem pa v imenu Enotnih sindikatov Hrvatske Marko Belinić. V imenu bolgarskih inženirjev je pozdravil kongres inž. Vladimir Jončev. V imenu bolgarskih tehnikov je spregovoril Boris Hadžić. Potem je bil prečitana brzojavni pozdrav čeških inženirjev, ki so obžalovali, da niso mogli odposlati svojih odposlancev na kongres. V imenu albanske delegacije je zborovalce pozdravil v albanski inž. Shinasi Dragoti. Ob koncu slovesnega dela kongresa so bile prečitane pozdravne brzojavke.

Predsedniku ministrskega sveta, vrhovnemu komandantu Jugoslovanske armade, maršalu Jugoslavije Josipu Brozu-Titu in Svetu ministrov za zunanje zadeve v Parizu, so poslali naslednjo brzojavko:

»Inženirji in tehniki FLRJ, zbrani na kongresu v Zagrebu, ugotavljajo, da se medtem, ko v vseh krajih FLRJ odstranjuje sledove vojne in fašizma ter se razvija obnova in graditev v svobodi in demokraciji, narodi Južulske Krajine in Trsta še vedno ne morejo uživati sadov svoje borbe in zmage ter trpijo zaradi brezposelnosti in nasilja fašističnih elementov.

Kongres pozdravlja Svet ministrov ter izraža svoje prepričanje, da bodo pra-

vični sklepi v duhu načel Atlantske listine, za katero so se borili Združeni narodi, omogočili končno, da se Južulska Krajina in Trst priključita k FLRJ.

Odposlali so tudi brzojavki podpredsedniku vlade FLRJ Edvardu Kardelju v Parizu in predsedniku Pokrajinskega narodno osvobodilnega odbora v Trstu.

Potrebno je tesno sodelovanje med tehnično inteligenco in delavci

Po slovesnem delu kongresa se je nadaljeval delovni del. Razen zastopnikov iz vseh ljudskih republik so kongresu pristostovale tudi delegacije Bolgarije, Albanije in Romunije; končno pa je prisnela tudi delegacija Poljske, ki so jo navzoči prisrčno pozdravili.

Po izvolitvi predsedstva, delovnih odborov in verifikacijskega odbora, so bila podana poročila o obnovi in graditvi v državi, o vprašanjih in neposrednih nalogah tehnične delavnosti. Končno je bila sprejeta resolucija, v kateri se inženirji in tehniki obvezujejo, da bodo posvetili vse napore v ustvarjalnem delu za čim hitrejšo izpolnitev svojih nalog pri obnovi. Izrazili so svoje prepričanje, da se bo sodelovanje slovenskih narodov in dežel, ki so njihovi delegati pristostovali kongresu, tudi na tem področju kmalu še bolj okrepilo.

Na kongresu so soglasno sklenili, da ustanovijo zvezo vseh društev inženirjev in tehnikov ljudskih republik Jugoslavije. Kongres je razen tega zastavil inženirjem in tehnikom naloge, naj si čimprej osvojijo sodobno tehniko, naj preučujejo in uvajajo vse tehnološke in organizacijske ukrepe za povečanje in racionalizacijo proizvodnje. Glede na ogromno korist načrtne proizvodnje, so se obvezali, da bodo načrtno delo dosledneje izvajali.

Ostanke birokratizma je treba povsem iztrebiti, nov duh dela pa mora biti duh požitvalnosti, ustvarjalne in najdljivosti, prostovoljnega dela, duh tekmovanja in udarnosti. Kongres je nadalje sklenil, da je glede na enotnost interesov tehnične inteligence in delavnice razreda potrebno najtesnejše sodelovanje z Enotnimi sindikati Jugoslavije.

Kongres je naložil novi zvezni upravi, naj v sodelovanju z ljudskimi oblastmi in strokovnimi organizacijami pravilne razdeli kadre po podjetjih in ustanovah. S kongresa je bil naslovljen poziv vsem strokovnjakom, ki se doslej še niso vključili v gospodarski proces in ki stoji ob strani, naj se čimprej lotijo dela. Kongres je sklenil, da je treba zaradi usposabljanja novega strokovnega kadra pospešiti solanje in povečati število strokovnih šol, kakor tudi organizacijo čim gostejšega omrežja tečajev, pri čemer morajo inženirji in strokovnjaki nuditi vso pomoč. Inženirji in tehniki se obvezujejo, da bodo izpolnili svojo strokovno izobrazbo ter da bodo sodelovali v vseh strokovnih posvetovanjih v podjetjih in pomagali s svojimi izkušnjami. Razen poklicnih učnih moči bodo v polni meri sodelovali pri reševanju vprašanih strokovnega šolstva. Kongres sodi, da je nujno, da se strokovnjaki v šoli in praktičnem seznanijo s sodobno organizacijo dela in s pogoji načrtnega dela ter da dobijo široko ekonomsko izobrazbo.

Po prejemu resolucije je bil ustanovni občni zbor Zveze društev inženirjev in tehnikov Jugoslavije. Predložena pravila so bila sprejeta po daljši diskusiji, nakar so bile volitve plenuma zvezne uprave, ki ga sestavlja 35 delegatov iz vseh ljudskih republik.

Končno so poslali pozdravne brzojavke Društvu inženirjev in tehnikov Sovjetske zveze, Društvu inženirjev in tehnikov Českoslovske in mladinskim delovnim brigadam, ki delajo na progi Brčko—Banovići.

Zadrage podpirajo razvoj sadjarstva v okraju Goražde

Kmetijska proizvodnja v okraju Goražde temelji v glavnem na sadjarstvu, ker v tem kraju ni dovolj rodovitne zemlje za sejanje žitaric. Prebivalstvo tega okraja je vedno posvečalo največjo pažnjo sadjarstvu, čemur klima in zemlja popolnoma ustrežata in ki je bilo tukajšnjemu prebivalstvu glavni vir dohodkov. Jabolka iz tega okraja so znana po svoji prvovrstni kvaliteti in so jih dobro prodajali ne samo pri nas, temveč tudi v inozemstvu. V rodovitnih letih so izvozili iz tega okraja v Poljsko, Nemčijo, Avstrijo, Českoslovske in Anglijo 700 vagonov jabolk, 300 vagonov sliv, 150 vagonov orehov in drugega sadja. V tem okraju bodo kmalu formirane zadrage, ki bodo odkupovale sadje. Čeprav so okupatorji

Novi most čez Donavo pri Osijeku

Most za vozni promet preko Drave pri vasi Bilje pri Osijeku je bil izročen prometu. Most je bil izgrajen na betonskih opornikih, gornja konstrukcija pa je izdelana iz najboljšega jekla. Most je širok 3,7 m. Novo zgrajeni most pri Bilju je zelo važen objekt za normalni razvoj prometa med Slavonijo in Baranjo.

Izdelava novih strojev v tekstilni tovarni Tivar

Poleg drugih uspehov, ki so bili doseženi v varaždinski tekstilni tovarni »Tivar«, je opaziti tudi uspeh pri izdelavi novih strojev in izboljševanju že obstoječih. Pod

in njihovi pomagači uničili 25% sadnih dreves, vendar ima ta okraj še vedno okoli 18.000 raznih sadnih dreves, od česar je največ jabolk, nato hrusk, orehov in sliv. Takoj po osvoboditvi so ljudske oblasti posvetile veliko pozornost obnavljanju in dvigavanju sadjarstva. Tako je bila obnovljena državna sadjarska postaja, ki je že lanske jeseni zasadila okoli 90.000 kosov jablan, hruskovih dreves, orehov in drugih sadnih dreves. Ustanovljene so posebne skupine za škropljenje sadovnjakov in za beljenje sadnih dreves. Doslej je bilo škropljenih 25.000 raznih dreves. Sadjarstvo v tem okraju se hitro razvija in bo postalo v doglednem času najvažnejša gospodarska panoga. — (Tanjug.)

vodstvom tehničnega voditelja strojnega oddelka Stjepana Zarkovića je bil izdelan aparat za barvanje tipa »Liviator«, in sicer iz lesa in železa, ki je mnogo bolj praktičen in cenejši od prejšnjih železnih. Izdelujejo tudi nov stroj, s pomočjo katerega se bo delalo mnogo bolj racionalno.

Uspeh delavcev v tovarni konzerv »Vojvodina«

S prizadevanjem delavcev in voditeljev tovarne konzerv »Vojvodina« se je podjetje posrežilo v okviru prvomajstega tekmovanja uvrstiti med prve tovarne te vrste v Vojvodini. Delavci »Vojvodine« so lanske leto proizvedli presegli za 59%, a istočasno so prihranili 14% pogonskega materiala.

Britanski načrt o zapadni Nemčiji prepušča Porurje in Porenje zvezni decentralizirani Nemčiji, ki bi bila pod mednarodnim nadzorstvom 50 let

Pariški listi odklanjajo britanski načrt, ker predvideva popoln britanski vpliv

Pariz, 10. maja. Tass poroča: Listi, ki pišejo o pogajanjih v Parizu, živahno komentirajo Bevinov načrt o bodoči organizaciji Rurske oblasti, ki je bila pred kratkim izročena francoski vladi.

Glavna politična ideja Bevinovega načrta je, naj ostane Porurje še nadalje pod britansko okupacijsko cono. Porurje naj bi ostalo tako pod izključno britansko kontrolo. Bevinov načrt govori samo o usodi Porurja po končani okupaciji Nemčije od zavezniških čet, ne govori pa ničesar o sedanem stanju in bližnji bodočnosti Porurja kot splošnoevropskem, političnem in gospodarskem vprašanju.

Ni zato skrivnost, da vzbuja sedanje postopanje Angležev v Porurju resno nezadovoljstvo v širokih krogih javnega mnenja zavezniških dežel v Evropi in Združenih držav Amerike.

Pariški listi navajajo, da ima Francija pravico biti zaskrbljena z ozirom na britansko politiko v svoji okupacijski coni, ki obsega Porurje in v glavnem celotni ronsko-westfalski industrijski bazen.

Mnoga dejstva, za katera se je zvedelo, kažejo, da Angleži ne uničujejo vojaškega arzenala Nemčije, ampak celo podpirajo obnovo te pomembne baze nemške težke industrije in vojne proizvodnje.

Toda še na potsdamski konferenci je bilo postavljeno vprašanje ustanovitve zavezniške kontrolne komisije za Porurje, v katero bi vstopili predstavniki štirih velesil, ker predstavlja Porurje glavno nemško industrijsko in vojaško bazo, katere razvoj se neposredno tiče življenjskih interesov vseh zavezniških dežel, ki skih interesov pri uničenju Hitlerjeve Nemčije. V tem pogledu zavzema Porurje poseben položaj, ki se bistveno razlikuje od položaja vseh drugih delov Nemčije.

Sedaj je predlagala Francija na Pariški konferenci, da se razpravlja tudi o vprašanjih zapadne Nemčije. Bevinov načrt govori samo o vprašanjih daljne bodočnosti. Samo to dejstvo govori za to, da hoče imeti Britanija glavno bazo nemške vojaške moči izključno pod svojo upravo.

Bevinov načrt predvideva prav tako

popolno nadvlado britanskega vpliva v zapadni Nemčiji. Po tem načrtu ostane po končani okupaciji Nemčije od strani zavezniških čet Porurje in političnem pogledu del nemške države. Na temelju sporazuma z nemško vlado pride pod 50-letno gospodarsko kontrolo medzavezniške komisije, ki bi sestajala iz predstavnikov Velike Britanije, Francije, Belgije in Luxemburga. Z drugimi besedami, v tej komisiji ne bi bil niti predstavnik Sovjetske zveze niti predstavnik ZDA. Tako izključuje Bevinov načrt Sovjetsko zvezo, ZDA in Francijo od kontrole Porurja in celo od bodočega sodelovanja v gospodarski in industrijski kontroli Porurja.

Bevinov načrt se komentira kot izraz politike »ravnotežja sile« v Evropi, po katerem je treba ustvariti Nemčijo kot re-

akcionarno silo, ki bi podpirala britansko politiko v Evropi. Ta Chamberlainova politika je dobro znana že iz predvojnega obdobja, in kam je privedla. Očitno hoče kreniti London po stari poti, da bi se ponovila žalostna izkušnja Versailles in prejšnjih časov.

Listi opozarjajo na usodne napake od leta 1918, ki so omogočile obnovo napadalnih sil nemškega imperializma po prvi svetovni vojni.

Listi zastopajo mišljenje, da lahko sedanja londonska politika samo okrepi nove nade nemškega imperializma, ki je kapituliral pred letom dni. Ta britanska politika pomeni resno nevarnost predvsem za dežele, ki mejijo na Nemčijo, pa tudi za samo Anglijo in za splošni mir v Evropi.

Memorandum bolgarske vlade Svetu ministrov

Pariz, 10. maja. Tass poroča: Bolgarski polnomočni minister v Parizu, generalmajor Marinov, je predložil Svetu ministrov za zunanje zadeve memorandum, v katerem je rečeno, da Bolgarija resno izpolnjuje obveznosti, ki jih je prevzela na temelju pogodbe o premirju. V memorandumu je nadalje rečeno, da se je Bolgarija po likvidaciji fašistične diktature 9. decembra 1944 dejansko pridružila borbi proti Nemčiji. Že od časa pogajanj v Moskvi v zvezi s pogodbo o premirju se je borilo 450.000 bolgarskih vojakov pod poveljstvom maršala Tolbuhina proti Nemčiji skupno s četami Jugoslovanske armade. V prvi in drugi fazi sodelovanja v vojni proti Nemčiji so imeli Bolgari 32.000 mrtvih in ranjenih.

Sporodno z naporji vojaškega značaja je nadaljevala bolgarska vlada z izvajanjem najodločnejših ukrepov v sami deželi z namenom, da bi likvidirala stari red in preuredila družabno življenje in državne ustanove na pravi demokratični podlagi. Izvedeno je bilo resno čiščenje državnih ustanov in razpuščene so bile

vse organizacije, ki so služile fašističnim in pronemskim ciljem. Že 18. novembra 1945 je vlada izvedla splošne volitve.

Kljub zločinski in nezdravi politiki bivših voditeljev Bolgarije in težkim posledicam vojne posveča sedaj Bolgarija vse svoje sile mirnemu in produktivnemu delu za izgradnjo narodnega gospodarstva in ublažitvi pomanjkanja in trpljenja prebivalstva.

Bolgarski narod je globoko ogorčen nad zločini in protiljudskim delovanjem svojih bivših voditeljev in ne more molče preiti preko čl. 9. pogodbe o premirju, na temelju katerega se je obvezal, da vrne imovino, ki je pripadala Združenim narodom, vstevši Grčijo in Jugoslavijo. Pravica zahteva, da bo poravnana škoda razrušen, ki so jih povročili organi in državljani bolgarske države.

V memorandumu je nadalje rečeno, da morajo ustrezati reparacijske zahteve Grčije resnični škodi in izgubam, ki jih je povzročila bolgarska uprava in bolgarski državljani. Na drugi strani pa zahteva osnovna pravica, da se od vsote reparacij odbije vrednost investicij in del, ki jih je izvršila Bolgarija na ozemlju, ki je bilo pod njeno okupacijo, po postale grška imovina (sem spadajo železniške proge, mostovi, poslopja itd.). Sem spada tudi vrednost bolgarske državne in privatne imovine, ki je bila puščena na tem ozemlju.

Poleg teh zahtev, ki imajo reparacijski značaj, namerava zahtevati grška vlada popravo grško-bolgarske meje. Če se lahko razpravlja o popravilu te meje, bi bilo pravično zahtevati, da se izvrši poprava v korist Bolgarije, katere pravice so bile večkrat priznane. Sedanja grško-bolgarska meja so zahtevali in vsilili Grki Bolgarom konec prve svetovne vojne kot »mejo, ki najbolj ustreza strateškim potrebam«. Logično bi bilo zahtevati popravo meje v korist Bolgarije, katere pravica na Trakijo je bila večkrat uradno priznana, zlasti pa v bukaški pogodbi iz leta 1913.

Po prvi svetovni vojni so nekatere delegacije, zlasti pa delegacija ZDA, odločno vztrajale na tem, da se prepusti zapadna Trakija Bolgariji. Pogodba v Neuilly-u je predvidevala, da omogočijo velesile Bolgariji izhod na Egejsko morje. Ta svečana obljuba pa ni bila izpolnjena in bilo bi pač v skladu z interesi pravice in prava ter v interesu končne ureditve razmer na Balkanu, da se napravi konec nenormalnemu položaju, ki ne dovoljuje Bolgariji, da bi imela izhod na Egejsko morje, ki ji je neobhodno potreben za njen razvoj.

PARIŠKA KONFERENCA

15. junija se bo sestala
mirovna konferenca 21 držav

Pariz, 10. maja. (Tanjug.) Agencija France Presse poroča, da je 8. maja na dopoldanskem sestanku ministrov predložil ameriški minister za zunanje zadeve, James Byrnes, naj namestniki ministrov sestavijo poročilo o vprašanjih, o katerih ni bil dosežen sporazum.

To poročilo bi bilo predloženo štirim ministrom za zunanje zadeve 12. junija, a nato bi bilo predloženo konferenci 21 držav, ki je predvidena za 15. junij. Sklep glede tega predloga je bil izdan na dopoldanskem sestanku 9. maja.

Byrnes priredil sprejem
v ameriškem veleposlaništvu

Pariz, 10. maja. (Tanjug.) Agencija France Presse poroča: Ameriški minister za zunanje zadeve, James Byrnes, je priredil 8. maja popoldne v prostorih ameriškega veleposlaništva sprejem v čast delegacij na konferenci zunanjih ministrov v Parizu.

Na sprejemu so bili: predsednik francoske vlade Felix Gounin, minister za zunanje zadeve Francije George Bidault, sovjetski minister za zunanje zadeve Molotov in člani sovjetske delegacije, sovjetski veleposlanik v Parizu, Bogomolov, britanski minister za zunanje zadeve Ernest Bevin in člani britanske delegacije, britanski veleposlanik v Parizu Duff Cooper, kitajski veleposlanik v Parizu in mnogi drugi člani diplomatskega zbora.

Problem italijanskih kolonij

Sovjetski predlog predvideva, da bi italijanske kolonije postale v kratkem resnično neodvisne

Moskva, 10. maja. Tass poroča, da v listu »Trud« piše profesor Evgenij Korovin, strokovnjak za vprašanja mednarodnega prava, sledeče: Med problemi, o katerih razpravlja v Parizu Svet ministrov za zunanje zadeve, posveča posebno pozornost svetovna javnost usodi bivših italijanskih kolonij in načrtom za njihovo povojno organizacijo. To vprašanje je toliko bolj aktualno, ker predstavlja prvi poskus rešitve kolonialnih problemov na novih temeljih. Posebno zanimanje svetovnega tiska vzbuja na eni strani predlog britanske vlade, na drugi strani predlog Sovjetske zveze.

Prof. Korovin obravnava oba predloga in pravi, da odgovarja sovjetski predlog čl. 17 ustanovne listine Združenih narodov, ker omogoča, da bi postale vse bivše italijanske kolonije v najkrajšem času resnično neodvisne. Predlog predvideva sodelovanje predstavnikov dotične kolonije v svetovnem svetu za vsako izmed kolonij in to že ob samem prevzemu uprave nad kolonijami.

Sovjetski predlog predstavlja resnično rešitev problema bivših italijanskih kolonij, ki stoletja niso imele državne in politične neodvisnosti. Te ekonomsko zaostale dežele, ki nimajo industrije, katere je vojna uničila in katerih maloštevilno prebivalstvo živi raztreseno, so obsojene na bedno življenje zaradi gospodarske odvisnosti od močnih držav. Ker nimajo organizirane pomoči, jo je treba čimprej organizirati, da se te dežele ne bi spremenile v poprišče ogorčenih borb in tekmovalnosti, kar bi predstavljalo novo nevarnost za mednarodni mir in varnost.

Načrt, ki ga je predložila angleška vlada, ne zastopa mednarodnih načel, uprave in niti najmanj ne utrjuje načela mednarodnega sodelovanja, ki je tako potrebno pri sedanjih okolištinah. Načrt združuje Somalije pod britansko upravo ni nič drugega, kakor nov načrt ekspanzije britanskega kolonialnega carstva na račun ne samo premagane Italije, ampak tudi zaveznice Abesinije, ki je članica Združenih narodov in ki je bila prva žrtev fašističnega napada.

Avtorji britanskega načrta naj bi se spomnili člena 2 ustanovne listine Združenih narodov, ki proglasa stvarno enakost vseh članov organizacije in člena 78, ki izključuje skrbništvo upravo nad državami, ki so članice Združenih narodov. Zato bi morali vedeti, da je nedovoljeno uvajati skrb-

niško upravo nad ozemljem, ki pripada Abesiniji. Britanski argument, ki jemlje za osnovo posebne pravice Velike Britanije z ozirom na to, da so osvobodile to ozemlje britanske sile, je neutemeljen. Če bi postopala Sovjetska zveza po tem načelu, bi lahko zahtevala Sovjetska zveza skrbništvo upravo nad skoraj vso Vzhodno in Centralno Evropo, Združene države Amerike pa nad Francijo...

Tudi drugi britanski predlog o ustanovitvi tako zvane neodvisne Libije ni prepričljiv. Dosti je omeniti, da v britanskem predlogu sploh ni predviden umik britanskih čet iz »neodvisne Libije«, pa že lahko razumemo pomen te neodvisnosti. Britanske čete in britanski funkcionarji, ki bivajo na ozemlju formalno neodvisne Libije, bi tako zares postali popolnoma neodgovorni in osvobodjeni vsake kontrole, medtem ko se trije člani arabske lige Sirija, Libanon in Egipt trudijo, da bi odstranili angleške čete in angleške svetovalce. To je zlasti mamljivo za Veliko Britanijo, ker bi si tako zagurala novo močno pozicijo v »neodvisni Libiji«.

V luči teh dogodkov je lahko razumeti, zakaj proglašajo britanska diplomacija, ki je zvesta svojim tradicionalnim metodam, »neodvisnost« pustinskih, opustošenih in mirnih krajev Libije, ne daje pa svobode milijonom ljudi, ki že dolgo vrsto let zahtevajo, da jim britanska vlada prizna neodvisno življenje.

Narodi vsega sveta so drago plačali s svojo krvjo uglajene diplomatske formule, ki so skrivale priprave za drugo svetovno vojno. Navadni ljudje, ki ustvarjajo pravo zgodovino sveta, vedo, da se demokracija ne ustvarja s pomočjo tujih bajonetov in da se varnost in neodvisnost kolonialnih narodov ne jamči z okupacijo tujih čet.

Anglo-egiptska pogajanja za revizijo pogodbe iz leta 1936

Egiptski listi proti avtonomiji v okviru britanskega varstva

Kairo, 10. maja. (Tanjug.) Reuter poroča, da je izšlo britansko veleposlaništvo v Kairu poročilo, v katerem je rečeno, da je predlagala britanska vlada umik vseh britanskih pomorskih, vojaških in letalskih sil iz egiptskega teritorija s pristavkom, da bodo posamezne faze in datum dokončnega umika določene v teku pogajanj. V poročilu je tudi rečeno, da je predlagala britanska vlada tudi ukrepe, katere naj bi izvedla egiptska vlada v skladu s pogodbo o zvezi z Anglijo.

S tem v zvezi postavlja dopisnik agencije France Presse iz Kaira vprašanje, če bo Egipt s tem zadovoljen, in pravi, da obstaja še vedno velika razlika med stališči obeh delegacij. Potrebno je določiti rok, v katerem naj bi bile evakuirane britanske sile, in to, kar označuje poročilo kot »faze evakuacije«, Egipt pričakuje hitro in maozično evakuacijo Britancev. Britanci pa bi se radi umikali 5 let.

Poleg tega je velika težava že v samem principu anglo-egiptske vojaške zveze. Egipt ima namen, da se nasloni v pogledu varnosti Sueskega kanala na sistem kolektivne varnosti, ki jo predvideva organizacija Združenih narodov, sicer pa za stopa točno isto stališče, ki sta ga zavzemala lansko leto Sirija in Libanon, ko sta odbila podpis pogodbe o medsebojni pomoči s Francijo.

Na koncu poročila pravi dopisnik, da so se anglo-egiptska pogajanja šele pričela in da bodo dolgotrajna in težka.

Voditelj vladistične opozicije Nahas paša je podal izjavo, v kateri obsoja anglo-egiptska pogajanja in trdi, da se je predsednik vlade Sidki paša sporazumel z britanskimi imperialisti glede tega, da se sudansko vprašanje loči od egiptskega problema. Nahas paša je pozval egiptski

narod, da skupno nadaljuje z borbo za popolno evakuacijo britanskih čet in za enotnost doline Nila.

Voditelj opozicije je dalje kritiziral pred kratkim sklenjeni anglo-egiptski letalski sporazum ter se odklonilno izrazil glede morebitne anglo-egiptske vojaške zveze.

Priprave za namestitev angleških čet v Transjordaniji

New York, 10. maja. (Tanjug.) United Press navaja poročilo lista »Al Hurrija«, ki izhaja v Jaffi, da se vsrjijo v Transjordaniji priprave za namestitev približno 150 tisoč angleških vojakov.

Namestitev teh enot se bo izvršila po 25. maju, dnevu kronanja emira Transjordanije Abdulah Husseina.

Predlogi anketne komisije za Palestino nasprotujejo interesom arabskih držav

Beirut, 10. maja. Reuter poroča, da je sprejel libanonski parlament soglasno resolucijo, s katero se obsojajo priporočila anketne komisije za Palestino. V resoluciji je rečeno, da so predlogi komisije nasprotni interesom arabskih držav in da ogrožajo mir in varnost po teh državah. Parlament je prav tako sprejel resolucijo, v kateri se zahteva popolna evakuacija egiptskega ozemlja in popolna neodvisnost Egipta.

Sirijska vlada je sklenila, da opozori Arabsko ligo na potrebo, da se spravi palestinsko vprašanje pred Varnostni svet organizacije Združenih narodov. Sirijski poslanik v Kairu je dobil navodila, da priporoči to sekretariatu Arabske lige.

POSLEDNJE VESTI

Kralj Viktor Emanuel abdiciral. Njegov namestnik je princ Umberto. Kralj Emanuel je že zapustil Napoli in potuje v Port Said. Italijanski premier je izjavil, da zavisi bodočnost Italije od rezultatov referendumu (2. junij).

Peron, predsednik Argentine. Volivni kolegij federalne prestolnice in 14 argentinskih provinc je proglasil polkovnika Perona za predsednika Argentine, dr. Hortenzija pa za podpredsednika. Peron bo prevzel dolžnost predsednika 4. junija.

Ribakov — polnomočni poslanik SZ na Islandu. Predsedstvo Vrhovnega sovjeta ZSSR je imenovalo Vasilija Arsenjeviča Ribakova za izrednega in polnomočnega poslanika ZSSR na Islandu.

Ospina Teres — predsednik Kolumbije. Pri predsedniških volitvah v Kolumbiji, ki so bile pred kratkim, je zmagal kandidat zmernih konservativcev Mariana Ospina Teres, ki je dobil 478.000 glasov.

Anglo-egiptski razgovori za revizijo pogodbe so danes formalno pričeli v Kairu.

Zunanji ministri v Parizu se niso spoznale o predlogu Amerike, naj prične mirovna konferenca 15. junija.

V Iraku je izbruhnila dvodnevna stavka proti rezultatom anketne komisije za Palestino.

Predsednik Truman smatra, naj bi Združene države prevzele železnice, na katerih ni rednega prometa zaradi šesttedenske premogovne stavke.

Perzijski premier je izjavil, da je prepričan, da je Rdeča armada evakuirala Perzijo in Azerbejdžan.

Ameriški senat je danes sprejel zakon o angleškem posojilu.

Stališča italijanskih strank do ostavke italijanskega kralja

Rim, 10. maja. Stališča raznih strank vladne koalicije do ostavke Viktorja Emanuela so naslednje:

Krščanski demokrati so sprejeli to kot izvršeno dejstvo in se sklicujejo na De Gasperijsko izjavo, da bo o kraljevi usodi odločil referendum z 2. junija.

Komunisti so nepopustljivi in ne priznajo novega kralja ter pravijo, da ima o ostavki izključno pravico odločati skupščina.

Socialisti so istega mnenja kot komunisti in pravijo v svoji izjavi, da je ta dogodek provokacija monarhističnih sil, ki bo kot volivni manevar brez uspeha.

Liberalci so za kraljevo stvar in bodo v kabinetu zavzeli stališče ob strani krščanskih demokratov.

Štávka rudarjev v Ameriki je znatno omejila železniški promet

New York, 10. maja. (Tanjug.) Kakor poroča agencija Reuter, niso imela pogajanja ob priliki stavke 400.000 rudarjev ameriških premogovnikov, ki traja že 36 dni, še nobenih uspehov.

Ameriška javnost mrzljivo spremlja pogajanja, ki se vodijo s sodelovanjem ameriške vlade med lastniki rudnikov in delavskimi predstavniki. V ZDA pričakujejo, da se bo zmanjšal promet, razsvetljava in celo hrana zaradi zmanjšane proizvodnje v vseh industrijah.

Zaradi povečanega pomanjkanja premoga je Chicago pozval vse večja ameriška mesta, da ponovno uvedejo zatemnitve kot med vojno.

Newyorská centralna železniška družba je objavila, da bo v petek, 10. maja, ukinjenih 126 vlakov.

Tekstilna industrija je v nevarnosti, da bo popolnoma paralizirana, pričakuje se drastično znižanje produkcije in zastoj večjega števila tovarn kemične industrije v naslednjih 10 dneh. V Banhamu v državi Kentucky je prišlo do oboroženega spopada med stavkajočimi in tistimi, ki so prelomili stavko. Neka oseba je bila ubita, a 6 je bilo ranjenih.

Ameriški notranji minister o posledicah stavke

Washington, 10. maja. (Tanjug.) USIS poroča, da je ameriški notranji minister Kroogh izjavil na tiskovni konferenci, da se bodo posledice stavke 400.000 rudarjev premogovnikov čutila v Ameriki zelo dolgo. Prihodnje leto bo verjetno treba racionalizirati gorivo, ker bo pomanjkanje premoga večje kot med vojno.

Minister Kroogh je dejal, da so Združene ameriške države izgubile za časa stavke meseca aprila 53 milijonov ton premoga.

Delavci vztrajajo pri svojih zahtevah

New York, 10. maja. (Tanjug.) Reuter poroča, da je John Lewis, predsednik sindikata združenih rudarskih delavcev, v soglasju s političnim odborom delavcev zavrnil vladne predloge, da bi se zaključila stavka 400.000 rudarjev ameriških premogovnikov.

Lewis je ponovno poudaril zahteve delavcev za povečanje mezd in za vplačilo posledajalec v delavski, zdravstveni in socialni sklad.

Vojaški program Amerike: sedem milijard dolarjev

Washington, 10. maja. (Tanjug.) USIS poroča: Predsednik Truman je večeraj podal kongresu proračun za izvajanje vojaškega programa za naslednje proračunsko leto v znesku 7 milijard 246 milijonov 335.200 dolarjev.

V tem proračunu se predvideva dodeljevanje ministrstvu za vojno — za vzdrževanje vojske v višini 1.550.000 mož — vsota 1.070.000.000 dolarjev do konca junija 1947. leta. Poleg vzdrževanja te vojaške sile je predvidena vsota 500 milijonov dolarjev za upravo in pomoč v okupiranih deželah in 200 milijonov za uporabo v atomski službi.

Prav tako so predvidene tudi vsote za reaktiviranje narodne straže in za potrebe rezervne vojske.

»Seyvern expres« je danes prvič po sedmih letih odpeljal iz Pariza v Kopenhagen.

To so junaki, ki so v neprestanih borbah napravili dolgo pot od hercegovaških planin preko kamenitega Velebita, istrskih planot do Trsta, nato ob meji vse do zelene Koroške.

Dopisi „Ljudski pravici“

LJUBLJANA
TEREN NOVI VODMAT

Pri nas smo uredili Trg zmage

Teren Novi Vodmat v četrti Moste si je stavil v program prvomajskega tekmovanja ureditev Trga zmage na križišču Vodmatske, Ciglarjeve in Ribniške ulice. Na tem važnem križišču so se že čisto dogajale prometne nezgode, poleg tega pa je zanemarjeni trg tudi kvaril okolico.

Po razgovorih z upravo železnice in upravo cest je teren organiziral množično prostovoljno delo. Pri delu so se menjavali prostovoljci posameznih ulic. Po 50 do 60 prostovoljcev, tovaršev in tovarišic, je delalo vsak večer po 2 do 3 ure. Delo se je pričelo že februarja in marca, a najbolj se je razvilo v aprilu. Nad 5000 prostovoljnih ur so napravili. Pri tem so pokazali že precejšnjo spretnost. Pod strokovnim vodstvom so postavili robnike, stebriče, zasadili dreve, tako da ima križišče sedaj res lep zunanji obraz.

Zaključek dosedanjega dela bo teren Novi Vodmat primerno proslavil. Trg zmage bo slovesno odprt 12. maja ob 15. uri. Vsi prebivalci so vabljeni k otvoritvi.

PETANJCI

Gradnja mostu čez Muro

Ob razpadu Jugoslavije 1941. leta je bil istočasno kot most pri Veržetju porušeni tudi most čez Muro v Petanji. Okupator se za popravilo tega mostu ni brigal. Obratno. Celo prav je prišlo, ker je bila tukaj meja med madžarskim in nemškim zasedbenim področjem.

Letos januarja se je pričelo z obnovitvijo mostu. Niti sneg niti mraz nista zavrla marljivih delavcev, ki so se zavedali, da bo ta most v korist vsega okoliškega prebivalstva.

Mura je na tem mestu zelo deroča in delavci imajo velike težave z iztovarjanjem železnih delov mostne konstrukcije, poleg tega pa je voda na tem mestu tudi precej globoka. Novi most bo precej širši od starega. Betonski podložki na obeh straneh Mure so že v gradnji. V kratkem bodo začeli tudi z betoniranjem podpornikov.

V prvomajskem tekmovanju so delavci poleg dela pri gradnji mostu napravili nad 200 brezplačnih ur pri popravilih treh stanovanjskih poslopij.

Jože Gider.

KRVAVA PEČ

Tovariška pomoč delavcev tovarne »Klej«

Po zgledu tovarišev in tovarišic iz raznih podjetij smo tudi delavci in namestniki tovarne za klej iz Ljubljane dne 5. maja šli v Kravovo peč. Tovariši Petelin, ki je zaposlen v naši tovarni in je bil med vojno interniran na Rabu, ima tam stanovanjsko poslopje, ki pa je bilo med vojno hudo poškodovano. Zato smo sklenili, da mu s prostovoljnimi delom pomagamo pri obnovi njegove hiše.

Lepa pot pelje iz Ljubljane skozi vasi, ki so več ali manj porušene. Pijavška cerkev je bila domobranski bunker in nosi težke sledove bitke, ki so bile tod. Na Turjaku smo videli prostor, kjer so narodni izdajalci pred osvoboditvijo po-

bili naše najboljše, tov. dr. V. Kraigherja, dr. Mesesnela, Tumo in druge.

Ob prihodu v Kravovo peč smo se porazdelili v posamezne skupine. Prva skupina je nosila vodo, druga mešala beton, tretja betonirala zvezni venec v nadstropju. Narejenih je bilo 8 kub. m betona, tretja skupina pa je v gozdu nalozila in prepeljala 20 kub. m lesa, s katerim bosta dva tesarja obnovila še lesene dele stavbe. Nevihta, ki je nastala, nam je preprečila nadaljevanje dela, zato smo sklenili, da se še dve prihodnji nedelji vrnemo v Kravovo peč in dogotovimo pričetek dela.

Popoldne smo se napotili v bližnjo vas Mačke, kjer je bila leta 1944 nastajena komanda mesta. To vas so takrat napadli belogardisti in pomorili 14 prebivalcev. Domačini so 9. maja priredili spominsko svečanost padlim žrtvam. V tej vasi smo se udeležili mitinga, pri katerem nas je iznenadil izredno dobro izbran in izvajen program. Tov. inž. Tribušon iz naše tovarne je na mitingu govoril o nalogah delavcev in odnosih do kmeta in v našem imenu obljubil, da se še vrnemo in pomagamo s svojim delom pri obnovi.

I.-c.

RIMSKE TOPLICE

Proslava Dneva zmage

Prebivalstvo Rimskih toplic in okolice je skupaj z vojsko iz vojne bolnišnice proslavilo Dan zmage. Zjutraj je šel sprevod iz vojne bolnišnice čez Ogeče na pokopališče, kjer so se odločili spominu padlih borcev. Zastopniki ZMS so položili na grobove padlih žrtev vence, moški pevski zbor pa je zapel nekaj žalostink. Sledil je govor in počastitev padlih z enominutnim molkom, nakar je rudarska godba iz Hrastnika zaigrala himno »Naprej«.

Po žalnih svečanostih se je sprevod vrnil v Rimske toplice, kjer so na okrašenem prostoru sledili govori zastopnikov okrajnega odbora in vojske; AFŽ in ZMS sta izvedli nekaj lepih recitacij in pevskih točk. Proslava, ki ji je prisostvovala vojska in veliko število civilnega prebivalstva, se je zaključila s tradicionalnim kotom »Kozarac«.

K. R.

Uvedimo nov način zbiranja tekstilnih odpadkov

Doslej so bile uspešno izvedene mnoge akcije, v katerih se je zbralo ogromno množice tekstilnih odpadkov, starega papirja, stekla, konzervnih škatek in slinčev. Vendar so te akcije samo včasih, v vsem ostalem času pa ljudje mečejo te odpadke v smeti, v potoke, cestne jarke ali jih skurijo.

Temu pa bi se lahko odpravilo s tem, da bi bil uveden nov način zbiranja odpadkov. Ker imajo ljudje največ opravka na terenskih odnosih krajevnih ljudskih odborov, bi se morda lahko tu določili posebni prostori, kjer bi prebivalci te odpadke oddajali. Najbolj primeren bi bil kakšen neuporaben kot kleti, dvorane ali dvorišča, kjer bi se lahko z napismi že vnaprej določilo, kam spada kakšna vrsta odpadkov.

K takšnemu načinu zbiranja naj bi pristopili vsi četrtini in krajevni ljudski odbori, saj bi se s tem nabralo res precej koristnih surovin, ki bi nam lahko v naši industriji mnogo pomogle.

FIZKULTURA

Nogometna reprezentanca Jugoslavije premagala reprezentanco Češkoslovaške z 2:0

V četrtek, 9. maja popoldne, sta se srečali v Pragi na stadionu nogometnega društva »Slavija«, nogometni reprezentanci FLRJ in Češkoslovaške. Tekma je prisostvovala nad 50.000 gledalcev, ki so z burnimi ovacijami pozdravili predstavnike jugoslovanskega nogometnega športa. Tekma se je končala z rezultatom 2:0 za jugoslovansko nogometno reprezentanco. Rezultat prvega polčasa je bil neodločen. V drugem polčasu je postala igra mnogo

bolj žilava in že v sedmi minuti je dal Tomašević prvi gol. V 37. minuti drugega polčasa je Mitic izkoristil sijajen prodor jugoslovanskega napada in zabil drugi gol tekme. Na koncu so gledalci priredili navdušene manifestacije jugoslovansko-češkoslovaškemu bratstvu in prijateljstvu.

Jugoslovanska nogometna reprezentanca je bila včeraj sprejeta pri predsedniku češkoslovaške republike Benešu.

Štafeta na predvečer Dneva zmage

V sredo, 8. t. m., na predvečer »Dneva zmage« sta FD »Krim« in ZMS četrti Rakovnik izvedla štafeto z vrha Krma na Ljubljanski grad. Štafeta se je pričela ob 18.45 uri na Krimu, kjer je prvi tekač prižgal kres in krenil s prižgano plamenico proti Ljubljani. Sodelovalo je nad 150 mladincev, ki so se menjavali vsakih 500 metrov. Ob

pol devetih zvečer je prispel na cilj zadnji tekač in z zadnjo plamenico prižgal kres na Ljubljanskem gradu.

Na gradu je bila nato kratka proslava, kjer so razni tovariši govorili o pomenu »Dneva zmage«. Ob spremljavi godbe so nato mladinci in mladinke plesali narodne plesne ter prepevali narodne in partizanske pesmi.

OBVESTILA

PRESKRBA

DELITEV SVEŽEGA MESA

Potrošniki okoliškega mesta Ljubljana prejmejo v soboto dne 11. t. m. od 7. do 11. ure pri svojih stalnih mesarjih po 10 dkg svežega svinjskega mesa in to na odrezek I-II ali III-31 e.

Prihodnja delitev na odrezke I-II a od nosno 11 b in III-11 b in 31 b, ki je bila deloma izvedena že 4. maja, bo v prihodnjem tednu izvedena do kraja.

V soboto prejmejo bolniki na bolniška nakazila in zdravstveni zavodi telečje meso. Prodajna cena svežemu svinjskemu mesu je din 52 za kg.

Odjemalci, ki so prejeli meso pri mesarju Anžić Francu, Litijaka cesta 15 od nosno na trgu, naj dvignejo meso in sicer oni iz Stepanje vasi pri Anžić Francu, Hradečkova cesta 66, oni na trgu pa pri najbližjih mesarjih na mesarskih stojnicah.

Obračunavanje odrezkov bo javljeno naknadno. Naročilnice za meso za mesec maj naj predložijo mesarji v torek dne 14. t. m. od 8. do 12. ure na »Navodur, Novi trg 4-II, soba 11.

DELITEV SALAM

Potrošniki okoliškega mesta Ljubljana bodo prejeli v soboto 11. maja od 7. do 11. ure pri svojih stalnih mesarjih od ške A do K (razen mesarjev s ško K, ki so že delili salamo 8. t. m. po 10 dkg salam na odrezek I-15 maj ali III-35 maj) živilskih nakazil, izdanih od MLO odseka za preskrbo v Ljubljani.

Prodajna cena salam je din 50 za kg. Obračunavanje odrezkov za vse delitve salam bo v torek 14. t. m. od 8. do 12. ure na »Navodur, Novi trg 4-II, soba 11.

POJASNILO GLEDE DELITVE MESA IN MESNIH IZDELKOV V LJUBLJANI

Cujejo se posamezni prigovori s strani potrošnikov, zakaj se delitve mesa, drobovine in mesnih izdelkov objavljajo v časopisu šele na dan delitve in ne prej. Nekateri potrošniki ne čitajo časopisov, pa zaradi delitve.

V primerih, da je zbrano dovolj blaga za predvideno delitev, se ista objavi dan prej.

Ce pa prejmemo blago, ki ne zdrži daljšega skladiščenja, moramo istega takoj deliti. Za tako delitev pa je tehnično nemogoče objaviti delitev prej kot na dan delitve same.

Uverjeni smo, da bodo potrošniki v bodoče to pravilno razumeli. Vse delitve brez objave na dan poprej pa se vršijo ponavadi ob sobotah ali dnevih pred prazniki. Priporočamo, da potrošniki vedno čitajo objave o preskrbi.

DELITEV DROBOVINE ZA BOLNIKE IN STAROSTNE UPRAVIČENCE

Obveščamo bolnike, ki prejmejo drobovino na posebna dodatna nakazila, da bo prihodnja delitev v soboto dne 11. t. m. od 14. do 17. ure na mesarskih stojnicah na trgu, za bolnike bosta prodajala drobovino dva mesarja.

Istotako prejmejo v soboto 11. t. m. od 14. do 17. ure starostni upravičenci od ške A do F, stari nad 60 let, na odrezek nakaznice za mleko 60 do 65 let starosti »658 april« ali odrezek »štev. 768« nakaznice za mleko starostnih upravičencev nad 66 let starosti. Ti upravičenci prejmejo po 20 dkg jeter, ledvic, sre ali po 30 dkg pišč, vavpov. Drobovino bodo delili 4 mesarji.

Starostni upravičenci od ške B do Z prejmejo istočasno na odrezek nakaznice za mleko »štev. 659 april« ali »štev. 769 april« po pol telečje glave. Telečje glave prodaja 6 mesarjev.

Za delitev odrejeni mesarji prevzamejo blago na mestni klavnic v soboto od 12. do 13. ure.

Ostali starostni upravičenci prejmejo drobovino ali telečje glave pri daljnjih delitvah.

Prodajna cena: jeter, sre, ledvice po 21 din za kg, pišč, vampi po 10 din za kg, telečje glave po 20 din za kg.

DELITEV KOSTI

Za pripravo juhe dojenčkom bosta v soboto 11. t. m. od 14. do 17. ure prodajala na mesarskih stojnicah na trgu v Ljubljani dva mesarja po pol kilograma kosti in sicer na nakaznice za mleko za mesec april, odrezek »M-1 štev. 325«, izdana od MLO odseka za preskrbo za dojenčke od ške A do G.

Prodajna cena za kosti je din 5 za kg. Mesarja obračunavata odrezke pri obračunavanju odrezkov za sveže meso.

NABAVNA IN PRODAJNA ZADRUGA IN TRGOVCI OKOLIŠKEGA MESTA LJUBLJANE

Vse zbrane naročilnice za mesec maj, naložene in preloščene kakor običajno, oddajajo zanesljivo dne 15. maja t. l. med 8. in 12. uro v Beethovnovi ul. 7-I, soba 17.

IZDAJANJE TEKOČIH GORIV IN MAZIV

Opozarjamo vse potrošnike tekočih goriv in maziv, ki so dobivali kontingente na ministrstvu za trgovino in preskrbo vlade LRS, da bodo od 11. t. m. dalje prejeli nakaznice za tekoča goriva in maziva pri Mestnem ljudskem odhodu, odsek za preskrbo. Beethovnova ulica štev. 7 in ne več na trgovinskem ministrstvu.

PRESKRBA S PETROLEJEM

Z odlokom št. 29263/46 Vseznega ministrstva za trgovino in preskrbo je urejena preskrba s petrolejem tako, da dobe gospodinjstva brez električne razsvetljave po 2 litra, a gospodinjstva z električno razsvetljavo po 1 liter petroleja za razsvetljavo mesečno do konca leta 1946.

Z ozirom na to odreja ministrstvo za trgovino in preskrbo vlade LRS, da se vsem gospodinjstvom izda po 1 liter petroleja mesečno proti vpisu v družinski nabavni list.

Domačinstvom pa, ki nimajo električne razsvetljave, bodo mestni in krajevni ljudski odbori, ki izdajajo živilske nakaznice, izdali nakaznice za nabavo še onega litra petroleja mesečno. Takim domačinstvom je dovoljeno prezevati vso pripadajočo jim količino do konca leta čimprej, da bi lahko razbremenili skladišča Jugopetrolja.

Opozarjamo krajevne in okrajne ljud-

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE

V LJUBLJANI

Drama

Sobota, 11. maja ob 20. uri: Shakespeare - Zupanci: »Zimska pravljica«. Sindikalna gled sobota. Red SA.

Opera

Sobota, 11. maja ob 20. uri: M. Kozina: »Ekvinokij«. Red C. Nedelja, 12. maja ob 20. uri: J. Offenbach: »Hoffmannove pripovedke«. Izven.

Šentjakobsko gledališče

Nedelja, 12. maja ob 15.15 uri: »Gospa ministrca«.

V MARIBORU

Sobota, 11. maja ob 20. uri: A. Foerster: »Gorenjski slavček«. Predstava za sindikate. Nedelja, 12. maja ob 20. uri: Gogolj: »Ženitev«. Izven.

V KRANJU

Sobota, 11. maja ob 20. uri: »Veronika Deseniška«. Gostovanje v Kr. zah. Nedelja, 12. maja ob 20. uri: »Sirovakovo jagnje«. Gostovanje ljudskega gledališča iz Jesenice.

NA JESENICAH

Sobota, 11. maja ob 20. uri: Gorki: »Na dnuc«. Gostovanje dram. družine ESZDNJ iz Ljubljane. Nedelja, 12. maja ob 15. uri: Gorki: »Na dnuc«. Gostovanje dram. družine ESZDNJ iz Ljubljane. Ob 20. uri: Zweig: »Sirovakovo jagnje«. Gostovanje v Prešernovem gledališču v Kranju.

KINEMATOGRAFI

Sporodi državni kinematografi:

LJUBLJANA, KODELEJO: Ameriški film »Petrolej«, tednik. Ob 20. uri. MATICA: Sovjetska film »Čajkovskij« in »Mladinski glasbenik«, tednik. Ob 16.15, 18.15 in 20.15. SLOGA: Sovjetski film »Neke noči«, tednik. Ob 16.15, 18.15 in 20.15. UNION: Sovjetski film »Pastir Kostja«, tednik. Ob 16.15, 18.15 in 20.15.

KONCERTI

Koncert violinista Karla Rupla v sredo, 15. maja ob 20. v Filharmoniji ima naslednji spored: Bach: Arij. Veracini: Sonata v C-molu. Arnie: Koncert za violino in klavir. Bojan Adamič: Mesece Na Travnj. gori. Hačaturjanin: Chant-poeme: Kunc: Ljubka pravljica. De Falla-Kreisler: Španski ples. Pri klavirju Zora Zarnikova. Vstopnice v knjižarni Glasbene matice.

V ponedeljek 13. maja ob 20. bo Gostičev koncert pesmi in arij v veliki Filharm. dvorani. Tenorist Gostič je danes najboljši in najzgodnejši naš tenor, ki uživa povsod velik sloves. Na klavirju bo spremljal solisti prof. Janko Ravnik. Vstopnice v knjižarni Glasbene matice.

RADIO

569 m - 243 m - 46 m

DNEVNI SPORED ZA SOBOTO 11. V.

6.30-7 Valčki in polke - 7-7.15 Napoved časa, vesti, objave in pregled sporeda - 7.15-8 Nadaljevanje jutranjega koncerta - 12.30-12.40 Španske skladbe za kitaro - 12.40-12.55 Napoved časa, vesti, objave in pregled sporeda - 12.55-13.30 Kvartet RL igra pester glasbeni spored - 13.30-13.45 Napoved časa, pregled tiska, objave in pregled sporeda - 13.45-14 Ruska umetna pesni izvajajo sovjetski umetniki - 14-14.30 Koncert Radijskega orkestra, vodi Rudolf Stariš - 14.30-14.45 Napoved časa in poročila - 14.45-15 Partizanske pesmi poje Komorni zbor RL, dir.: Ciril Ovetko - 15 Poizvedbe - 18-18.30 Slovenske pesmi poje Slov. sindikalni kvintet, vmes igra na harmoniko Miha Mah - 18.30-18.50 Oddaja za predšolske otroke: »Bukve in hrasti« - Ruska narodna bajka, pripoveduje Alenka Svetlova - 18.50-19 Harmonika na ploščah - 19-19.30 Oddaja o Sovjetski zvezi: 1. Astronomski observatorij v Pulkovu, 2. Veliki sovjetski prirodoslovec Vladimir Ljontjevski Gorbatov - 19.30-19.45 Minister za gradnjo Miha Kambiš: Naše ceste - 19.45-20.15 Pesmi narodov SZ - 20.15-20.45 Veseli večer RL - 20.45-21 Klavir v ritmu - 21-21.15 Napoved časa, vesti, objave in pregled sporeda - 21.15-21.30 Iz znanih operet - 21.30-22 III. Mladinskega kongresa (Prenos iz Zagreba) - 22-23 Iz naših jutrišnjih časopisov, nato ameriška plesna glasba.

JAVNA BORZA DELA

ima na razpolago sledeča prosta mesta: Pri obnovi naše živinoreje nujno potrebujemo 12 hišic, ki imajo veselje do kmečkega dela in živali.

Naši obrtniki rabijo 1 kovača in 9 avtomehaničev.

Za napravo oprame in lesnih izdelkov rabimo 6 mizarjev in 2 lesosurugarja.

Poizvedbe

Kdo kaj ve o tov. Toplak Gregorju, Sv. Martin pri Vurbergu, naj sporoči družini Toplak, Sv. Martin pri Vurbergu 31.

eko odbore, da čimprej dajo svojim okolišnim ljudskim odborom točne podatke števila obeh vrst domačinstev, ker jih morajo referenti za goriva pri okolišnih ljudskih odborih prinesiti s seboj na konferenco, ki bo 29. t. m. na trgovinskem ministrstvu v Ljubljani.

Iz pisarne ministrstva za trgovino in preskrbo VLRS

Glavni urednik Ivan Bratko Ljubljana, Kopitarjeva 6. Naslov uredništva, uprave in tiskarne »Ljudske pravice«, Ljubljana, Kopitarjeva 6. - Telefon 23-62, 23-63, 23-64 - Stankilka ček računa 16.690.